



სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება“
(ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“

Scientific magazine

“AUTHORITY AND SOCIETY”

(History, Theory, Practice)“

Научный журнал “ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО

(История, Теория, Практика)“

№ 4 (24) 2012, ტომი I

ღია დიპლომატიის ასოციაციის
სამეცნიერო ჟურნალი

**Scientific magazine of
The Open Diplomacy Association**

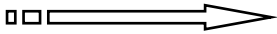
Научный журнал
АССОЦИАЦИИ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

EISSN 1512-4029

ჟურნალი დაარსებულია 2005 წელს საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის კათედრის მიერ

UDC 378(479.22)(051.2)

ბ. 402



სარედაქციო კოლეგია:

შოთა დოღონაძე

მთავარი რედაქტორი

ოთარ ქოჩორაძე

მთავარი რედაქტორის მოადგილე

ოთარ ბალათურია

პასუხისმგებელი მდივანი

იანა ავალიანი, რუდიგერ ანდრესენი, მეუფე აბრაამი (გარმელია)
ცგენი ბარათაშვილი, გიორგი ბალათურია, ოთარ ბალათურია, რა
ელოკაიტე, ანასტასია განიჩი, იური გორიცივი, ვახტანგ გურულ
ქოთა დოღონაძე, ელუნ დრაკე, ჰარალდ ვერტცი, გენადი იაშვილ
ერჯო კამიზი, რინარდ მასი, როინ მეტრეველი, იოშიკა მიცუი, ბად
აკაშიძე, ღიზავეტა ჟახანინა, ბუდი ნურანი რუხჯანა, რამონ პიეტრ
უარესი, გერტ სურმიულენი, ქეთი ქოქრაშვილი, ოთარ ქოჩორაძ
რუსუდან ქუთათელაძე, მაია ჩხეიძე, ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი



ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით.
გამოქვეყნებული მასალების სიზუსტეზე პასუხისმგებელია ავტორი.
გამოქვეყნებული მასალები გამოხატავს მხოლოდ ავტორთა
პოზიციას და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციის
შეხედულებებს.

რედაქციის მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას ქ. 77, VI კორპუსი,
I სართული, ტელ. 236-45-14,
77 Kostava st., 0175 Tbilisi, Georgia.

Tel. [+995 32] 2364514

e-mail: geoandependip@yahoo.com

გარეკანის გაფორმება: დავით ბალათურია

ჟურნალის ელექტრონული ვერსია გამოქვეყნებულია ვებგვერდზე:

<http://www.odageorgia.ge/page=gamocemebi>

ჟურნალის რეფერირებული მასალა განთავსებულია საერთაშორისო სამეცნიე
ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში: <http://www.eLIBRARY.ru>

ს ა რ ჩ მ შ 0

თეორია

გასანგ (აკაკი) გასვიანი
თავისუფლების ფენომენი----- 5

ნანა გამყრელიძე
კომუნიკაცია - მულტიდისციპლინარული პარადიგამა----- 13

გიორგი ზირაქაშვილი
ინფორმაციული ტექნოლოგიები როგორც სისტემა
წარმომქმნელი კომპონენტი და მასთან დაკავშირებული
რისკები----- 18

ქეთი ჯიჯეიშვილი, მანანა დარჩაშვილი
გლობალურისა და ეროვნულის თანაფარდობის პრობლემები
საქართველოში თანამედროვე მსოფლიო პოლიტიკური
პროცესების კონტექსტში----- 30

გიორგი ჩხიკვიშვილი
დასავლეთის იდეა ნიკო ნიკოლაძის შეხედულებებში----- 37

ისტორია

მარიამ რაქვიაშვილი
რუსეთ-საქართველოს ომი და ესტონეთის
რესპუბლიკის რეაქცია----- 44

თინათინ აფხაიძე
რუსული ემიგრაციული ფაშიზმი ჩინეთში XX საუკუნის
20-30-იან წლებში----- 52

ელიშერ გვენცაძე, მათა ყიფიანი
დასავლეთი და საქართველოს სახელმწიფოებრიობის საკითხები---
----- 58

ეკონომიკა

**გარი გუნია, ზიზი სვანიძე,
ლილი სვანიძე, თამარ ცერცვაძე**
მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფის მოთხოვნები
საქართველოს ბუნებრივი გარემოს დაცვის სფეროში----- 65

თამარ აბუაშვილი
ინფორმაციული ტექნოლოგიების გავლენა ქვეყნის ეკონომიკის
განვითარებაზე----- 76

ილია ჩიბირიძე
შიდაფინანსური ანალიზი და ფირმის მენეჯმენტი----- 84

დავით ადვაძე
მცირე ბიზნესის არსი და კლასიფიკაციის კრიტერიუმები---- 91

სამართალი

ანა კუჭუხიძე
რეკომენდაციები სასამართლო ხელისუფლების
საქმიანობის ეფექტურობის ასამაღლებლად----- 102

საზოგადოება

გურამ ქაშაკაშვილი, ბადრი ცხადაძე, ეკა ცხადაძე
მეტალურგიული ტერმინის გრდემლ'ის
წარმომავლობისათვის----- 112

ია ბურდული
ფიურერის მხატვრული კოდი და ნიცშეს “დისტანციის
პათოსი” პოსტმოდერნისტულ ჭრილში----- 119

თ ე ო რ ი ა

ბასავ (აბაკი) ბასვიანი თავისუფლების ფენომენი

გაიაზრებ კაცობრიობის ისტორიას და სახტად დარჩები: ადამიანთა და ხალხთა მიერ ერთმანეთის ძარცვა, კვლა და ჟღერა, გამუდმებული ტრაგედიები... და ამას დასასრული არ უჩანს. და ამისი ერთი უმთავრესი მიზეზთაგანია თავისუფლების უკმარისობა, მისი საკლისობა, ან სრული უქონლობა.

მრავალი სწავლული, ცნობილი მეცნიერი და ფილოსოფოსი თავისებურად განმარტავს თავისუფლების ფენომენს.

ი. კანტი [1] თვლიდა, რომ ადამიანის გრძნობები და ნებისყოფა განსაზღვრავენ მის ზნეობრიობას. მაგრამ ზნეობრიობას მაინც ხომ გონება არეგულირებს, რადგან ნებისყოფის სიმტკიცე გონებისეული დერივატია.

კანტის ტრანსცენდენტალური – შემეცნების მიღმა არსებული და იმანენტური – შინაგანი გონება ჰეგელმა [2] აბსოლუტურ – უსაზღვრო გონებამდე აიყვანა და მართებულად ასკვნის: თავისუფლება აბსოლუტური გონის გაცნობიერებაა.

ა. შოპენჰაუერის [3] ახსნით, ადამიანი მაშინ არის თავისუფალი, როდესაც არა გონების, არამედ არაცნობიერი, სტიქიური ძალების კარნახით ცხოვრობს. ამას ეგოიზმამდე მივყავართ.

აბსოლუტური სუბსტანციისმიერი, ანუ ღმერთისმიერია ყოველივე მატერიული – ყოფიერი. და ღვთის მიერ შექმნილს არსებობისათვის აუცილებელი თავისუფლება ჩასახვიდანვე აქვს ბოძებული.

ბიოარსთაგან „ადამიანი, როგორც ბიოლოგიური არსება, უნიკალურია თავისი აზროვნებითა და ემოციებით“ [4. გვ. 87].

ადამიანი უმაღლესი სულიერი ქმნილებაა. მაშასადამე, მას გაჩენიდანვე სულის ხარებისათვის მინიჭებული აქვს უსაკლისო თავისუფლების ხარისხი.

ადამიანი მოაზროვნეა, განმსჯელია, მიზანდასახულია, კულტუროლოგია, დედამიწის მოურავია, სამყაროს მჭვრეტელია, ანუ თავადაც შემოქმედი.

ამად არის თავისუფლება რწმენის ფუნდამენტური თეოლოგიური ღირებულება, კაბალისტურად – მისტიკურად თვითშემეცნებადი, თვითამაღლებადი გახსნის შესაძლებლობა პიროვნული უნარებისა, ფილოსოფიურად – საზოგადოების განვითარების უმაღლესი კრედო. იგია დამტკუნელი ადამიანის თეოზისისა – განმღრთობისა, იგია

სიყვარულისა და ნდობის დვრიტა, ჭეშმარიტების გვირგვინი, სიმართლის ლიბო, ასევე სამიზნე მაცდურისა, რომელიც მოჩვენებითობის საბურველში ახვევს მას, ამიტომ ჩვილივით მოსაფრთხილდება.

„ღმერთმა ადამიანს თავისუფლება მისცა, როგორც დიდი სიკეთე. ადამიანი კი ბოროტად იყენებს ღმერთის მიერ ბოძებულ სიკეთეს. ამიტომ ბოროტების მიზეზი ადამიანშია და არა მის გარეთ. ღმერთი აქაც აუცილებელია ადამიანისათვის. იგი ადამიანს სჯის თავისუფლების ბოროტად გამოყენებისათვის და ამ გზით უზრუნველყოფს მის შემობრუნებას სიკეთისაკენ“ [4. გვ. 201-202].

ცხადია, ადამიანებს თავისუფლება არ ჰქონიათ ველურობის ხანაში, როცა საკუთარი სიცოცხლის გადარჩენის ინსტინქტი იყო მთავარი მამოძრავებელი. მონას არ კლავდნენ იმიტომ, რომ სჭირდებოდათ როგორც მუშა საქონელი. არც მისი დამმონებელი იყო თავისუფალი, რადგან თავად ხდებოდა ბოროტების მონა.

და ომები... ომები მონებისათვის, მიწებისათვის...

რა მოიტანა კაპიტალიზმმა, რომელსაც ჩვენ ლოიალურად საბაზრო-ეკონომიკურ ურთიერთობაზე დაფუძნებულ საზოგადოებრივ სისტემას ვუწოდებთ და რომელსაც ამჟამად საქართველოში კომუნისტური დიქტატურის ნაცვლად ვამკვიდრებთ?

მოიტანა ვირტუალური – წარმოსახვითი თავისუფლება. თავად განსაჯეთ: გადაეშვები საბაზრო-ეკონომიკური ურთიერთობის მორევეში და ან გაცურავ და მიაღწევ ფონს, ან ჩაიხრჩობი მასში. ორივე შემთხვევაში სტიქიური კონკურენციის მონა ხარ, რადგან მისი შედეგია უკიდურესი სოციალური პოლარიზაცია და პოლარიზებულიად დაპირისპირებულთა შორის მძულვარება. და სადაც მძულვარებაა, იქ არის თავისუფლება? ხოლო სადაც თავისუფლება არ არის, იქ არც დემოკრატიაა და არც მშვიდობა, არამედ არის ყოველგვარი მანკიერება, რომლის გადასაფარავად ამუშავდება ხოლმე საომარი განწყობის შემქმნელი იდეოლოგია.

ამრიგად, სოციალურ-ეკონომიკური სისტემა, რომელსაც თავისი შინაგანი ბუნებით ვერ აჰყავს პიროვნება თავისუფლების უმაღლეს ფილოსოფიურ კრედომდე, პირიქით, აკნინებს მისი ცნობიერების პოტენციალს, ხდება ყოველი კონფლიქტის წყარო: რელიგიურისა, ოჯახურისა, სოციალურისა, ეთნიკურისა, ადამიანისა სახელმწიფოსთან, სახელმწიფოთა შორის და ა.შ. ამიტომ იგი არის ანტიღვთიური და ექვემდებარება დემონტაჟს.

ვიღჰვლამ დიღთაი [5] წერდა, რომ ადამიანს ღვთისაგან მონიჭებული აქვს სრული თავისუფლება იმისათვის, თუ რას ემსახუროს.

კიერკეგორს [6] მიაჩნდა, რომ ადამიანს თავისუფლებას ყველაზე მეტად ართმევს შიში, რომლისაგან მას მხოლოდ ღვთისადმი რწმენა იხსნის.

ამგვარი მსჯელობების ფონზე პარადოქსულად ჟღერს ფრიდრიხ ნიცშეს [7] მიერ გონების იმპერატივის – მბრძანებელი ფუნქციის უარყოფა. გონებისადმი დამორჩილება მას მონობის გამოვლინებად მიაჩნია, რადგან ეს ზეკაცის აბსოლუტურ თავისუფლებას ეწინააღმდეგება.

ღმერთმა სიყვარული, თანადგომა, ერთმანეთის გადარჩენა დაგვიწესა ადამიანებს და არა ერთმანეთისათვის თავისუფლების წართმევა, რაც კაცობრიობისათვის უბედურების მომტანია. ამიტომ არის თავისუფლება და პასუხისმგებლობა ერთიანობაში, როგორც ამბობდა ჟან პოლ სარტრი [8].

მაგრამ ადამიანებმა თავად დააკანონეს ის ეკონომიკური წესები, უსაზღვრო გამდიდრებისადმი მისწრაფებას რომ ქმნის. ამ წესებით წარმოება ვითარდება ინტენსიურად, ოღონდ არაგეგმაზომიერად, რის გამოც წარმოებული პროდუქციის რაოდენობა უსწრებს მისდამი მოთხოვნილებას, ხდება ბაზრის გაჯერება საქონლით, შემდეგ იწყება ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისი. ხოლო კრიზისის თავიდან ასაცილებლად საჭიროა ახალი გასაღები ბაზრის მოპოვება. დღის წესრიგში დგება ტერიტორიული ექსპანსიის განხორციელება. ამ პოლიტიკის გამტარებელი სახელმწიფო ქმნის და წვრთნის არმიებს და ნებისმიერი საბაბით თავს ესხმის მსხვერპლად შერჩეულ ქვეყანას.

ომის დროს კი არავისთვის არ არსებობს თავისუფლება!

ჭეშმარიტებაში ვერ თავსდება იმათი ფსიქოგანწყობა, ვინც ხოტბით მოიხსენიებს ასიათასობით დედა-ბუდიანად ადამიანთა გამჟღეჭ კეისრებსა და იმპერატორებს, მეფეებს, მხედართმთავრებს, ხალიფებს, ყაენებს, შაჰებს, სულთნებს. დარიოსი დასამხობი იყო, მაგრამ რა უნდოდა ალექსანდრე მაკედონელს ინდოეთში, ხოლო ნაპოლეონს რუსეთში? რა აუცილებლობა იყო იმისათვის, რომ ტრუმენს ხელი მოეწერა ხიროსიმასა და ნაგასკში ატომური ბომბის ჩამოგდების შესახებ ბრძანებისათვის? ჰიტლერი, როგორც პოლიტიკური ავანტიურისტი, შექმნა ისეთმა სოციალურ-ეკონომიკურმა სისტემამ, როგორც არის დღეს მსოფლიოში.

ღიას, ნებისმიერი ქვეყნის რეპრესიული სახელმწიფო მექანიზმის ამწყობია მისივე შესაბამისი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემა და ვიდრე იგი იარსებებს, ცნება თავისუფლება საშრობი ქაღალდის ტოლფასია.

მაგრამ უზენაესისეული პიროვნული ღირსება ადამიანებისა, ერთა თავისთავადობა და, ჯამში, კაცობრიობა გადაარჩინეს ბიბლიურმა

პატრიარქებმა, ღვთის მოციქულებმა, ასევე რჩეულებმა: ლიგურკმა, მეფე ლეონიდემ, ტიბერიუს გრაკსმა, დავით აღმაშენებელმა, კუტუზოვმა, ჯეფერსონმა, მაკათმა განდომ, გარიბალდომ, დე გოლმა და კიდევ და კიდევ რამდენმა მეგზურმა კაცობრიობისა.

როდესაც რუსეთის ცარიზმმა 1801 წელს საქართველოში მეფობა, როგორც სახელმწიფოებრიობის ატრიბუტი, გააუქმა, ქართველ ხალხს პოლიტიკური თავისუფლება წაართვა.

როდესაც რუსეთის მართლმადიდებლურმა ეკლესიამ 1811 წელს საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის ავტოკეფალია გააუქმა, ქართველ ხალხს სულიერი თავისუფლება წაართვა.

როდესაც რუსეთის იმპერიის არმიები დაუნდობლად ხოცავდნენ საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის აჯანყებულებს: 1804 წ. – მთიულეთი, 1812 წ. – კახეთი, 1819-20 წწ. – იმერეთი-რაჭა-ლეჩხუმი (საეკლესიო აჯანყება), 1832 წ. – თბილისი, 1866 წ. – აფხაზეთი, 1875 წ. – სვანეთი, 1878 წ. – კვლავ აფხაზეთი და ა.შ., ისინი ქართველ ხალხს ართმევდნენ ეროვნულ თავისუფლებას.

როდესაც რუსეთის იმპერიული პოლიტიკის გამოსობით საქართველომ დაკარგა სოჭი-ტუაფსეს ოლქი, ტაო-კლარჯეთი, ჰერეთი (საინგილო), ლორე-ტაშირი და ა.შ., ქართველმა ხალხმა დაკარგა ტერიტორიული შეუვალობის თავისუფლება.

როდესაც რუსეთის დღევანდელი ხელისუფლება გამაღებით ითვისებს მის მიერვე დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად გამოცხადებულ საქართველოს ძირძველ მხარეებს – აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონს, რაც არის იმპერიული თავხედობის აპოთეოზი XXI საუკუნეში, იგი ქართველ ხალხს ართმევს სახელმწიფოებრივ თავისუფლებას. ამავე მხარეებიდან გამოძევებულ ქართველობას მან წაართვა მოქალაქეობრივი თავისუფლება.

ჩამოთვლილი გამოგონებელი ფაქტები სამარცხვინო ქმედებად შევა რუსეთისათვის რუსეთისავე ისტორიაში, რაც მას დიდხანს, დიდხანს წაართმევს მორალურ თავისუფლებას.

ლოგიკურია, როდესაც თავისუფლების ამდენი ატრიბუტი წართმეული აქვს ქვეყანას, იქ იქმნება კონფლიქტური სიტუაცია.

რადგან ყველა ერი ღვთისაგან არის, ისინი თანასწორნია. როგორც დიდი წმინდანები გვასწავლიან, თითოეულ ერს თავისი მფარველი ანგელოზი ჰყავს. იგი თავისი მრევლის სიკეთით ხარობს და უკეთურების გამო წუხს. ღვთის ანგელოზი ჭეშმარიტების მსახურია. ნუ განარისხებთ და განირიდებთ საკუთარი ერის მფარველ ანგელოზებს სხვა ერებისადმი გამოჩენილი სიაუგით, რადგან ამით მათი მფარველი ანგელოზების წყრომასაც გამოიწვევთ. ემსახურათ ჭეშმარიტებას და ისინი გადაგარჩენენ თქვენც.

სტუმარ-მასპინძლობაც ღვთისაგან არის, სიყვარულს ეფუძნება და იმიტომ. მასპინძლის თავაზიანობა შეიფერე სტუმარო, ნუ უგანებ შენს ძმურად მიმღებს, დამსახლებელს, ნუ დაიმძიმებ სულს, თორემ ჯოჯოხეთი არამც და არამც არ აცდდება!

მსოფლიომ გასული საუკუნის 30-იან წლებში ფინანსურ-ეკონომიკურ კრიზისს თავი დააღწია სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსების შექმნით, 50-იან წლებში – ბირთვული შეიარაღებით, 70-იან წლებში – კოსმოსური ტექნოლოგიების წარმოებაში შეჯობრით, 90-იან – წლებში სსრკ-ს დანგრევით და ამით ახალი გასაღები ბაზრის მოპოვებით.

XXI საუკუნის 10-იან წლებში იწყება ახალი ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისი. შეაჩერებენ მას საბანკო მანიპულაციებით? თუ გააფართოებენ ლოკალური ომების არეალს, რაც შეიძლება გლობალურ პროცესებში გადაიზარდოს, რადგან ომი ფულის გამომუშავების და, გნებავთ, გათეთრების უპასუხისმგებლო საშუალებაა.

როცა ცხოვრება ნორმალურად აქვს აწყობილი ადამიანს, მის თავისუფლებას ტექნიკური პროგრესი, ინფორმაციული ნაკადები კი ვერ შებოჭავენ, როგორც ამას ზოგიერთი თეორეტიკოსი თვლის, არამედ გამოათავისუფლებს მის ენერგიას, უფრო დააკავშირებს საზოგადოებასთან, საარსებო საშუალებების წარმოებასთან, წარმოების საშუალებების წარმოებასთან, გეოგრაფიულ გარემოსთან, გაამყარებს მატერიალურ-კულტურულ კავშირებს ქვეყნის რეგიონებს შორის, თავად ქვეყნებს შორის, შეანელებს მქონებელ-უქონელ ფენებად ხალხის დაყოფას, შემცირდება მღელვარებათა და რევოლუციების ალბათობა, ეთნოკონფლიქტების მიზეზები, წამოწყებს მაღალ ზნეობრივ ღირებულებებს, მისაღებ ადათებს.

ადათი ვასხენეთ. იგი ხალხის კულტუროლოგიის გამომხატველია. უმაღლესი ადათობრივი ზნეობის ნიმუშად მოვიტანთ ეპიზოდს ვაჟა-ფშაველას გენიალური პოემიდან „სტუმარ-მასპინძელი“. ქისტებმა (ჩეჩნებმა) შეიპყრეს მათი მოსისხლე ხევსური (ქართველი) ზვიადაური, როცა იგი სტუმრად იმყოფებოდა ქისტ ჯოჯოლასთან. კაკაკისეგლთა ადათით სტუმარი თავისუფალი და ხელუხლებელია, რაც დაარღვიეს ჯოჯოლას თანასოფლელებმა. ამის გამო განრისხებულმა ჯოჯოლამ ზვიადაურის დასაცავად ხმალი იშიშვლა, მაგრამ თავადაც გააკოჭეს. ზვიადაური გმირულად შეხვდა სიკვდილს, არ შეეწირა მისგანვე მოკლულ ქისტს. ზვიადაურის გმირობით აღფრთოვანებულმა ალაზამ, ჯოჯოლას ცოლმა, დაიტირა იგი. შინ მოსულმა უამბო ქმარს ტირილის მიზეზი. პასუხი: „იტირე, მაღლი გიქნია, მე რა გამეგ ვარ მაგისა, დიაცსა მუდამ უხდება, გლოვა ვაჟკაცის კარვისა“.

აი, უდიდესი ზნეობა, უდიადესი თავისუფლება, რომელიც კაცობრიობის ყველა ეპოქის დამამშვენებელია.

თავისუფლების შემქმენებელი ბუნებასთან კონფლიქტში არ შედის, პირიქით, მასთან ჰარმონიაშია. ამიტომ ვერ გავიზიარებთ ვილჰელმ ვინდელბანდის [9] მოსაზრებას, რომ ბუნებისაგან განსხვავებით ისტორიას არ აქვს კანონები, რის გამოც მომავლის განჭვრეტა შეუძლებელიაო. ბუნებაც და საზოგადოებაც ორივე ღვთის კანონებით არსებობს და ამ კანონების შეცნობით არის მომავლის განჭვრეტა შესაძლებელი.

მაგრამ ადამიანები არღვევენ ამ კანონებს, დისჰარმონია შეაქვთ ბუნებასთან ურთიერთობაში. მიზეზი, ცხადია, არსებული საზოგადოებრივი წყობილებაა.

დაუნდობელია კონკურენციის საცეცხები. ისინი უბიძგებენ მილიარდერს მეტი და მეტი კაპიტალის დაგროვებისაკენ, მოღუნდება და გაკოტრდება, ე.ი. არც მას აქვს თავისუფლება.

ფული! ფული! ფული! – აი, ოლიგარქის მთავარი საზრუნავი და არა ადამიანი. ოლიგარქი მამონას მონაა, ნივთის მოტრფიალეა. მისი რიტორიკა პიროვნების და ერთა თავისუფლებაზე ფარისევლობაა. სწორედ ოლიგარქები აიძულებენ მათ მიერვე დასმულ მთავრობებს ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ექსპანსიებს, რასაც მესიანისტური ღოზუნგებით ნიღბავენ. და იწყება ის, რასაც ღმერთი კრძალავს: „არა კაც ჰკლა“.

სხვა ქვეყნის დასამორჩილებლად ბრძანებით მიმავალი მეომარიც მონაა. თავისუფლების უმაღლესი ხარისხი – სიცოცხლე შეიძლება დაკარგოს საკუთარი ქვეყნის დამცველმაც. „ადამიანი ავტონომიური არსებაა. ეს მისი დამოუკიდებლობა, თავისუფლებაა“ [10. გვ. 247].

მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში ეუბნებიან ადამიანებს: კონსტიტუციური თავისუფლება მონიტჰებული გაქეთო. სამართალიც, როგორც თავისუფლება, აბსოლუტური ფილოსოფიური კატეგორიაა.

მაგრამ თავისუფლება არ არსებობს, როცა: ქონებრივი ან ინტელექტუალური საკუთრება არ გაგაჩნია; არ გაქვს სამუშაო და ამის გამო შიმშილი გემუქრებათ შენ და შენი ოჯახის წევრებს; სიცოცხლის გადასარჩენად ემიგრაციაში წახვიდე; ქონებრივი სიდუხჭირის გამო ქალმა სხეულით ივაჭროს; შენსავე ქვეყანაში დევნილი ხარ; სოციალური და პოლიტიკური სამართლიანობის მოთხოვნისათვის შენივე ხელისუფლება გსჯის; ვერ აფიქსირებ შენს პოლიტიკურ მრწამსს შენი და შენი ახლობლების სამუშაოდან დათხოვნის შიშით; უსმენენ შენს სატელეფონო საუბრებს; გაუპატიურების შიშით საკუთარ თავს ცილი უნდა დასწამო; შანტაჟით ან მოსყიდვებით არჩვენებს გიყალებებენ; მამა-პაპისეულ

მიწას გიყიდიან; დედა ენას გივიწროვებენ; ქურდებით ან ზონდერებით გემუქრებიან; პროზელიტურ – ახალ, ცრუ რელიგიურ მიმართულებებს შემოგისვენენ; ოჯახს ვერ ქმნი უმუშევრობის გამო; ჯანმრთლობას ვერ იცავ უსახსრობის გამო; მეცნიერული და შემოქმედებითი მუშაობის პირობები არა გაქვს; საწარმოებს არ გაქმნევინებენ; იმპორტული სუროგატით უნდა იკვებო; საგარეო ვალები, უაზრო ხარჯებისათვის ადებული, შენი გადასახდელი გახდეს; ათასწლეულებში გამოტარებულ შენს ინტელექტუალურ და კულტურულ სუნჯეს იპარავდნენ, სხვადასხვა ეთნოსებში ავთქვიფონ და ა.შ. და ა.შ. დანარჩენი შენ მიუმატე, ჩემო ძვირფასო მეგობარო, და ყველაფერი ეს ბევრი ქვეყნის პრობლემაა.

ახლა თავად განსაჯე: რა ხარისხის თავისუფლებაა მსოფლიოში და რა ხარისხის თავისუფლება გვაქვს საქართველოში.

ლიტერატურა

References

1. immanuel kanti. 1724-1804. germaneli filosofosi da mecnieri.
2. georg vilhelm fridrix hegeli. 1770-1831. germaneli filosofosi.
3. artur Sopenhaueri. 1788-1860. germaneli fulosofosi.
4. tariel rexviaSvili. vano Wiaureli. filosofia. Tb., 2008.
5. vilhelm dilTai. 1833-1911. germaneli filosofosi.
6. s. kierkegori. 1813-1855. danieli filosofosi.
7. fridrix nicSe. 1844-1900. germaneli filosofosi.
8. Jan pol sartri. 1905-1980. frangi mwerali da filosofosi.
9. vilhelm vildenbandi. 1848-1915. germaneli filosofosi.
10. avTandil ZamaSvili. filosofia. Tb., 2009.

Gasav (Akaki) Gasviani
Phenomenon of freedom

Summary

In the history of humanity social systems have always been in conflict with the fundamental laws of personal freedom. Therefore freedom has become a virtual right.

Keywords: freedom, personal freedom, conflict

Reviewer: Professor Vano Chiaureli, Georgian Technical University

Гасав (Акакий) Гасвиани
Феномен свободы

Резюме

Пройденное человечеством и существующие ныне общественные системы протеворечат законам свободы личности и свобода становится виртуальным. Это является причиной всяких конфликтов.

Ключевые слова: свобода, свобода личности, конфликты

Рецензент: Профессор Вано Чиаурели . Грузинский технический университет.

ნანა ბამყრელიძე კომუნიკაცია - მულტიდისციპლინარული პარადიგმა

შესავალი

ვერბალური კომუნიკაციური თეორია დამოუკიდებელ დისციპლინად ბოლო ათწლეულებში ჩამოყალიბდა. საზოგადოების მზარდმა მოთხოვნილებამ კომუნიკაციურ ცოდნაზე და კომუნიკაციურ მზაობაზე იმპულსი მისცა ე.წ. “კომუნიკაციურ ბუმს” ხოლო ტერმინი კომუნიკაცია დამკვიდრდა სოციალურ, ჰუმანიტარულ და ტექნიკურ სამეცნიერო სფეროებში. ამ ფენომენის კვლევისადმი სულ უფრო მზარდი ინტერესის მიუხედავად სამეცნიერო წრეებში მიმდინარეობს ინტენსიური კამათი მისი კლასიკური, უნივერსალური დეფინიციისა და სტატუსის დასადგენად. შეიძლება ითქვას, რომ კომუნიკაციური პარადიგმა დომინანტურია თანამედროვე ლინგვისტურ აზროვნებაში. მისი დღევანდელი დომინანტური სტატუსი გულისხმობს მის შინაგან კავშირს ლინგვისტური აზროვნების სხვა პარადიგმებთან, კერძოდ, სისტემურ-სემიოტიკურ და ანტროპოცენტრისტულ პარადიგმებთან. იგი ინარჩუნებს ყველ იმ კონცეპტის ერთობლიობას, რომელიც შემუშავდა სხვა პარადიგმათა ფარგლებში, თუმცა გვთავაზობს მათ ახლებურ ინტერპრეტაციას. კომუნიკაციური პარადიგმა მთლიანადაა ორიენტირებული ენაში კულტურის, ხოლო ადამიანში ენობრივი ფაქტორის მნიშვნელობაზე.

ძირითადი ნაწილი

ვერბალური კომუნიკაცია ადამიანისა და საზოგადოების თანაქმედების ფუნდამენტალური საწყისია. საზოგადოება არამარტო თითოეული ჩვენგანის თანაზიარი სოციუმია, არამედ ინტერსუბიექტური კავშირებისა და გაზიარებულ პერსპექტივათა კომუნიკაციური ინტენციაა. სწორედ აღნიშნული ფაქტორი განაპირობებს ვერბალური კომუნიკაციური კვლევისადმი მულტიდისციპლინარულ ინტერესს და მისი ტერმინოლოგიური დიფერენცირების მრავალფეროვნებას. ასე მაგ. კომუნიკაციური პარადიგმა განისაზღვრება, როგორც ინტერსუბიექტური თანაარსებობის მექანიზმი, სივრცესა და დროში სიმბოლოების აკუმულირების, მათი რეტროსპექტულ ჭრილში წარმოდგენისა და გადაცემის საშუალება. იგი რთული სტრუქტურული შემადგენლობის მქონე დინამიური სისტემაა, რომლისთვისაც თვისობრივია ცოდნის სოციალური დისტრიბუცია. კომუნიკაციის ცნება მრავალწახნაგოვანია. აქ დიფერენცირდება უნივერსალური და

დარგობრივი ტერმინოლოგიით მარკირებული კომუნიკაციური მოდელები, თუმცა უნივერსალური და ინტერსუბიექტური სოციალურად მარკირებული კომუნიკაციაა. იგი ცდილობს პასუხი გასცეს შემდეგ კითხვებს: როგორ ვიგებთ ჩვენ სხვათა ინტენციებს? როგორ ვუგებთ სხვებს? როგორაა შესაძლებელი პერსპექტივათა თანაზიარობა? როგორაა შესაძლებელი ერთ სემანტიკურ მნიშვნელობამდე მისვლა?

სამყარო რომელშიც ვცხოვრობთ არ არის პირადული, ის ყველასათვის იდენტურია. ჩვენ ვცხოვრობთ მასში როგორც ერთი სუბიექტი სხვა სუბიექტთა შორის და დაკავშირებული ვართ მათთან საერთო სოციალური ზეგავლენით [1]. სწორედ ამიტომ კომუნიკაციური თეორიის სწავლება მულტიდისციპლინარულია და შორდება ერთი რომელიმე სამეცნიერო დარგის ფარგლებს. ცნობილი ფრანგი ეთნო-სტრუქტურალისტი კ. ლევი-სტროსი განმარტავდა, რომ “სოციალური მეცნიერებები მიემართებიან კოპერნიკისეული პელიოცენტრისტული რევოლუციისაკენ, სადაც ცენტრში კომუნიკაციური თეორიაა, რომელიც უნივერსალური და სპეციფიკური მეთოდებით მანიპულირებს საზოგადოებას” [2].

ცხადია კომუნიკაციური თეორიის გავრცელების არეალი სცდება სოციალური მეცნიერებების ფარგლებს. იგი ინტენსიურად განიხილება ჰუმანიტარულ, ტექნიკურ და საბუნებისმეტყველო დისციპლინებთან ერთად. უფრო მეტიც, კომუნიკაციური თეორია გარკვეულწილად დამოუკიდებელი დისციპლინაა, რომელსაც გააჩნია კვლევის დამოუკიდებელი ობიექტი და მისთვის თვისობრივი კვლევის მეთოდები. იგი თანამედროვე მეცნიერული ცოდნის კომპლექსური სფეროა, რომელიც თავის თავში ორგანულად აერთიანებს კვლევის კომპლექსურ მეთოდებს კომუნიკაციური რეალიების სხვადასხვა საფეხურზე – იქნება ეს ზოგადთეორიული, ტექნოლოგიური, სპეციფიკური სამეცნიერო, თუ ემპირიული. შეიძლება ითქვას, რომ კომუნიკაცია მატერიის ატრიბუტული თვისებაა, რომელიც სამყაროს მატერიალური ერთობით, მიმდინარე მოვლენებისა და პროცესების ურთიერთ-დამოკიდებულებითაა განპირობებული. ცხადია კომუნიკაციური ინტენცია სხვადასხვა ფორმით ვლინდება ობიექტური რეალობის სხვადასხვა საფეხურზე. იგი ერთგვარი ფილოსოფიური კატეგორიაა, დიალოგია სუბიექტსა და სუბიექტს და არა სუბიექტსა და ობიექტს შორის. კომუნიკაცია თავისთავად თვალსაზრისია, მსოფლხედვათა, სტერეოტიპულ წარმოდგენათა, ლოგიკისა და მენტალური აღქმის სინთეზია. შემთხვევითი არ არის ის ფაქტი, რომ სწორედ კომუნიკაციის წიაღში ყალიბდება ლოგიკის, რიტორიკის, ეთიკისა და პოლიტიკის ფუნდამენტალური თეორიები. სწორედ

კომუნიკაციური თეორია განსაზღვრავს კომუნიკაციური ინტენციის, მისი ინტერპრეტაციის და აღქმის ძირითად პარამეტრებს. შეიძლება ითქვას, რომ ფსიქოლოგიის, როგორც მეცნიერების ერთ-ერთი მთავარი კომუნიკაციური ასპექტი სუბიექტის მიერ ობიექტური სამყაროს რეალური აღქმა და მასთან ურთიერთობის ფორმის რეგულირებაა. აღნიშნულში იგულისხმება როგორც ვერბალური კომუნიკაციის, ასევე პიროვნული ფსიქოლოგიური ფაქტორით განპირობებული არავერბალური კომუნიკაციის თავისებურებები.

მნიშვნელოვნად მესახება ყურადღების გამახვილება კომუნიკაციის სოციალურ ასპექტებზე. შემთხვევითი არ არის ის გარემოება, რომ სოციოლოგია საზოგადოების სტრუქტურისა და მისი დინამიური განვითარების ფონზე ინტენსიურად შეისწავლის კომუნიკაციის პრობლემას სხვადასხვა სოციალური და ეთნო-კულტუროლოგიური წარმოშობის ჯგუფებში. ბოლო ხანებში სოციალური კომუნიკაცია აქტიურად შეისწავლება და ინტეგრირდება თანამედროვე სოციალურ თეორიებთან. იგი ერთგვარ ქვაკუთხედს ქმნის პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, იდეოლოგიური და ტექნიკური კომუნიკაციური ინტერაქციის პროცესში. რაც შეეხება ვერბალურ კომუნიკაციას, მისი კვლევა უშუალოდ ლინგვისტიკის სფეროს წარმიადგენს. აღნიშნულში იგულისხმება დიალოგი, მონოლოგი, ზეპირი და წერილობითი კომუნიკაციის ფორმები, აზრის წარმოქმნის, ფორმირების, ინტერპრეტირების, დისტრიბუციის და აღქმის ლოგიკური, თანამიმდევრული ფაზები.

ვფიქრობ საყურადღებოა ბოლო წლებში განვითარებული კომუნიკაციურ-კიბერნეტიკული მიმდინარეობა, რომლის ძირითადი შესწავლის ობიექტი “პოლიტიკური კომუნიკაცია”, პოლიტიკური პროცესები და სუბიექტებს შორის პოლიტიკურად მარკირებული ინტერაქციაა. კ. დოიჩი ნაშრომში “პოლიტიკა და პოლიტიკური ფსონები”, პოლიტიკას აიგივებს კიბერნეტიკულ სისიტემასთან, რომელიც სინქრონულ ჭრილში სიმეტრიული მოქმედების პრინციპით ფუნქციონირებს [3].

საყურადღებოა ის გარემოება, რომ დღემდე არ არსებობს კომუნიკაციური თეორიის შესწავლის საგნის და კვლევის ობიექტის უნიფიცირებული კონცეფცია. ამ კუთხით ორი მიმართულება შეინიშნება: პირველი - სიტუაციური, სადაც კომუნიკაციის ტერმინოლოგიური დიფერენცირება სიტუაციურია და მეორე - კომუნიკაცია, როგორც მრავალგანზომილებიანი სინქრონული სისტემა. აღნიშნული კონცეფციები მიუხედავად სპეციფიკური თავისებურებებისა, სიმეტრიულ ურთიერთმიმართებაშია და ერთგვარად ავსებს კიდევ ერთმანეთს.

კომუნიკაციურ პარადიგმაზე საუბრისას, ყურადღება უნდა გავემახვილოთ კომუნიკაციის დინამიკურ და სტატისტიკურ კანონზომიერებებზე. დინამიკურ კანონზომიერებაში იგულისხმება მიმდინარე მოვლენების დეტერმინირებული ასახვა, მაშინ როცა სტატისტიკური კანონზომიერება მთლიანად ეყრდნობა სტატისტიკის მონაცემებს და არაინტერპრეტირებულ ფაქტებს. აღნიშნული კანონზომიერებები სოციალურად დეტერმინირებული კომუნიკაციური სიტუაციისათვის არის თვისობრივი. იგი ითვალისწინებს სუბიექტთა საერთო სოციალურ და კულტურულ ღირებულებებს, ფსიქოლოგიურ ფაქტორს და სიტუაციურ-სტერეოტიპულ მოდელებს. იგი ხშირად არაპროგნოზირებადი და ინფორმაციული დისტრიბუციის სიტუაციური მოდელითაა მარკირებული.

დასკვნა

კომუნიკაციური მოდელი, რომელიც კომუნიკაციურ სივრცეში რეალიზდება, არ უნდა გავიგოთ, როგორც ერთ რომელიმე სფეროში ჩაკეტილი სისტემა. კომუნიკაციური სივრცე არ არის კერძო და პირადული, პირიქით იგი სოციუმთან თანაზიარი კომუნიკაციური კავშირების სისტემაა, რომელიც საზოგადოების წიაღში წარმოიქმნება და ადამიანში ენობრივი ფაქტორის ახლებურ ინტერპრეტაციაზეა ორიენტირებული.

ლიტერატურა

References

- 1.Schutz A. Der sinnhafte Aufbau der socialen Welt. Berlin 1967 S. 111 - 164
- 2.C.levi-Strauss. Strukturelle Antrophologie. Institute of Cultural Studies Unesco Chair in Intercultural Dialogue. www.culturedialogue.com
3. k. doiCi. politika da politikuri fsonebi. politologiis instituti Tbilisi 2008. gv.64.

Nana Gamkrelidze

Communication - multidisciplinary Paradigm

Summary

The paper discusses the fundamental starting interrelating of human and society, hes Terminological diversity and Multidisciplinary connections.

Keywords: Communication paradigm, Communicative intentions, Communication model, Communicative space, Stereotypical model, Intersubjectivity

Reviewer: Professor Rusudan Tabukashvili, Georgian Technical University

ნანა გამკრელიძე

Коммуникация - мультидисциплинарная парадигма

Резюме

В статье рассмотрена фундаментальная основа взаимодействия человека и обществуности - коммуникативная парадигма, терминологическое разнообразие дефиниций и мультидисциплинарные связи.

Ключевые слова: коммуникативная парадигма, коммуникативная интенция, коммуникативная модель, коммуникативное пространство, стереотипный модель, интересубъективность.

Рецензент: Профессор Русудан Табукашвили. Грузинский технический университет.

ბიორბი ზირაქაშვილი
ინფორმაციული ტექნოლოგიები როგორც სისტემაწარმომქმნელი
კომპონენტი და მასთან დაკავშირებული რისკები

გასული საუკუნის მიწურულს და მიმდინარე საუკუნის დასაწყისში გამოთვლით ტექნიკაში რევოლუციური მიღწევების შედეგად ნათელი გახდა XXI საუკუნისათვის ინფორმაციის საუკუნის სახელის მინიჭების არსი. აქ გამოვყოფთ ორ ასპექტს: პირველი ასპექტი დაკავშირებულია მეცნიერთა იმ მოსაზრებასთან, რომ ინფორმატიზაცია არის “მთელი ადამიანთა მოდგმის გადარჩენის კარდინალური მექანიზმი” [1]. იგულისხმება, რომ ინფორმატიზაციის, მსოფლიო მოსახლეობის მასობრივი კომპიუტერიზაციის მეშვეობით შესაძლებელია კაცობრიობის ინტელექტუალური დონის ამაღლება აქედან გამომდინარე შედეგებით. მეორე ასპექტი დაკავშირებულია ინფორმაციის როგორც კაცობრიობის სააარსებო რესურსების იმ თავისებურებასთან, რომლებითაც ის განსხვავდება ტრადიციული (მატერიალური, ენერგეტიკული) რესურსებისგან. კერძოდ: ა) ინფორმაცია ზემოქმედებს ახდენს წარმოების ეფექტიანობაზე ტრადიციული რესურსების ფიზიკური ზრდის გარეშე; ბ) ინფორმაცია ზემოქმედებს ახდენს წარმოების სუბიექტურ ფაქტორზე – ადამიანზე, მის ხასიათსა და ნიჭზე; გ) ინფორმაცია აჩქარებს კვლავწარმოების პროცესს საქონლის წარმოებისა და მიმოცვლის პერიოდის შემცირების ხარჯზე. ყველაფერი ეს კი მოითხოვს სრულიად ახლებურ მიდგომას ბიზნეს-პროცესების წარმართვისადმი.

ცნობილი ესპანელი მკვლევარი მანუელ კასტელსი XXI საუკუნის ეკონომიკას ქსელურს უწოდებს. მისი აზრით უშუალოდ კომპიუტერული ქსელის განვითარებაზე იქნება დამოკიდებული ამა თუ იმ ქვეყნის და საერთოდ მსოფლიოს ეკონომიკის განვითარება [2]. ხოლო ამერიკელი სოციოლოგი დ. ბელი თვლის, რომ ცოდნაზე დაფუძნებული საზოგადოება თანდათანობით ადამიანური საქმიანობის ყველა სფეროს მოიცავს [3]. ამერიკელი ეკონომისტი ლ. ტუროუ მიიხნევს, რომ ინფორმაციული ეკონომიკის პირობებში იზრდება კომპანიებში დასაქმებული პერსონალის თავისუფლების ხარისხი და მათ გადაწყვეტილების თავისუფლად მიღების საშუალება ეძლევათ [4]. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ მკვლევარების დიდი ნაწილი პ.

დრავერი, მ. კასტელისი, ლ. ტუროუ და სხვები იზიარებენ შემდეგ თეზისებს:

- ტრადიციული კაპიტალიზმისათვის დამახასიათებელი შრომითი ურთიერთობების შეცვლა იწვევს ინდუსტრიულ საზოგადოებაში არსებული კერძო საკუთრების ბუნების რადიკალურ ცვლილებას;

- ინფორმაცია დომინირებულ საწარმოო რესურსად იქცა;
- იცვლება საბაზრო ინფრასტრუქტურის როლი და მნიშვნელობა;

- ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვისას მნიშვნელოვნად მცირდება კომპანიებში, სააქციო საზოგადოებაში დასაქმებულთა რაოდენობა;

მიუხედავად იმისა, რომ მეცნიერებს არ გააჩნიათ მზა პასუხი გლობალური ინფორმაციული საზოგადოების ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებით მისი დადებითი თუ უარყოფითი მხარეების შესახებ, ერთ რამეში ისინი ერთსულოვანი არიან, რომ გლობალიზაციის და ინფორმაციული ტექნოლოგიების ფართო დანერგვის და გამოყენების პროცესები შეუქცევადია და მსოფლიო საზოგადოებას მოუწევს შეეგუოს ამ ფაქტს. ცხადი ხდება, ამ პირობებში, თუ რა მნიშვნელობა ენიჭება თითოეული მსხვილი თუ მცირე კომპანიების, ნებისმიერი მიზანდასახული სისტემებისათვის, ყოველი ადამიანის და სახელმწიფოს ჩათვლით, არა მარტო ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვისას, არამედ მისი უარყოფითი გავლენების გამოვლენა – განეიტრალებას. როგორც “დიდი შვიდეულის” ჯერ კიდევ 1995 წლის შეხვედრაზე აღინიშნა, მსოფლიო ინფორმაციულ ინფრასტრუქტურაში გაერთიანებისას სახელმწიფოებმა აუცილებლად უნდა უზრუნველყონ შემდეგი ძირითადი მოთხოვნების შესრულება:

- დაიცვან მოთხოვნები ინფორმაციული სისტემების ინტეგრაციაზე, რომლებიც უზრუნველყოფენ მათ ერთობლივ გამოყენებას;

- ხელი შეუწყონ ინფორმაციული ქსელების და მომსახურებათა გლობალური ბაზრების განვითარებას;

- უზრუნველყონ კერძო ინტერესების გათვალისწინება და ინფორმაციის დაცვა;

- უზრუნველყონ საავტორო უფლებების დაცვა;

- ხელი შეუწეონ საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების კვლევისა და განვითარების სფეროებში თანამშრომლობას;

- განახორციელონ ინფორმაციული საზოგადოების განვითარების სოციალურ და საზოგადოებრივ გამოვლინებებზე დაკვირვება;

პირველ რიგში გვინდა ყურადღება გავამახვილოთ იმ უარყოფით ფაქტორებზე, რომლებიც ხელს უშლიან ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვა – განვითარებას, სერიოზულ საფრთხეს უქმნიან ნებისმიერი მასშტაბისა და კატეგორიის მიზანდასახულ სისტემებს, ცალკეული სახელმწიფოების და მსოფლიოს პროგრესული საზოგადოების ჩათვლით, ამ ტექნოლოგიათა შესაძლებლობების არამართლზომიერი გამოყენებით. მხედველობაში გვაქვს ორი ძირითადი ფაქტორი: ერთი, რომელიც ცნობილია კომპიუტერულ დანაშაულებათა სახელით და მიმართულია ინფორმაციული რესურსების არაკანონიერი გამოყენება – მითვისებაზე, მათ დაიზანებაზე; და მეორე, როდესაც დანაშაულებრივი ჯგუფები (მაგალითად სხვადასხვა ტერორისტული დაჯგუფებები) გლობალურ ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს იყენებენ თავიანთი მიზნების განსახორციელებლად.

აღნიშნული ფაქტორების მიყენებული ზარალი ძალზე მნიშვნელოვან თანხებს აღწევს ინფორმაციული ტექნოლოგიების ლიდერ სახელმწიფოებში, რომ არაფერი ვთქვათ სხვა სახელმწიფოებზე. ასე მაგალითად, აშშ-ს ოფიციალური წყაროების ცნობით, ჯერ კიდევ XXI საუკუნის დამდეგს, საინფორმაციო – ტელეკომუნიკაციებში არასანქცირებული შეღწევით მიყენებულმა ყოველწლიურმა ზარალმა შეადგინა 150-დან 300 მილიარდ დოლარამდე. ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ამ პერიოდში, საშუალო ზარალი ერთი კომპიუტერული დანაშაულებისაგან შეადგენს 450 ათას დოლარს, ხოლო მაქსიმალური ზარალი – 1 მილიონ დოლარს. დიდ ბრიტანეთში ყოველწლიური ზარალი შეადგენს 2,5 მილიარდ ფუნტ სტერლინგს, ხოლო დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში – 30 მილიარდ დოლარს.

ფაქტია, რომ ინტერნეტი დიდი სისწრაფით ვითარდება როგორც სერიოზული პროფესიული გარემო, ასევე ფაქტია ისიც, რომ ე.წ. კომპიუტერული დამნაშავეები, მათ შორის ხაკერები, სხვადასხვა სახის ვირუსების შემქმნელები უფრო ხშირად ცდილობენ თავიანთი

ჩვევებიდან მიიღონ მატერიალური სარგებელი. ისინი სხვადასხვა მეთოდებით, მაგნე პროგრამების გამოყენებით, ცდილობენ კომპიუტერებიდან მოიპარონ ღირებული კონფიდენციალური ინფორმაცია, როგორცაა მაგალითად, ინტერნეტში შეღწევის პირადი პაროლები, საკრედიტო ბარათების ნომრები, საბანკო და კომერციულ დოკუმენტებთან შეღწევის კოდები და სხვა.

აქვე შეიძლება დავასახელოთ პოტენციური ბოროტგანმზრახველობის ძირითადი კატეგორიები:

1) ოფისში მომუშავე პერსონალი;
2) პროვაიდერების და შუალედური საკომუნიკაციო კვანძების ტექნიკური პერსონალი;

3) სპეციალური სახელმწიფო სამსახურები. რუსეთში, მაგალითად არსებობს სპეციალური სამსახურის СОРМ (система специальных оперативно – розыскных мероприятий), რომელსაც შეუძლია სპეციალური პროგრამულ-აპარატული საშუალებები დააყენოს სატელეკომუნიკაციო კომპანიების კუთვნილ ფართზე;

4) კერძო დაცვის ფირმები. ზოგიერთი ასეთი ფირმა აწარმოებს ინფორმაციის არაკანონიერ შეგროვებას და გაყიდვას. მაგალითად, მოსკოვში ასეთ ფირმებს შეუძლიათ არა მარტო სატელეფონო საუბრების ჩაწერა, არამედ ელექტრონული საფოსტო წერილების ხელში ჩაგდებაც;

5) საკერები. ექსპერტთა აზრით საკერების შესაძლებლობები აშკარად გაზვიადებულია, მაგრამ მათი შესაძლებლობების იგნორირება არ შეიძლება.

ამრიგად, ინფორმაციული ტენოლოგიების საყოველთაო გავრცელება-დანერგვამ, საწარმოების, ბიზნეს პროცესების, სახელმწიფო მართვის პროცესების ავტომატიზებამ, ელექტრონული ურთიერთობათა მოდელების G2B, G2C, B2B, B2C, C2C საყოველთაო აღიარება-გამოყენებამ წინა პლანზე წამოწია ინფორმაციის როგორც საკუთრების უფლების ობიექტის სამართლებრივი დაცვის აუცილებლობა. თავის მხრივ მოყვანილი მაგალითები აშკარად მიგვანიშნებენ ამ ამოცანის პრობლემატურობაზე. ამის უმთავრესი მიზეზი კი, ჩვენი აზრით მდგომარეობს, პირველ რიგში, ინფორმაციის როგორც საკუთრების უფლების ობიექტის თავისებურებაში – ის საკუთრების უფლების ტრადიციული მატერიალური ობიექტებისაგან

განსხვავებით ადვილად კოპირებადია, ადვილად გადაეცემა სხვა საკუთრების უფლების მქონე პირს საკუთრების უფლების რაიმე აშკარა (შესამჩნევი) დარღვევის გარეშე. გარდა ამისა ინფორმაციის კოპირებისას და გადაცემის საფრთხეს ამწვავებს ის გარემოება, რომ ის წესი განკუთვნილი მესაკუთრისაგან, ანუ ის ინახება და მუშავდება დიდი ოდენობით სუბიექტების მისაწვდომ გარემოში, რომლებიც არ არიან ამ ინფორმაციის საკუთრების უფლების მატარებლები. ესაა, მაგალითად, ფართო სპექტრი საყოველთაოდ გავრცელებული ავტომატიზებული სისტემებისა, დაწყებული ცალკეული ადამიანების კომპიუტერული სამუშაო ადგილებით, დამთავრებული კორპორატიული ავტომატიზირებული სისტემებით, ელექტრონული ხელისუფლებით და ინტერნეტით. დღეს ნებისმიერი მიზანდასახული სუბიექტი იძულებულია მოახდინოს თავისი საქმიანობის ავტომატიზება და იქონიოს ელექტრონული კავშირები როგორც სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან, ასევე პარტნიორებთან, საჭიროებისას კი ნებისმიერ სუბიექტებთან. ცხადია პირველ პლანზე გამოდის ასეთი სისტემების ფუნქციონირების, მათში პერსონალური მონაცემებით დაწყებული, კორპორატიული და სახელმწიფო მნიშვნელობის მონაცემებით დამთავრებული, სახელმწიფო დონეზე საკანონმდებლო – ნორმატიული მხარდაჭერა. როგორც განვითარებული სახელმწიფოების გამოცდილება გვიჩვენებს პერსონალური მონაცემების დაცვის უზრუნველყოფა მხოლოდ ნაწილია იმ რთული ღონისძიებების კომპლექსისა, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ინფორმაციული ტექნოლოგიების ეფექტური მართვა, რისკების მართვა და კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულება. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ღონისძიებათა კომპლექსს, რომელიც მიმართულია აღნიშნული პრობლემის გადასაწყვეტად ეწოდება GRS – Governance Risk management and compliance – ეფექტური მართვა, რისკების კონტროლი და კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულება. ხოლო ღონისძიებათა ერთობლიობამ, რომელიც მიმართულია პრობლემის გადასაწყვეტად და გამოსატულია ფულად სახეში, მიიღო სახელწოდება Compliance infrastructure Market-Compliance ბაზის ინფრასტრუქტურა - გადაწყვეტილებები, რომლებიც მიმართულნი არიან კანონმდებლობის მოთხოვნების შესასრულებლად [5].

Compliance ბაზის ინფრასტრუქტურა – ესაა ერთობლიობა ხარჯებისა აპარატულ და პროგრამულ უზრუნველყოფაზე, აგრეთვე იტ მომსახურებაზე, რომლებიც განკუთვნილი არიან იტ ეფექტური მართვის, რისკების კონტროლის და კანონმდებლობის მოთხოვნების უზრუნველყოფისათვის აუცილებელი ზომების გასატარებლად. აშშ მომქმედი სულ ცოტა რვა ნორმატიული დოკუმენტი მოიცავს ყველა დონის რისკებისა, რომლების დაკავშირებულნი არიან ინფორმაციის შექმნის, შენახვის და გადაცემის წესების დარღვევასთან, როგორც სახელმწიფო და კორპორაციულ, ასევე პერსონალურ დონეზე [15].

Compliance – ინფრასტრუქტურამ უნდა უზრუნველყოს შესრულება მოცემული ნორმატიული აქტების მთელი ერთობლიობისა, ამავე დროს ცხადა, რომ ნორმატიული აქტები ატარებენ აღწერილობით ხასიათს, ამიტომ კომპანიის ამოცანაა, რომელიც ქმნის Compliance ინფრასტრუქტურას, გადაიტანოს ეს წესები იტ-პოლიტიკების ნაკრებში, მოახდინოს კომპანიის ყველა იტ – რესურსების იდენტიფიცირება, რომლებიც დაკავშირებული არიან მონაცემების შექმნასთან, მხარდაჭერასა და გაცვლასთან და უნდა შეესაბამებოდნენ ამ პოლიტიკებს, ორგანიცია გაუკეთონ გადაწყვეტილებებს, რომლებიც მხარს დაუჭერენ მოცემული იტ-პოლიტიკების დანართებთან, მონაცემებთან, ინფორმაციის შენახვის სისტემებთან მიმართებაში, და უზრუნველყოფენ მათ შესრულების კონტროლს.

Compliance – ინფრასტრუქტურამ უნდა უზრუნველყოს საქმიანი ინფორმაციის უსაფრთხო გამოყენება და გაცვლა როგორც კომპანიის შიგნით ასევე კომპანიებს შორის, უზრუნველყოს შედწევადობა და ურღვევობა ინფორმაციისა, საშუალება მიეცეს მეწარმეებს უკეთ მართონ კორპორატიული იტ-გარემოს ცვლილებები, უზრუნველყონ მომსახურება და ხელმისაწვდომობა იტ-პროცესებისა იმ დონეზე, როგორც ეს SLA-შია დაფიქსირებული.

ინფორმაციული უსაფრთხოების სფეროში გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომების და სხვა სახის პუბლიკაციების ანალიზმა ნათლად დაგვანახა, რომ დღეისათვის ყველაზე საშიშ მუქარებად იქცნენ ინსაიდერები. [6,7,8]

საერთო შეშფოთება, რომელიც დაკავშირებულია ამ პრობლემასთან სავსებით გასაგებია: მსოფლიო სტატისტიკის მონაცემებით (მაგალითად, აშშ-ს გამოძიების ფედერალური ბიუროს

ანგარიშები “Computer Cime and Security survey”) მაქსიმალურ დანაკარგებს კომპანიები განიცდიან სწორედ ამ მუქარების გამო [9].

თუმცა არსებული პუბლიკაციების ანალიზი უფლებას გვაძლევს გავაკეთოთ შემდეგი შენიშვნები:

- ტერმინი ინსაიდერი ყოველთვის მოცემულია განმარტების გარეშე, როგორც თავისთავად ცხადი რამ;
- ცნება ინსაიდერი და ბოროტგანმზრახველი, რომელიც იმყოფება ქსელის შიგნით, პრაქტიკულად ერთმანეთს შეერწყა;
- მოგვითხრობენ ინსაიდერების მუქარაზე, მაგალითად მოყავთ დაკარგული ნოუტბუკები ინფორმაციით;
- საუბარია რა ინსაიდერებზე ხშირად ადგილი აქვს გარკვეულ დაბნევას (ან აღრევას) და მითითებები კეთდება ისეთ შეტევებზე როგორცაა პაროლის მორგება, სხვისი ლოგოს გამოყენება, კოლეგის კომპიუტერის გატეხვა და ა.შ.

ჩვეულებრივ, ასეთი შეუსაბამოებები მიგვანიშნებენ ავტორების მხრიდან გულწრფელად დაშვებულ შეცდომებზე, საგნის (პრობლემის) არსის გაუგებრობაზე და მცდელობებზე დაიმალოს ეს ღამაში ტერმინის ქვეშ, ან შეგნებულ მანიპულირებაზე მკითხველებისა.

ინსაიდერების შესახებ ნებისმიერი თემის უმთავრესი საგანია მის წინააღმდეგ ბრძოლა ყველა ხელმისაწვდომი საშუალებებით.

შექმნილი სიტუაცია გვაგონებს სპამების წინააღმდეგ ბრძოლის ეპოპეას, ეს პრობლემა, რათქმაუნდა, დღესაც არსებობს, მაგრამ ის უმეტესწილად ეხება პროვაიდერებს, რომლებიც იძულებული არიან თავიანთ სერვერებში შეინახონ მნიშვნელოვანი რაოდენობა წერილებისა, ვიდრე კორპორატიულ მომხმარებლებს, თუმცა ბევრი მათგანი თითქმის დაარწმუნეს ამაში.

იმისათვის, რომ გავერკვეთ და შევაფასოთ ის მუქარები, რომელთა მატარებლებიც არიან ინსაიდერები ნებისმიერი საწარმოს მიმართ და შერჩეული იქნას ნამდვილად ადეკვატური დაცვის ზომები, აუცილებელია განვმარტოთ ცნება ტერმინისა “ინსაიდერი”.

არსებობს აღნიშნული ტერმინის მრავალნაირი განმარტება, მაგრამ ჩვენი თემატიკიდან გამომდინარე შემოგვაქვს შემდეგი განმარტება: ინსაიდერი – პირვნება, რომელსაც თავისი სამსახურეობრივი ან ოჯახური მდგომარეობიდან გამომდინარე აქვს დაშვება კომპანიის საქმიანობის კონფიდენციალურ და სხვა სასიცოცხლო მნიშვნელობის

ინფორმაციასთან. საუბარია თანამდებობის პირზე, დირექტორზე, ზოგადად თანამშრომლებზე, რომლებიც მუშაობენ კომპანიის ავტომატიზებულ საინფორმაციო სისტემასთან. ამ კატეგორიას ვაკუთვნებთ ასევე, კორპორაციის ძირითად აქციონერებს და მათ ახლო ნათესავებს.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ ის გარემოება, რომ ყველა განმარტებაში, ჩვენი განმარტების ჩათვლით, საყრდენი სიტყვებია: “აქვთ დაშვება ინფორმაციასთან”. ეს კი საშუალებას იძლევა კიდევ უფრო დავაკონკრეტოთ “ინსაიდერების” პრობლემა, გავაცნობიეროთ, რომ არსებობს შიდა ბოროტგანმზრახველის პრობლემა, და ის გავყოთ ორ ნაწილად: ინსაიდერად, რომელსაც აქვს დაშვება ინფორმაციასთან და თანამშრომლად, რომელიც ცდილობს მიიღოს ასეთი დაშვება; ინფორმაცია – ესაა განმარტება, რაღაც ცნობა.

მონაცემები – ესაა წარმოდგენა ფაქტების და იდეების ფორმალურიზებულ სახეში, რომელიც გამოსადეგია გადაცემისა და დამუშავებისათვის რომელიღაც საინფორმაციო პროცესში.

ამ ცნებებში კიდევ უფრო უკეთ გასარკვევად მოვიყვანოთ მაგალითები:

ცხ. 1. ფაქტების, მონაცემების და ინფორმაციის ცხრილი

ფაქტი	მონაცემები	ინფორმაცია
კომპანია ემზადება გამოუშვას ახალი პროდუქტი	ტექნიკური დოკუმენტაცია, სარეკლამო მასალა, დისტრიბუტიკი, პროდუქტის საწყისი კოდი.	პროდუქტი ჯერ კიდევ არაა მზად/არაა ატესტირებული, გამოშვების ვადები იქნება დარღვეული/დაცული
კომპანია ცდილობს გაზარდოს თავისი აქციების ღირებულება	ღონისძიებების გეგმას, რომლებიც მიმართულია-----, პროგნოზები აქციების ღირებულებაზე და ა.შ.	კომპანიას უბრალოდ ამზადებენ გასაყიდად
კომპანია აგროვებს ახალ თანამშრომლებს	განცხადებები სერვერებზე მაძიებლებისათვის	კომპანია ემზადება ახალი მომსახურების გამოსაშვებად მალე გახსნის ახალ ფილიალს

ინსაიდერები ასოცირდებიან იმასთან, რომ ინსაიდერებს: გამოაქვთ კლიენტების სია; გამოაქვთ დოკუმენტები; გამოქავთ მონაცემთა ბაზები; გამოაქვთ ინფორმაცია.

როგორც ანალიზმა გვიჩვენა ამოცანები, რომლებიც უნდა გადაწყდეს ინსაიდერებთან ბრძოლისას – ასეთია: ნორმატიული აქტების და სტანდარტების მოთხოვნებთან შესატყვისობა; ინფორმაციული დაცულობა (უვნებლობა); მონაცემების დაცულობა; გაუონვის არსების გამოვლენა; უთანაზიარობის დამამტკიცებელი საბუთი.

შეიძლება გამოვეყნოთ ინფორმაციის გაუონვის აღკვეთის შემდეგი ძირითადი გზები:

ინსაიდერების თვითკონტროლი, რათა არ მოხდეს ამ ინფორმაციის უნებლიე გაუონვა; ხელმძღვანელ თანამდებობაზე დანიშნა პასუხისმგებელი, შემოწმებული, მორალურად მდგრადი ადამიანების; ამ ადამიანების ყურადღების აქცენტირება იმაზე, რომ არა ყველა ინფორმაციაა განკუთვნილი ფართო პუბლიკაში გასაფრცვლებლად.

ეს პრობლემა, როგორც ჩანს მთლიანად ძვეს ადამიანის ფაქტორის სფეროში. სამწუხაროდ, მასთან გამკლავება უჭირთ საუკეთესო სპეცსამსახურებსაც კი.

მონაცემთა გაუონვის პრობლემის წინააღმდეგ ბრძოლა შესაძლებელია. დიას სწორეს ბრძოლაა შესაძლებელი და არა ამ პრობლემის დამარცხება და აი რატომ. როგორც არ უნდა შევზღუდოთ ადამიანების დაშვება ინფორმაციასთან:

- ადამიანს შეუძლია აჩვენოს დოკუმენტი კოლეგას მონიტორზე/ნაბეჭდი, რომლისთვისაც ის არაა განკუთვნილი;
- ადამიანს შეიძლება დაავიწყდეს დოკუმენტი პრინტერში, სასადილოში, დატოვოს უმთავრესად კაბინეტი ან კეისი ან სეიფი;
- ადამიანს შეუძლია ეკრანიდან ფურცელზე ამოწეროს;
- ადამიანს შეუძლია წაიკითხოს ტელეფონში ან ბევრი რამ თქვას დიქტოფონზე;
- შეიძლება მონიტორის ეკრანის ფოტოგრაფირება ფიჭური ტელეფონის ფოტოკამერით;

- ადამიანს ბოლოს და ბოლოს შეუძლია უბრალოდ დაიმახსოვროს დოკუმენტის შიგთავსი სხვა რამესთან ერთად, იგივე ნოუტბუკი მონაცემებით შეიძლება დაიკარგოს ან მოპარულ იქნას.

დაცვის ნებისმიერი საშუალება ქმნის მოუხერხებლობას – ეს აქსიომაა. ნებისმიერი დასანერგი (დანერგილი) დაცვის საშუალება საჭიროებს მომსახურებას – ეს ცხოვრების კანონია. ანუ დაყენდეს დაცვის საშუალება და არ გაკონტროლდეს ის თუ რა შედეგს იძლევა ის – სიბრყველა.

უნდა აღინიშნოს, რომ ცნების “ინსაიდერების მუქარები” ქვეშ არანაირად არ ხვდება, და შესაბამისად ინფორმაციის კონტროლის ტექნიკური საშუალებების მიერ არ ბლოკირდება: დაკარგვა ნოუტბუკების, ფლეშების და ა.შ. – ესაა დაუდევრობა (გულგრილობა); მოპარვა ნოუტბუკების, კომპიუტერების, ვინჩესტერები სარეზერვო კოპიებით – ესაა რაღაც მონათესავე გატეხვის; ინფორმაციის გაუონვა ვირუსების მოქმედებით; ინფორმაციის გაუონვა ქსელის გატეხვისას, თუნდაც თანამშრომლის მიერ.

ინსაიდერულ მუქარებს არ განეკუთვნებიან ისეთი შემთხვევები, როგორცაა გაუონვა კლიენტების ბაზებისა გაყიდვების დირექტორთან ერთად.

მნიშვნელოვანია არ მივცეთ თავს უფლება ჩათრეული ვიქნათ ისეთი პრობლემის გადაწყვეტაში, რომელიც არ არსებობს, ან რომელიც პრინციპულად გადაუჭრელია.

ლიტერატურა

References

1. Урсус А.Д. Информатизация общества. Введение в социальную информатику – М. АОН. 1990.
2. М. Кастельс. Информационная эпоха – М. ВШЭ, 2000.
3. Bell D. The coming of Post-industrial society N.X. 2011.
4. Лестер К. Туроу. Будущее капитализма – «Сибирский Хронограф» 1999
5. Нуриев Г. Compliance – инфраструктура и контроль рисков – Компьютер пресс, Октябрь, 2009.
6. Исследование Check Point: рост количества удаленных сотрудников приведет к усложнению инфраструктуры безопасности в 2011 г.

7. www.ms-security.ru.
8. Взлом и защита 1с: Предприятия. Анализ проблемы цисайдерского взлома для меподтлеров. – Оригинал статьи находится на сайте компании «Поликом Про». Утечки корпоративной информации и персональных данных в 2010 году – www.stcurity.ru.
9. Зарубетный опыт защиты информации в процессе организации работы с кадрами (например США) – <http://security.meganet.md>.

Giorgi Zirakashvili

Information technologies as backbone component and risks linked to it

Summary

The role and significance of contemporary information technologies is analyzed in the work. The principal threats are revealed, neglect of which, from the standpoint of protection from them, can put into question the existence of organization. Special attention in this work is focused on the unsanctioned leakage of information, which is the most important for organization, and one of the predominant and most dangerous channels of it can be the corporate employee – insider, which intentionally or unintentionally falsifies this information, acquaints other person with it or makes it inaccessible.

As analysis shows, the following tasks should be accomplished with purpose of combating insiders: compliance of statutory regulations and standards with requirements; information save-keeping (harmlessness); data safety; revelation of leakage.

The basic ways of prevention of information leakage can be separated:

Self-control over insiders, in order to eliminate unintentional leakage of information; assignment of responsible, tested, well-conditioned people at managerial positions; pay special attention of these people on the fact that not every information should be the subject of expansion among wide audience.

It seems that this problem belongs to the area of human factor. Unfortunately, even special services are not able to combat it.

Keywords: Information technologies, backbone component, risks

Reviewer: Professor Korneli Odisharia, Georgian Technical University

Георгий Зиракашвили

Информационные технологии как системообразующий компонент и связанные с этим риски

Резюме

В работе проанализирована роль и значение современных информационных технологий. Выявлены те основные угрозы, неучет которых, с точки зрения защиты от них, может поставить под вопрос само существование организации. В работе особое внимание заострено на несанкционированной утечке важнейшей для организации информации, одним из главнейших и опаснейших каналов чего может быть сотрудник организации – инсайдер, который преднамеренно либо не преднамеренно фальсифицирует подобную информацию, знакомит с ней других лиц или же делает ее недоступной.

Как показал анализ, для борьбы с инсайдерами необходимо решить следующие задачи: соответствие нормативных актов и стандартов требованиям; информационная сохранность (ненанесение вреда); сохранность данных; выявление наличия утечки.

Можно выделить основные пути предотвращения утечки информации:

Самоконтроль над инсайдерами, с тем, чтобы не произошло непроизвольной утечки информации; назначение на руководящие посты ответственных, проверенных, морально устойчивых людей; акцентирование внимания этих людей на том, что не каждая информация подлежит распространению среди широкой публики.

По-видимому, эта проблема лежит в сфере человеческого фактора. К сожалению, бороться с ней затрудняются даже спецслужбы.

Ключевые слова: Информационные технологии, системообразующий компонент, риски

Рецензент: Профессор Корнели Одишариа. Грузинский технический университет

**ქეთი ჯიჯეიშვილი, მანანა ღარჩაშვილი
გლობალურისა და ეროვნულ-თანაზარდობის პრობლემები
საქართველოში თანამედროვე მსოფლიო პოლიტიკური
პროცესების კონტექსტში**

თანამედროვე უნიკალურ გეოპოლიტიკურ, გეოკულტურულ და ეკონომიკურ გლობალურ პროცესებში საქართველოს ადგილისა და პოზიციის სწორად განსაზღვრას გადამწყვეტი მნიშვნელობა გააჩნია ახალგაზრდა ქართული დემოკრატიული სახელმწიფოს ფორმირებისათვის. ერთი მხრივ, მან მხარი უნდა აუბას მიმდინარე გლობალურ პოლიტიკურ პროცესებს, ჩაებას გლობალურ პროექტებში და გახდეს დასავლეთის ნაწილი, მაგრამ, მეორე მხრივ, ამ შეუჩერებელი გლობალიზაციური პროცესების მიმდინარეობისას მან უნდა შეძლოს საუკუნეებამოვლელი ტრადიციების შენარჩუნება; შენარჩუნება იმ ყოველივე ფასეულისა, რაც ქართველებს სხვადასხვა ფენომენის – ენის, სარწმუნოების, ფოლკლორისა და კულტურის სხვადასხვა ორიგინალური კომპონენტის სახით აქვს შექმნილი და დარჩეს ქართველად.

საქართველო მოიაზრება დასავლეთის ნაწილად იმ კრიტერიუმების უმრავლესობის საფუძველზე, რომლებიც საფუძვლად უდევს ევროპულ ინტეგრაციას. ლუქსემბურგის ევროპული კვლევების ინსტიტუტის დირექტორმა არმანდ კლესიმ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში წაკითხულ ლექციაზე დაასახელა ექვსი კრიტერიუმი: გეოგრაფიული, პოლიტიკური, კულტურული, რელიგიური, სტრატეგიული და ეკონომიკური. ამათგან უკანასკნელი ცალსახად უარყოფს ჩვენს მიკუთვნებულობას ევროპულ სივრცესთან, რადგანაც იგი დასავლეთად წარმოგვიდგენს განვითარებული ინდუსტრიული ქვეყნების უმრავლესობას (ამ ნიშნით იაპონიაც ევროპული ერთობის წევრად მოიაზრება). გეოგრაფიული კრიტერიუმის მიხედვით სადავოა არის თუ არა საქართველო ევროპის ნაწილი. რაც შეეხება დანარჩენ ოთხ კრიტერიუმს, ისინი საქართველოს ევროპის ფარგლებში აქცევენ.

რელიგიური კრიტერიუმის მიხედვით ქართველი ერი დასავლურ (ევროპულ) სივრცეში მოიაზრება, რადგან იგი იყო ერთ-ერთი პირველი ევროპული ქვეყანა, სადაც ქრისტიანობა სახელმწიფო რელიგიად აღიარეს, ხოლო ევროპული სამყარო სწორედ ქრისტიანულ ფასეულობებს დაეფუძნა.

კულტურული კრიტერიუმის მიხედვით საქართველო შეიძლება მიგაკუთვნოთ ევროპას, ვინაიდან მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი ქვეყანა მთელი თავისი ისტორიის მანძილზე მუდმივად განიცდიდა აღმოსავლური კულტურის მოძალეობას, რაც იასახა კიდევ მნიშვნელოვნად მის სტილზე, გარეგნულ ფორმასა თუ ფასადზე.

მინც მისი შინაარსი ყოველთვის იყო ქართული, ეროვნული ცნობიერებისა და საზოგადოების სოციალური განვითარების კუთხით მისთვის სასიცოცხლოდ აუცილებელი თავისუფლებისა და თანასწორობის ღირებულებები ევროპული წარმომავლობისა იყო და მთლიანად განსხვავდებოდა აზიური ფასეულობებისაგან. ამ კონტექსტში განსახილველად საინტერესოა რენესანსის პერიოდის საქართველო, რომელიც წარმოადგენდა მოწინავე ევროპულ ქვეყანას ადამიანის უფლების დაცვის თვალსაზრისით. მან ერთ-ერთმა პირველმა შექმნა „ომბუცმენის ინსტიტუტი“ – კარი საჯარო, რომელიც სხვადასხვა სახის გადაცდომების გასაჩივრების საშუალებას იძლეოდა. ჯერ კიდევ თამარის მეფობისას იკრძალებოდა „ასოთა მოკუეთა“ ანუ დასახიჩრება – ის, რაც მხოლოდ მოგვიანებით ჩაიწერა აშშ-ის კონსტიტუციის შესწორებიდან ერთ-ერთ მუხლში – „სასტიკი ან უჩვეულო სასჯელის გამოყენების“ აკრძალვა. მოგვიანებით ყუთლუ არსლანის პოლიტიკურმა დასმა მოითხოვა „ისნის კარავის“ დაარსება, რომელიც პარლამენტის მსგავსი საკანონმდებლო უფლებებით აღჭურვილი მუდმივი დაწესებულება უნდა ყოფილიყო. ჩვენი ისტორიიდან კიდევ უამრავი მაგალითის მოყვანა შეიძლება ამ თეზის სასარგებლოდ.

პოლიტიკური კრიტიკურობების მიხედვით, რომელიც ევროპის ფარგლებში აქცევს იმ სახელმწიფოებს, რომლებიც დასავლეთის პოლიტიკურ მრწამსს იზიარებენ, ჩვენი ხელისუფლების მიერ დეკლარირებული კურსი ევროპის ნაწილად ჩვენი აღიარების საფუძველს იძლევა.

რაც შეეხება სტრატეგიულ კრიტიკურობას, იგი ევროპად მოაიზრებს საერთო სტრატეგიული ინტერესების მქონე ქვეყნების ერთობლიობას. საქართველოსთვის, გეოპოლიტიკური მდებარეობიდან გამომდინარე, სატრანზიტო ფუნქციის მინიჭებით და სხვადასხვა პროექტებით დასავლეთის დაინტერესებით ეს უკანასკნელიც ჩვენი ევროპელობის სასარგებლო არგუმენტად შეიძლება ჩაითვალოს.

ამრიგად, საქართველოს მიერ ევროპული ფასეულობების გაზიარება და ამ ფასეულობაზე ორიენტაცია უნდა წარმოადგენდეს საქართველოს განვითარების ძირითად ორიენტირს. დასავლურ ფასეულობებზე საუბრისას მხედველობაში გვაქვს უნივერსალური ევროპული ღირებულებები – ხელისუფლების შტოთა გადანაწილებისა და დაბალანსების, პლურალიზმის, დემოკრატიის, თვითმმართველობის და სამართლებრივი სახელმწიფოს ფორმირების დასავლური იდეები, რომელიც აუცილებლად უნდა იყოს მორგებული ეროვნულ მენტალიტეტთან. „დემოკრატია არ შეიძლება ჩავთვალოთ ერთხელ და სამუდამოდ დამყარებულ სისტემად, მოცულობად ან

თუნდაც ცალკეულ სტატისტიკურ მოდელად, რომლის გამოყენება ნებისმიერი ქვეყნის რეალობაში იქნება შესაძლებელი... თუ არ გაეთვალისწინეთ ცივილიზაციის მახასიათებლები, ნიშან-თვისებები, ჩვევები და ტრადიციები და თითოეული ერის მენტალიტეტი, ძალიან ძნელი იქნება ზუსტად შეფასება... რა ფორმით შეიძლება აქ დემოკრატიის დამკვიდრება – წერს პორტუგალიის რევოლუციის შემოქმედი და პრეზიდენტი მარიო სოარესი [1. 55].

იყო დასავლური ოჯახის ნაწილი და ამავე დროს დარჩე ქართველად საკმაოდ რთული ამოცანაა, რასაც ადასტურებს იუნესკოს ექსპერტების დასკვნაც, რომლის მიხედვითაც XXI ს-ის ბოლოს ამჟამად არსებული 2000 ენიდან მხოლოდ 10% დარჩება. მაგრამ ამასთანავე მსოფლიო პოლიტიკურ ავანსცენაზე არსებობს მაგალითები, როდესაც ორგანულად მოხდა ამ ორი ფაქტორის კომბინაცია. დიდი ქართველი მოაზროვნე ნიკო ნიკოლაძე ამ მხრივ სამაგალითოდ თვლიდა იაპონიას. მან შეისწავლა XIX ს-ის მეორე ნახევრის იაპონიის ე.წ. „მეიძის რევოლუციის“ პერიოდი, რომლის დროსაც ქვეყანამ უზარმაზარი თვისობრივი ნახტომი გააკეთა საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში და ეს შეძლო გონივრულად წარმოებული ეროვნული პოლიტიკის წყალობით, რომელშიც ახალი ცხოვრების საწყისად აღიარებული იყო საკუთარი ხალხის კულტურული მემკვიდრეობა, ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები და იაპონური ცხოვრების წესის მდიდარი ეროვნული შინაარსი. იაპონია წარმოადგენს უნიკალურ მაგალითს, თუ როგორ შეიძლება მოარგო დემოკრატიის უნივერსალური პრინციპები საკუთარ კულტურას და დარჩე თვითმყოფად ერად, მხოლოდ შენთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებებით.

დიდი ქართველი, ილიას პოლიტიკური მემკვიდრე არჩილ ჯორჯაძე სახიფათოდ თვლიდა ქართულ სცენაზე უცხოურიდან გადმოქართულებულ (ქართულ რეალობას მორგებულად) პიესების დადგმას, ვინაიდან ერთი და იგივე ფასეულობების აღქმა სხვადასხვა ერების მიერ განსხვავებულად ხდება. ის, რაც ერთი კულტურისათვის პოზიტიურად აღიქმება, მეორესათვის არის მთლიანად მიუღებელი. მაგალითისათვის, იაპონელებს პრინციპულად არ შეუძლიათ „არა“-ს თქმა, რადგან ეს მათ კულტურაში უზრდელობად ითვლება, ამიტომ მოლაპარაკების დროს ისინი ათასგვარი ზრდილობიანი ფორმით ცდილობენ უარის თქმის თავიდან აცილებას, რასაც ხშირად შეცდომაში შეჰყავს მათი დასავლელი პარტნიორები; არაბები ყავის სმასა და საუბარს საქმის კეთებად მიიჩნევენ, ამერიკელები მას დროის ფუჭად ფლანგვად თვლიან, ჩინელები და იაპონელები უდიდეს პატივს სცემენ იერარქიულ ურთიერთობებს, ამერიკელები კი კი

მუდმივად თანასწორობის საზღვარს გადასცემს ცდილობენ. ამერიკელი ინსტრუქციები იმასაც კი ითვალისწინებს, რომ აზიის წარმომადგენლებთან ფოტოგრაფირების დროს სასურველია ჯდომა, რათა თვალშისაცემი არ იყოს სიმაღლეში სხვაობა [2. 600]. თანასწორობის დაცვის კუთხით ამერიკელები ძალიან შორს წავიდნენ. მხედველობაში გვაქვს აშშ-ს მოქმედი აფროამერიკელი პრეზიდენტის ბარაკ ობამას მიერ თანასწორობის სახელით ჯერ კიდევ როლანდ რეიგანის დროინდელი რესპუბლიკელების მიერ მიღებული კანონის გაუქმება, რომლის მიხედვითაც არმიაში სამსახური ეკრძალებოდათ განსხვავებული ორიენტაციის ადამიანებს; ხოლო შემდეგ კი მისი განცხადება ერთსქესიანი ქორწინების დაკანონების შესახებ. როდესაც ობამას რესპუბლიკელმა კონკურენტმა ნიკ რომნიმ პრეზიდენტთან წინასაარჩევნო დებატების დროს დაუფარავად განაცხადა, რომ ქორწინება მას მხოლოდ კაცსა და ქალს შორის წარმოუდგენია, ობამამ მას უპასუხა – ჩვენ უკან ვერ დავბრუნდებით. ამ სიტყვების ავტორს, რომელიც აშშ-ს ისტორიაში მეორე კათოლიკე პრეზიდენტია ჯონ კენედის შემდეგ, მხედველობაში ჰქონდა ჯოზეფ მაკარტის პერიოდი, როდესაც ამერიკა პურიტანულ-კონსერვატიული ფასეულობების მატარებელი იყო და, შესაბამისად, ამ საკითხთან დაკავშირებით რადიკალურად განსხვავებული შეხედულებები არსებობდა. მაგრამ შემდეგ აშშ-მ უზარმაზარი ნახტომები გააკეთა ლიბერალიზაციის მიმართულებით საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში და მათ შორის რელიგიაშიც. ბევრი კულტურისათვის თანასწორობის სახელით რელიგიის ამგვარი ლიბერალიზაცია მიუღებელია, ამიტომ ძალიან ბევრი მკვლევარი „ამერიკის დექრისტიანიზაციას“ მიიჩნევს დასავლეთის კრიზისის მთავარ მიზეზად. მაგალითისათვის, შეიძლება დავასახელოთ უკიდურესი მემარჯვენე ამერიკელი პოლიტიკოსი პატრიკ ბიუკენანი, რომელიც თავის წიგნში „დასავლეთის სიკვდილი: როგორ ემუქრება ჩვენს სახელმწიფოსა და ცივილიზაციას მოსახლეობის კლება და იმიგრანტთა შემოსევები“, აკეთებს ძალიან სავალალო დასკვნას: 2050 წლისათვის აშშ მესამეხარისხოვან ქვეყნად გადაიქცევა, ევროპის თეთრკანიანი მოსახლეობისა და იაპონელების რიცხვი კატასტროფულად დაიკლებს, საბოლოოდ კი ისინი სულაც გაქრებიან აზიისა და აფრიკის მუსლიმური ქვეყნების დემოგრაფიული შემოტევების შედეგად. განახლდება ისლამის ზეწოლა ევროპის ქვეყნებზე, რასაც უკვე ადგილი ჰქონდა ისტორიაში, მაგრამ მისი შედეგები ამჯერად გაცილებით ტრაგიკული იქნება ევროპელებისათვის. რაც შეეხება რუსეთს, ბიუკენანი თვლის, რომ ჩინეთი განდევნის მას ციმბირიდან, მუსლიმური სამყარო კი

კავკასიიდან და ცენტრალური აზიიდან და, რაც მთავარია, ამ პროცესების მთავარ მიზეზად პოლიტიკოსს ქრისტიანული სარწმუნოების დაქვეითება მიაჩნია [3. 119].

არ გვინდა გავიზიაროთ ბიუკენანის მიერ დახატული სავალალო სამომავლო პერსპექტივა, მაგრამ მისი გარკვეული სიმპტომები სახეზეა. მხედველობაში გვაქვს ისლამის წარმოუდგენელი სისწრაფით გავრცელება დედამიწაზე ყველა მიმართულებით. უკანასკნელ 25 წელიწადში მუსლიმების რაოდენობა ზუსტად სამჯერ გაიზარდა და ისტორიაში პირველად გადააჭარბა ქრისტიანებისას. თუ 1973 წელს მუსლიმთა რაოდენობა 500 მილიონს უტოლდებოდა, ახლა ეს რიცხვი 1,5 მილიარდს გაუტოლდა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, პლანეტის ყოველი მეოთხე მოსახლე მუსლიმია. რაც ყველაზე სავალალოა, განუხრელად იზრდება ევროპაში მცხოვრები მუსლიმების რაოდენობა. ევროპაში 17 მილიონ ემიგრანტ-მუსლიმანს ახი ათასობით ევროპელი მიემატა. ეს გავრცელება იმდენად თავბრუსმომხვევია, რომ ის არნახულ გავლენას ახდენს მათზე, ვინც ყოყმანობს [4. 25].

აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ევროპის გადარჩენის ერთადერთი ფაქტორი „ფესვებისაკენ“ – ქრისტიანული ფასეულობებისაკენ მიბრუნებაა, ისევე, როგორც ქართველი ერისა და მისი კულტურის – ქართული ცხოვრების წესის შენარჩუნება, რომლის დამცავი ზღუდე და ჯებირი მართლმადიდებლობაა. რელიგიას უჭირავს განმსაზღვრელი ადგილი ეთნიკური იდენტურობის სხვა დეტერმინანტებს შორის. იგი იცავს ქართულ კულტურას ჩვენი ტრადიციული ეროვნული კულტურისათვის მიუღებელი მანკიერებისაგან. დიდი კონსტანტინე გამსახურდია თავის შესანიშნავ წერილში „ევროპული რეაქცია და ამერიკული კანიბალიზმი“ წერს: „უზნეო იდეები სარეველა ბალახსა ჰგვანან, თუ წვიმებმა ხელი შეუწყვეს და გამომსშირავი არ გამოუჩნდა ყანებს, ქვეყანას წალეკავს სარეველა ბალახი“. გამომსშირავის როლი ჩვენს რელიგიას აკისრია, რადგანაც მართლმადიდებლობა განსაზღვრავს ტრადიციულ საზოგადოებას, მის მაღალზნეობრივ ნორმებს, ეროვნულ კულტურულ და კონფესიურ თვითმყოფადობას, რასაც ეროვნული ცხოვრების წესი ჰქვია. ქართული ცხოვრების წესის და ჩვენს მენტალიტეტზე მორგებული დასავლური ღირებულებების საფუძველზე უნდა შეიქმნას ეროვნული თვითცნობიერების თეორია, ყველა სამომავლო განვითარების ეროვნული კონცეფცია, რომელიც ქართულ სამყაროს მსოფლმხედველობა გახდება, რომელიც დაიცავს ქართველ ერს და საშუალებას მისცემს საქართველოს დარჩეს

მსოფლიოს ნაწილად და მონაწილეობა მიიღოს დასავლეთის გლობალურ პოლიტიკურ პროცესებში.

ლიტერატურა

References

1. ruruia n. Tavisuflebis kanoni, Tb., 2003.
2. Поченуов Г. Г. Теории коммуникации. М –Киев, 2001.
3. Ciqovani n. saqarTvelo kulturuli da civilizaciuri kuTvniliba civilizaciaTa Teoriis konteqstSi, Tb., 2005.
4. gaz.: `saqarTvelo da msolfio~, #44 (135), 2011.

Keti Jijeishvili, Manana Darchashvili

Global and national correlation problems in Georgia in the Context of modern World Political Processes

Summary

In the article: “Georgia in the Context of the World’s Globalizing Political Processes”, the authors discuss the place and role of Georgia in the contemporary unique geopolitical, geo-cultural, and economic global processes, which gain the decisive significance for forming the young Georgian democratic state; they analyze the idea of belonging of Georgia to the Western world, as well as the national development conception based on the synthesis of the Georgian national lifestyle.

Keywords: Global Political Process, West World, National life’s law, National mental

Reviewer: Professor Zurab Kvetenadze, Georgian Technical University

Кети Джиджейшвили, Манана Дарчашвили
Соотношение глобальных и национальных проблем Грузии в контексте современного мирового политического процесса

Резюме

В статье «Соотношение глобальных и национальных проблем Грузии в контексте современного мирового политического процесса» авторы обсуждают место и роль Грузии в современных уникальных геополитических, культурных и экономических глобальных процессах, которые имеют решающее значение в формировании молодого грузинского демократического государства. Они анализируют идею принадлежности Грузии к западному миру и национальную концепцию развития, основанную на синтезе грузинского национального образа жизни.

Ключевые слова: Глобальные политические процессы, Западный мир, Национальный образ жизни, Национальный менталитет.

Рецензент: Профессор Зураб Кветенадзе, Грузинский Технический Университет

ბიორბი ჩხიკვიშვილი დასავლეთის იდეა ნიკო ნიკოლაძის შიხეულუბაში

ხელისუფლების შტოთა გადანაწილებისა და დაბალანსების, დემოკრატიის, თვითმმართველობის, ფედერალიზმისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს ფორმირების დასავლურ იდეებს განმსაზღვრელი ადგილი უჭირავს ნიკო ნიკოლაძის პოლიტიკურ მემკვიდრეობაში.

ნიკო ნიკოლაძემ აღნიშნული საკითხების განხილვას მიუძღვნა თავისი ნაშრომები: „მოკლე განხილვა მმართველობის სხვადასხვა ფორმებისა“, „აბსოლუტური და კონსტიტუციური მონარქია და რესპუბლიკა“, „ბუღარია“ და სხვ. იგი დასავლეთის ქვეყნების პოლიტიკის შესწავლის, განზოგადებისა და ანალიზის საფუძველზე განიხილავს სახელმწიფო მმართველობის ფორმებს: მონარქიულს და რესპუბლიკურს. „მონარქიული“ ეწოდება იმ მმართველობის ფორმას, რომელშიც უზენაესი უფლება ერთი პირის ხელშია. ამ პირს ჰქვია მონარქი, ანუ ხელმწიფე და სახელმწიფოს მონარქს ეძახიან“ [1. 273]. ნ. ნიკოლაძე გამოყოფს მონარქიის ორ სახეს: მემკვიდრეობითსა და არჩევითს და ახდენს მათ კლასიფიკაციას მმართველობის წესის მიხედვით: 1. დესპოტური მონარქია; 2. გარეშეუსაზღვრელი, ანუ აბსოლუტური მონარქია და 3. გარეშე საზღვრული, ანუ კონსტიტუციური მონარქია. იგი ფართოდ განიხილავს მონარქიული მმართველობის თითოეულ ფორმას, ადგენს მსგავსებასა და განსხვავებას მათ შორის და ასკვნის, რომ ყველაზე მეტად პროგრესული ფორმა მათ შორის არის კონსტიტუციური მონარქია, ვინაიდან ეს უკანასკნელი საშუალებას აძლევს ხალხის მასებს მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო საქმიანობაში. წინა ორი ფორმის დროს კი ყველაფერი მარტო ერთ კაცზე „ტრიალებს“. არ არსებობს სტაბილურობა, რაიმე წესი, კანონი, ტრადიცია, გარდა დესპოტების განუსაზღვრელი ნებისა, „რომ მე ვარ, სხვა არავინ, ყველა მე უნდა მემსახუროს და არა ქვეყანასო“ [2. 185]. აქ, „ყოველი ახალი თაობა ყოველად უაზრო, აღუზრდელი, უტრადიციო, უცრად სპობს და ლეწს წინანდელი თაობების ნაშრომს“ [2:185]. „ასეთ დესპოტიებში ყველაფერი მარტო ერთ კაცზე ტრიალებს და არა დაწესებულებაზე; ...ერის, იდეალის ხსენება თანდათანობით ქრება დიდში და პატარაში“ [2. 185]. აღმოსავლეთის დესპოტიებში „მონური ერთგულება, მლიქვნელობა, მონური სული, პირფერობა, ბრჭყვიაღებისადმი გატაცებაა გაბატონებული“ [3. 124]. აღმოსავლეთის დესპოტიები და, საერთოდ, ერთმმართველური დესპოტიები ყველა ეპოქაში მაჯღაჯუნასავით აწვა საზოგადოებრივ ცხოვრებას, ცდილობდა

ყველაფრის ერთ დონემდე გათანაბრებას, ერთ კალაპოტში მოქცევას და ხალხის მუხჯ მანქანად ქცევას.

კონსტიტუციური მონარქიის ფუნქციონირების დროს კი „ხელმწიფე მეფობს და არ მართავს“. სახელმწიფოს ფაქტიურად მართავს ხალხისგან არჩეული წარმომადგენლობითი ორგანო – პარლამენტი, რომელიც თავის მხრივ ორი პალატისაგან შედგება: „ერთს ჰქვიათ ქვემო პარლამენტი, დეპუტატთა ან წარმომადგენელთ პალატა, აგრეთვე პალატა კომუნებისა. ფრანციაში ამ დეპუტატთა პალატას სჯულისდამდებ კორპუსს ეძახიან... მეორეს უწოდებენ ზემო პარლამენტს, ზემო პალატას... ფრანციაში და იტალიაში ზემო პალატის მაგიერად სენატი არის... ზემო პარლამენტის წევრები უფრო არისტოკრატიის წარმომადგენელი პირები არიან. ანგლიის ზემო პარლამენტში წევრის ადგილი ღორდებს ეკუთვნის შთამომავლობით. იქ სხედან აგრეთვე თანამდებობის ძალით ანგლიის მთავარ-ეპისკოპოსები და ეპისკოპოსები. გარდა ამისა, კაროლს შეუძლიან უბოძოს ზემო პარლამენტის წევრობა დამსახურებულ კაცებს. ფრანციაში სენატორებს თვითონ იმპერატორი ნიშნავს“ [1. 273].

თუმცა, ნ. ნიკოლაძე აღიარებს კონსტიტუციური მონარქიის, როგორც საზოგადოებრივი წყობისა და მმართველობის ფორმის პროგრესულობას დესპოტიასა და აბსოლუტურ მონარქიასთან შედარებით, მაგრამ საერთოდ მონარქიულ მმართველობას იგი ნაკლები სიმართლით ეკიდება. მისი აზრით, მომავალი რესპუბლიკას ეკუთვნის.

რაც შეეხება მმართველობის რესპუბლიკურ ფორმას, ნ. ნიკოლაძე მისი მხურვალე დამცველი იყო სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებამდე. რესპუბლიკას იგი შემდგენიარად განმარტავს: „იმ სახელმწიფოს, რომელშიაც უზენაესი უფლება რამდენიმე პირის ხელშია, რესპუბლიკა ჰქვიათ“ [1. 273]. უმთავრეს განსხვავებად მონარქიასა და რესპუბლიკას შორის მას მიაჩნია ის ფაქტორი, რომ რესპუბლიკური მმართველობის დროს „მემკვიდრეობითი ხელმწიფის მაგიერად სახელმწიფო წარმომადგენლათ ითვლება ხალხისაგან ამორჩეული პირი – რესპუბლიკის პრეზიდენტი“. რესპუბლიკას განაგებს არა ერთი პირი, არამედ რამდენიმე. ნ. ნიკოლაძე არკვევს სიტყვა „რესპუბლიკის“ ეტიმოლოგიას. იგი მიუთითებს, რომ სიტყვა „რესპუბლიკა“ ლათინური წარმოშობისაა და ნიშნავს „საზოგადო საქმეს“. იგი იცნობს რესპუბლიკის შემდეგ სახეებს: არისტოკრატიულს, ოლიგარქიულს და დემოკრატიულს. „როდესაც რესპუბლიკას მართავენ არისტოკრატები, იმას ეძახიან არისტოკრატიულს; თუ უზენაესი ხელისუფლება რესპუბლიკაში რამდენიმე გვარმა ან პირმა ჩაიგდო ხელში, მაშინ ამ მმართველობას ოლიგარხიულს უწოდებენ. როდესაც ერთი კაცი მოიგდებს ხელში

უზენაეს უფლებას რესპუბლიკაში, იმას ტირანს ეტყვიან და ამგვარს მმართველობას ტირანიას. თუ რესპუბლიკას მართავენ მთელი ხალხისაგან ამორჩეული კაცები, იმის მმართველობას დემოკრატიულს ეძახიან“ [1. 381:383].

აღნიშნული ფორმებიდან ყველაზე წინ ნ. ნიკოლაძე დემოკრატიას აყენებს. მისი აზრით, „დემოკრატია შექმნა ბურჟუაზიამ. ვინც ოდნავ მაინც იცის ისტორია, მისთვის ცხადია, რომ დემოკრატია შექმნილია ბურჟუაზიისაგან. ყოველივერი, რაც არსებობს რესპუბლიკის საფუძვლებში, ეს შექმნა ბურჟუაზიამ თავის შენაძენი უფლებების დასაცავად“ [4. 55].

ვინაიდან დემოკრატის სტაბილურობისა და ეფექტიანობისათვის გადამწყვეტი გახდა XIX-XX საუკუნეებში ევროპასა და, განსაკუთრებით, ამერიკის შეერთებულ შტატებში შექმნილი ცენტრალური სახელმწიფო ინსტიტუტები, ნ. ნიკოლაძეც აშშ-ის მაგალითით ხელმძღვანელობს, როდესაც აყალიბებს თავის აზრს დემოკრატიულ რესპუბლიკაზე. იგი აღნიშნავს, რომ ქვეყანაში კარგად არის მოწესრიგებული საკანონმდებლო, აღმასრულებელი თუ სასამართლო ხელისუფლების საკითხი. „სამი უფლება: სჯულისდამდები, აღმასრულებელი და სამსჯავრო შეერთებულს შტატებში უკეთ და უფრო სწორედ არის განსაზღვრული, ვინემ ევროპის კონსტიტუციურს სახელმწიფოებში. სამივე უფლება ხალხისაგან წარმოსდგება“ [1. 383]. ნ. ნიკოლაძე აღმაფრენით მიუთითებს ხალხის ფართო მასების მონაწილეობაზე ყოველგვარ საქმიანობაში და შტატების თვითმმართველობის დამოუკიდებლობაზე. გახ. „რუსკაია ვოლიაში“ გამოქვეყნებულ სტატეებში იგი დემოკრატიად მიიხნევს პოლიტიკური წყობილების ისეთ ფორმას, რომელიც აღიარებს ხალხის ხელისუფლებას, სახელმწიფოს ძირითადი ორგანოების არჩევითობას, მოქალაქეთა თავისუფლებას, თანასწორობასა და პოლიტიკურ უფლებებს დაფიქსირებულს კონსტიტუციაში. კონსტიტუციის დიქტატს და ამის საფუძველზე სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას ნ. ნიკოლაძე დემოკრატის განვითარების აუცილებელ შედეგად თვლის. მისი შეხედულებით, სამართალს დემოკრატიულ საზოგადოებაში უნდა ჰქონეს ზეკლასობრივი ხასიათი და მას უნდა ემორჩილებოდეს საზოგადოების ყველა ფენა და წევრი, დაწყებული რიგითი მოქალაქიდან, დამთავრებული პრეზიდენტით. იმის ნიმუშად, თუ როგორ უნდა მოხდეს დემოკრატის ძირითადი პრინციპის – მოქალაქეთა თანასწორობისა და თავისუფლების პრინციპის – განუხრელი დაცვა ნ. ნიკოლაძეს მოჰყავს აშშ-ის მაგალითი სტატიაში „აბსოლუტური და კონსტიტუციური მონარქია და რესპუბლიკა“. იგი

აღფრთოვანებული მოგვიტხრობს, რომ კანონის დარღვევის გამო თვით პრეზიდენტი ჯონსონიც კი 1868 წელს „სამართალში მისცეს და კინალამაც დასაჯეს“.

უნდა აღინიშნოს, რომ საზოგადოდ, დემოკრატიული წყობა ნ. ნიკოლაძეს იდეალურად არ მიაჩნია. „კაცობრიობას, – წერს ის, – არც ერთი განწყობილება, არც ერთი ჩვეულება არ ჰქონია და არც ეხლა აქვს ისეთი, რომ სამუდამოდ კეთილი და შეუცვლელათ გამოსადეგი ყოფილიყოს. ყოველიფერს ნიადაგის გაუმჯობესება ეჭიროება... ყველაფერი ნიადაგ უნდა იცვლებოდეს, ახლდებოდეს და უმჯობესდებოდეს“ [5. 343].

მაგრამ არსებული პოლიტიკური სისტემებიდან ყველაზე მისაღებ ჰუმანურ და პრაქტიკით შემოწმებულ სისტემად ნ. ნიკოლაძე დემოკრატიულ სისტემას თვლის. მოგვიანებით დიდი ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე უ. ჩერჩილიც იტყვის: „დემოკრატია საბავლობაა, მაგრამ უკეთესი კაცობრიობას ჯერ არაფერი მოუგონიაო“ [6. 144].

სამართლებრივი სახელმწიფოს პირობებში როგორც მოქალაქე აგებს პასუხს სახელმწიფოს წინაშე, ასევე სახელმწიფოსაც ეკისრება პასუხისმგებლობა დაიცვას ყოველგვარი თვითნებობისაგან მოქალაქეთა უფლებები. ამ ამოცანის განხორციელება თანამედროვე პირობებში ნ. ნიკოლაძეს წარმოუდგენია კერძო სექტორში სახელმწიფო სექტორის ჩარევის ხარისხის გაზრდილი დოზით მისი რეგულაციის მიზნით. 1868 წ. „ევროპის ცხოვრებაში“ ნ. ნიკოლაძე მიუთითებს, რომ საზოგადოების წევრების პირადი თავისუფლების მიღწევა შესაძლებელი გახდება მხოლოდ განვითარებული კაპიტალიზმის პირობებში, მის უმაღლეს სტადიაზე, როცა საზოგადოება იზრუნებს „რათა ყველა მის წევრს თანაბარი შანსი ჰქონდეს არსებობისათვის ბრძოლაში გასამარჯვებლად“ [1. 417].

ეტიკური ტენდენციები განსაკუთრებით საჭირო და ძლიერი უნდა იყოს კაპიტალიზმის განვითარების საწყის ეტაპზე, – თვლის ნ. ნიკოლაძე თავის წერილში – „ვიდრე საზოგადოება ყრია ამგვარი მოთხოვნილებებისადმი, ცალკე მისი წევრები, რომელნიც დაჯგუფებულნი არიან ასოციაციებსა და მსგავს საზოგადოებებად, მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიაღწევენ რაიმე წარმატებას, როდესაც ისინი გაერთიანებული შრომით – საერთო ძალების, ხოლო გაერთიანებული მოხმარებით და უშუალო გაცვლა-გამოცვლით, საერთო სიმდიდრის ეკონომიზაციას მოახდენენ“ [7. 176].

მოგვიანებით, ამ აზრს დაადასტურებს ცნობილი იაპონელი ეკონომისტი სუბურო ოკიტა, რომელიც თვლის, რომ თუ ქვეყანას არ გააჩნია თავისუფალი ბაზრის მექანიზმის გარკვეული ტრადიცია,

გამოცდილება და შესაბამისი სოციალური კულტურა, კაპიტალიზმის განვითარების გარკვეულ ეტაპზე განსაკუთრებით საჭირო ხდება უშუალო სამთავრობო ხელმძღვანელობა. ასეთ გარემოცვაში სახელმწიფო დაგეგმარებისა და საბაზრო მექანიზმების ურთიერთშეწყობის აუცილებლობა გამოწვეულია წმინდა ისტორიული მოსაზრებით, ხოლო ასეთ შემთხვევაში მარტოოდენ თავისუფალი ბაზარი პანაცეად ვერ იქცევა.

ნ. ნიკოლაძის კონცეფციის მიხედვით თავისუფალ თაოსნობასთან ერთად კანონზომიერად იქნება აგრეთვე შერწყმული ადმინისტრაციული რეგულირების ფორმები, სადაც კერძო საკუთრებაზე დაფუძნებული ეკონომიკა ამავე დროს მეწარმეობის, კომერციული და ფინანსური საქმიანობის სინთეზი გახდება, ხოლო მეურნეობრივ საქმიანობაში მმართველი ორგანოების ჩარევის შედეგად მოხდება თავისუფალი კონკურენციის უარყოფითი შედეგების თავიდან აცილება. როგორც ვხედავთ, სახეზე გვაქვს სოციალური სახელმწიფოს ტიპური სურათი.

ნ. ნიკოლაძე ერთ-ერთი პირველი მოაზროვნე პოლიტიკოსია, არა მარტო ქართულ სინამდვილეში, არამედ გლობალური მასშტაბითაც, რომელიც ორიენტირს იღებს სოციალური ტიპის სახელმწიფოსა და სოციალ-დემოკრატიულ იდეოლოგიაზე, რომელსაც თანამედროვე პოლიტოლოგიურ ლიტერატურაში „მესამე გზასაც“ უწოდებენ. ეს კონცეფცია მოგვიანებით მრავალ ქვეყანაში სხვადასხვა პოლიტიკური ძალების მიერ იყო წამოწეული. აშშ-ში „ახალი დემოკრატებისა“ და ბილ ქლინტონის მიერ, ბრიტანეთში – ტონი ბლერის მიერ. ეს იდეები აიტაცეს თეორეტიკოსებმა გერმანიაში, ჰოლანდიაში, იტალიასა და ახალ ზელანდიაში. მან თეორიული დასაბუთება ჰპოვა თანამედროვე პოლიტიკური სკოლის თვალსაჩინო წარმომადგენლის, ნობელის პრემიის ლაურეატის, ჰოლანდიელი პროფესორის ი. ტინბერგის წიგნში „ეკონომიკური პოლიტიკა“, აგრეთვე კონვერგენციისა და ტექნოლოგიის სხვა თეორეტიკოსთა შრომებში. პრაქტიკულად კი ხორცი შეასხეს შვეციის, დანიის, ნორვეგიის, ფინეთის, შვეიცარიისა და სხვა სახელმწიფოთა პოლიტიკურ მოდელებში, რომლებიც მსოფლიოში ცნობილია დასავლეთის დემოკრატიული სოციალიზმის სახელით.

ნ. ნიკოლაძე თბილისსა და ქუთაისის საადგილმამულო ბანკებს ისეთივე ღონისძიებების გატარებას სთხოვდა, როგორსაც დასავლეთ ევროპელი სოციალისტები ნაციონალურ ბანკებს – „სამუშაო ძალის“ რეზერვუარებს. საზოგადოებრივი ბანკები, – წერს ნ. ნიკოლაძე, – იმისათვის არიან დაარსებულნი, რომ მოიპოვონ და დაიხსნან გაჭირვებული ხალხი... კაპიტალისტების ხელიდან. მეორე მხრივ,

ბანკები გამართული აქეთ თვითონ ამ კაპიტალისტებსაც რომ „წესიერათ“ და „კანონიერათ“ ძარცვონ ხალხი. საზოგადო მეცნიერებამ გამოიგონა საზოგადოებრივი ბანკები სწორედ იმისათვის, რომ ამ ვაჟბატონებს ხელი შეუწყოს თავისუფალ გლეჯაში და ძარცვაში.

საქართველოს სინამდვილეში ნ. ნიკოლაძე ორიენტირებული იყო დასავლურ სოციალურ სახელმწიფოზე, სადაც თვითმოქმედებისა და თვითმმართველობის გზით „ადამიანთა უდიდესი რიცხვის უდიდესი კეთილდღეობა განხორციელდებოდა“ და სავესებით ბუნებრივია, რომ მისთვის მიუღებელი იყო ის პოლიტიკური მოდელი, რომელიც ჩვენში სოციალიზმის სახელით ჩამოყალიბდა და დამკვიდრდა. მისი აზრით, „ლუი ბლანის უთავრესი დამსახურება იმ შეცდომის დარღვევაშია, ვითომ სოციალიზმს და უსაზღვრო მონარქიას ერთად არსეობა შეეძლოთ“. მაგრამ რეალურ სინამდვილეში საბჭოური სოციალიზმი დიქტატურასთან ერთად თანაარსებობდა. ამიტომაც იყო, რომ ნ. ნიკოლაძეს ბოლშევიზმის არაფერი სწამდა. მის შესახებ არაორაზროვნად აცხადებდა: „სოციალიზმს დემაგოგიის მეტი ჯერ არაფერი შეუქმნია, ის ყოველთვის ყოფილა დესპოტიზმის წინამორბედი“ [8. 34-36].

დღევანდელ მსოფლიოში სულ უფრო მეტად იზრდება ეტატიკური ტენდენციები. ავსტრალიისა და საფრანგეთის კონსტიტუციებში სპეციალური შესწორებანი იქნა შეტანილი ეკონომიკური და სოციალური ფუნქციების განხორციელებაში სახელმწიფოს როლის გაზრდის აუცილებლობის შესახებ.

ამ საკითხთა ანალიზი დღესაც უადრესად აქტუალურია. იგი უნდა წარმოადგენდეს საქართველოს განვითარების ძირითად ორიენტირს. ამიტომაც საჭიროდ ჩავთვალეთ დაწერილებით გაგვეანალიზებინა ნიკო ნიკოლაძის შეხედულებები დემოკრატიის ძირითადი კონტურების: ხელისუფლების შტოთა დაბალანსების, კანონის უზენაესობის, მოქალაქეს და სახელმწიფოს შორის პასუხისმგებლობის გადანაწილებისა და სოციალ-დემოკრატიული იდეოლოგიის შესახებ.

ლიტერატურა

References

1. n. nikolaZe. Txz., Tb., t. I, 1931.
2. n. nikolaZe. ucxoeTis mimoxilva, bulgaria, Journ.: `moambe~, #6.
3. n. skandeli. napoleon mesamis cxovreba. Journ.: `krebuli~, 1873, #3.
4. o. janeliZe. niko nikolaZe (biografiidan amoxeuli furclebi), Tb., 1998.
5. n. nikolaZe, Txz., t. II, 1933.
6. vladimer WanuyvaZe, politikuri dialogebi, Tb., 1998.

7. bzignev bzeJinski. didi cvlilebebi. Journ.: `sazogadoeba da politika~, #1, Tb., 1996.
8. saqarTvelos damfuZnebeli kreba, 1919 wlis 31 oqtombris 57-e sxdomis stenografiuli angariSi, tf., 1918.

GIORGI CHKHIKVISHVILI WESTERN IDEA OF NIKO NIKOLADZE'S VIEW

Summary

In this article of Giorgi Chkhikvishvili „Western idea of Niko Nikoladze’s view’’ is discussed views of Niko Nikoladze about western values.

It’s given main western values such as: participation of government, democracy, supremacy of law analyzing obligation of state and citizens sympathies of Niko Nikoladze to western idea. such as Federal government activities of people in politics. He prefers self governments and people’s activities.

Keywords: western idea, participation of government, democracy, Social Democracy ideology.

Reviewer: Professor Zurab Gamezardashvili, Georgian Technical University

ГИОРГИЙ ЧХИВИШВИЛИ ИДЕЙ ЗАПАДА ВО ВЗГЛЯДАХ НИКО НИКОЛАДЗЕ

Резюме

Изученная нами политико-публицистическая литература в трудах Нико Николадзе дает основания выделить западные идеи, в которых рассматривается понятие «Грузинская демократия» это: социаль-демократическая идеология, разделение и балансирование власти, федерализм в грузинской реальности распределение ответственности между гражданином и государством и формирование правового государства. Сегодня эти проблемы возникают с большей актуальностью и являются главным ориентиром в развитии Грузии.

Ключевые слова: западная идея, Грузинская демократия, социаль-демократическая идеология, правовое государство.

Рецензент: профессор Зураб Гамезардашвили, Грузинский Технический Университет

ოსტონია

მარიამ რაჭვიაშვილი რუსეთ-საქართველოს ომი და ესტონეთის რესპუბლიკის რეაქცია

რუსეთის მიერ 2008 წლის აგვისტოში საქართველოს წინააღმდეგ განხორციელებული სამხედრო აგრესიის შემდეგ, ესტონეთის უპრეცედენტოდ მტკიცე და მრავალმხრივი მხარდაჭერა საქართველოსადმი განპირობებული იყო არამარტო ობიექტურად არსებული ინტერესთა თანხვედრით, არამედ ორმხრივი პოლიტიკური ურთიერთობების მაღალი ხარისხით.[1]

2007 წლის აპრილის “ბრინჯაოს ღამე” ქ. ტალინში და ამის შემდგომი რუსეთის უხეში პოლიტიკური ზეწოლა ესტონეთზე, ფაქტობრივად საქართველოზე რუსეთის სამხედრო აგრესიის პრელუდია გახდა. ერთის მხრივ ეს ობიექტურად უწყობდა ხელს ჩვენ ქვეყანაზე განხორციელებული რუსული სამხედრო თავდასხმის დღეებში საქართველოსადმი სიმპათიისა და თანაგრძნობის გაღვივებას, მაგრამ მეორეს მხრივ ესტონეთის საკმაოდ გააღწევიან საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ წრეებში (მთელი რიგი სხვა ევროპული სახელმწიფოების მსგავსად) მაინც შეიმჩნეოდა საქართველოსაგან გამიჯვნის სურვილი, რუსეთთან ესტონეთის ისედაც უკიდურესად გამწვავებული ურთიერთობების შემდგომი გაუარესების თავიდან აცილების მიზნით. ზემოაღნიშნული თვალსაზრისით ანგარიშგასაწევი იყო ისეთი ფაქტორი, როგორცაა ესტონეთის რუსულენოვანი მოსახლეობა, რომელიც ქვეყნის მთელი მოსახლეობის მესამედზე მეტს შეადგენს. აქედან 100 000 – ზე მეტი რუსული პასპორტის მფლობელია.[2] მეორე ნაწილს აპატრიდები შეადგენენ. რუსულენოვანი მოსახლეობის ის ნაწილი, რომელსაც ესტონეთის მოქალაქეობა აქვს ასევე მრავალრიცხოვანია და მნიშვნელოვანი ზეგავლენის მოხდენა შეუძლია საპარლამენტო არჩევნების შედეგებზე (ესტონური ელექტორატის ამ ნაწილზეა ორიენტირებული უაღრესად გააღწევიანი და რეიტინგით მეორე პოლიტიკური ძალა ესტონეთში – ცენტრისტული პარტია, რომელიც დღეს საპარლამენტო ოპოზიციას წარმოადგენს).

2008 წლის 8 აგვისტოს გაიმართა ესტონეთის რესპუბლიკის პარლამენტის საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის გაფართოებული სხდომა, რომელიც ფაქტობრივად ესტონეთის მთელი პოლიტიკური სპექტრისა და მთავრობის ხელმძღვანელობის ერთობლივი შეხვედრა იყო. სხდომის დასრულებისთანავე საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტმა მიიღო სპეციალური, საქართველოს მხარდამჭერი უაღრესად მკვეთრი განცხადება, რომელშიც ცალსახად იყო დაგმობილი რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული აგრესია საქართველოს წინააღმდეგ. ესტონეთის პარლამენტის საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტი კატეგორიულად მოითხოვდა რუსეთის აგრესიის დაუყოვნებლივ, უპირობო შეწყვეტას და მხარდაჭერისა და რეაგირებისაკენ მოუწოდებდა გაეროს უშიშროების საბჭოს, ევროკავშირს, სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს.

სხდომის შედეგი იყო ესტონეთის პარლამენტის მკვეთრი განცხადებაც. ესტონეთის ხელისუფლების მიერ გამოხატულმა მყისიერმა და ეფექტურმა მხარდაჭერამ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ევროკავშირსა და მსოფლიო თანამეგობრობაში საქართველოს მხარდაჭერის გაძლიერებაში, რამაც თავისი როლი შეასრულა რუსეთის სამხედრო აგრესიის შემდგომი ესკალაციის შეჩერებაში.[3]

10-11 აგვისტოს მანიფესტაციები და მიტინგები ქ. ტალინში გაგრძელდა დიდი ბრიტანეთის, საფრანგეთისა და გერმანიის საელჩოებთან. მომიტინგეები თავიანთ გამოსვლებში კატეგორიულად მოითხოვდნენ ევროკავშირის წამყვანი წევრ-სახელმწიფოებისაგან უფრო გაბედული პოზიციის დაფიქსირებას და საქართველოს ცალსახად მხარდაჭერას, ქართული ქალაქების დაბომბვის შეწყვეტას, რუსეთის აგრესიის შეჩერებასა და აგრესორის ჯარების დაუყოვნებლივ და უპირობო გაყვანას. 12 აგვისტოს ასევე გაიმართა დიდი საპროტესტო მიტინგი ესტონეთის პარლამენტის მიმდებარე ტერიტორიაზე. საქართველოს მხარდამჭერი სიტყვებით გამოვიდნენ ესტონეთის თვალსაჩინო პოლიტიკოსები, პარლამენტის წევრები, საზოგადო მოღვაწეები. მიღებულ იქნა საქართველოს მხარდამჭერი განცხადება, რომელზეც ხელი მოაწერა მიტინგის ყველა მონაწილემ.

ნიშანდობლივია, რომ მოხერხდა თითქმის მთელი ესტონურენოვანი მოსახლეობის დარაზმვა საქართველოს ინტერესების სადარაჯოზე.

ამის გამოვლინება იყო ზემოაღნიშნული, ესტონეთის ისტორიაში 1980-90-ან წლის შემდგომ არნახული მასობრივი მანიფესტაციები, რომლებიც მრავალი დღის განმავლობაში უწყვეტად ტარდებოდა ათასობით ადამიანის მონაწილეობით (ეს მაშინ, როდესაც ქართული დიასპორა მთელ ესტონეთში სულ 400-მდე ადამიანს ითვლის, ქ. ტალინში კი სულ რამდენიმე ათეული ქართველი ცხოვრობს).[4]

2008 წლის 1 სექტემბერს ორგანიზებულ იქნა მასშტაბური აქცია “ცოცხალი ჯაჭვი – საქართველო ჩვენია”. ქ. ტალინის ერთ-ერთ მთავარ მაგისტრალზე შეიკრა საკმაოდ გრძელი ცოცხალი ჯაჭვი, რომელშიც მთელი ქართული დიასპორისა და ესტონეთის მრავალრიცხოვან მოქალაქესთან ერთად, იდგნენ ესტონეთის ცნობილი საზოგადოებრივი მოღვაწეები, პოლიტიკოსები, პარლამენტის წევრები. [5]

რუსეთ-საქართველოს ომის პირველსავე დღეებში ესტონეთის მთავრობამ გადაწყვიტა ათი მილიონი ესტონური კრონის (100 000 აშშ დოლარი) გამოყოფა საქართველოსათვის სასწრაფო ჰუმანიტარული დახმარების აღმოჩენის მიზნით, რამაც შესაძლებელი გახადა საერთო ჯამში 15,5 ტ. ჰუმანიტარული დახმარების გაგზავნა ესტონეთის რესპუბლიკიდან საქართველოში. [6]

ნიშანდობლივია, რომ ესტონეთის ხელისუფლების მიერ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის მხრადამჭერი პოზიცია კიდევ უფრო გაძლიერდა 2008 წლის ომის შემდგომ, რაც გამოიხატება ამ პრინციპის სიატემატურ ხაზგასმაში ესტონეთის ხელისუფლების მაღალი და უმაღლესი დონის წარმომადგენლების მიერ გაკეთებულ განცხადებებში.

2011 წლის 22 სექტემბერს გაერო-ს გენერალურ ასამბლეაზე სიტყვით გამოვიდა ესტონეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი ტომას ჰენდრიკ ილვესი. პრეზიდენტმა ისაუბრა საერთაშორისო ურთიერთობებისა და უსაფრთხოების აქტუალურ საკითხებზე. ესტონეთის პრეზიდენტმა გაერო-ს ტრიბუნიდან კიდევ ერთხელ გამოხატა ესტონეთის მხარდაჭერა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მიმართ:

2011 წლის 8 თებერვალს ესტონეთის რესპუბლიკის პარლამენტში (რიიგიკოგუ) გაიმართა დებატები საგარეო პოლიტიკის საკითხებზე. პარლამენტის წინაშე საგარეო პოლიტიკური საქმიანობის ანგარიშით

საგარეო საქმეთა მინისტრი ურმას პაეტი წარდგა, რომელმაც მომავალი წლების პრიორიტეტების შესახებაც ისაუბრა. გამოსვლისას მინისტრმა რამდენიმე საგულისხმო განცხადება საქართველოს შესახებაც გააკეთა: [7]

- საქართველოში კონფლიქტის გადაწყვეტა უნდა დაეფუძნოს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების დაცვის პრინციპს. მშვიდობიანი გადაწყვეტის წინაპირობებია ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ შეთანხმება და ენევის მოლაპარაკებების გაგრძელება. კუმიანტარული მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით აუცილებელია გაერო-სა და ეუთო-ს მისიების აღდგენა ოკუპირებულ რეგიონებში, ასევე EUMM-ის მისიის წარმომადგენელთა დაშვება ამ რეგიონებში.

2011 წლის 5 სექტემბერს ესტონეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ გაკეთდა განცხადება აფხაზეთში, საქართველო 26 აგვისტოს ჩატარებული ე.წ. “საპრეზიდენტო არჩევნების” შესახებ. განცხადების თანახმად, ესტონეთი არ სცნობს აფხაზეთში, საქართველო ჩატარებულ საპრეზიდენტო არჩევნებს, რომელიც ეწინააღმდეგება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პრინციპებს და შესაბამისად არაკანონიერია. ესტონეთი სრულად იზიარებს საგარეო ურთიერთობათა და უსაფრთხოების პოლიტიკის უმაღლესი წარმომადგენლის ქეთრინ ეშთონის პოზიციას იმის თაობაზე, რომ ევროკავშირი კვლავ უჭერს მხარს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობასა და სუვერენიტეტს საერთაშორისო სამართლის მიერ აღიარებული პრინციპების შესაბამისად.[8]

2010 წლის 8 აგვისტოს, რუსეთ-საქართველოს ომის 2 წლისთავთან დაკავშირებით, ესტონეთ-საქართველოს მეგობრობის ჯგუფმა მიიღო სპეციალური განცხადება, რომელშიც დაგმობილია რუსეთის მიერ საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაცია:

“ესტონეთ-საქართველოს საპარლამენტო ჯგუფი გამოხატავს შეშფოთებას იმის გამო, რომ საქართველოს ტერიტორიის დიდი ნაწილი ისევ ოკუპირებულია, აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირებს არ გააჩნიათ საკუთარ საცხოვრებელ ადგილებში დაბრუნების საშუალება, საქართველოს მოქალაქეები, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციების,

სამშვიდობო და კუმანიტარული მისიების წარმომადგენლები მოკლებულნი არიან ოკუპირებულ რეგიონებში შეღწევის შესაძლებლობას. ესტონეთი კიდევ ერთხელ გამოხატავს პატივისცემას საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მიმართ და მოუწოდებს რუსეთს, გამოიწვიოს თავისი გადაწყვეტილება ე.წ. აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობის აღიარების შესახებ, ხოლო საერთაშორისო ორგანიზაციებს – იდგნენ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის მოთხოვნის პრინციპზე და მოითხოვონ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე შესვლა.”

ესტონეთის რესპუბლიკის საგარეო პოლიტიკის საფუძველს წარმოადგენს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მხარდაჭერა არამარტო ორმხრივ, არამედ მრავალმხრივ ფორმატებში.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ: XX საუკუნის 80-იან წლებში ბალტიის ქვეყნები და შესაბამისად ესტონეთი წინააღმდეგობების კონცენტრაციის ცენტრად იქცა საბჭოთა კავშირში.

შედეგად ბალტიის ქვეყნებმა თავისი მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს საბჭოთა კავშირის დაშლაში და პოსტსაბჭოური ქვეყნის დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების სპეციფიური მოდელი შექმნეს. ყველაზე ეფექტური რეფორმების გზა განვლო ესტონეთმა, რადგან ამ ქვეყანამ თავიდანვე აიღო კურსი ევროინტეგრაციისკენ. მნიშვნელოვანია, რომ მთელი რიგი ეკონომიკური და პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღებულ იქნა ევროკავშირში, ევროპის საერთაშორისო სტრუქტურებში გაწევრიანების გავლენით.

ევროკავშირსა და ნატოში გაწევრიანებამ შესაძლებლობა მისცა ესტონეთს თავიდან აეცილებინა საკუთარი სუვერენიტეტის დაკარგვის საფრთხე, გადაეწყვიტა “უხეში უსაფრთხოების” პრობლემა, მიეღო სასურველი ევროპული იდენტობა, ჩართულიყო მსოფლიოში კაპიტალის, საქონლის, სამუშაო ძალის უმსხვილეს ბაზარში, მიეზიდა ინვესტიციები.

ევროკავშირის სტანდარტების მიღწევა მნიშვნელოვან მოტივად იქცა რეფორმების გატარების გზაზე. ეს მოტივაცია დღემდე

შენარჩუნებულია, რადგან ესტონეთის წინაშე დგას უფრო დრმა ინტეგრაციის, იზოლაციის ინფრასტრუქტურის დაძლევის ამოცანები.

ესტონეთი სხვა მსხვილ ქვეყნებთან ერთად, მონაწილეობას იღებს ზოგადევროპულ, მათ შორის საერთაშორისო პრობლემების გადაწყვეტაში, რითაც ისტორიაში პირველად შესაძლებლობა მიეცა გაეგენა მოახდინოს მსოფლიო საგარეო-პოლიტიკურ პროცესებზე.

რაც შეეხება საქართველო-ესტონეთის ურთიერთობებს, აქ პირველ რიგში აღსანიშნავია, რომ საქართველო წარმოადგენს ისეთივე პოსტსაბჭოურ ქვეყანას, რომელსაც ანალოგიური გზა უნდა გაეგლო სუვერენიტეტის მშენებლობისა, რაც ესტონეთს დაწყებული ჰქონდა ჯერ კიდევ საბჭოთა რესპუბლიკის დაშლამდე.

ესტონეთთან დღეს დამყარებული ურთიერთობები არის უკვე ევროკავშირის წევრ ქვეყანასთან ურთიერთობა, რომლის გატარებული რეფორმების შედეგად ის ინტეგრაცია, რომელიც ჩვენთვის ჯერ კიდევ პერსპექტივაა, - ესტონეთის დღევანდელი რეალობაა.

ესტონეთ-საქართველოს თანამშრომლობა გარკვეულწილად საჩვენებელია მისი წარმატებულობის და საგარეო-პოლიტიკური ინტერესების ვექტორების თანხვედრის თვალსაზრისით. ესტონეთისთვის საქართველო მნიშვნელოვანი პარტნიორია ევროკავშირის აღმოსავლეთით გაფართოვების თვალსაზრისით განხორციელებული რეფორმების კუთხით და ქვეყანა, რომელიც იდენტურ ევროპულ ფასეულობებს იზიარებს.

ძლიერი აგრესიული მეზობლის იმპერიალისტური პოლიტიკა, მსოფლიოში განვითარებული ფინანსური კრიზისი და ამ ფონზე საქართველოს დინამიური განვითარება ქვეყნის ცხოვრების ყველა მიმართულებით საჭიროებს მხარდაჭერას არა მხოლოდ მსხვილი მსოფლიო მოთამაშეების მხრიდან, არამედ იმ პარტნიორებისგან, რომელმაც 20-წლიანი მცირე პერიოდის განმავლობაში უბრალოდ პოსტსაბჭოური რესპუბლიკიდან გარდაიქმნა ევროსივრცის სრულყოფილებიან და თანასწორ მოთამაშედ

ლიტერატურა

References

1. EU Monitoring Accession Program. Budapest. Open Society Institute, 2002.
2. Estonia's Development Scenarios until year 2010// Estonian Institute for Future Studies. Tallinn-Tartu, 1997.

3. Report on Conditions for Growth and Development in a Baltic Sea Region. BSBS, 2000'
4. Граф М. Эстония и Россия 1917-1991. Анатомия расставания. Таллин, «Арго», 2007. 536 с.
5. Boot L. Regional development policies in' Europe and Estonia// Regional Policy and migration. Tartu, 1999. -pp.33-47
6. Norgaard O. (ed.) The Baltic States after Independence. Cheltenham, 1996.

Mariam Rakviashvili

Russian-Georgian war and the support the position of the Republic of Estonia

Summary

After the aggression of the Russian federation against Georgia on August 8, 2008 the strong and unprecedented support of the Republic of Estonia towards Georgia was not only the result of the existing equal interests between the two countries, but also by the highest quality of the bilateral relations.

On 8th of August 2008 at the Parliament of Estonia was held the session of the Committee for the international Relations where whole political establishment of the country was present. After the session the committee for the international relations has adopted the special resolution on Georgia which unilaterally condemned the military aggression of Russia against Georgia. The Committee for the International Relations of the Parliament of Estonia was calling to the Russian side to stop the aggression without any preconditions and called UN SC, EU and other international organizations for the adequate reaction.

As a result of the session, the Parliament of Estonia has adopted the declaration with a strong rhetoric that played a vital role in the further support and reaction of the international society on the position towards Russian military aggression in Georgia and timely prevention of the escalation of the military intervention.

Keywords: Russian-Georgian war, Estonia

Reviewer: Professor Shota Dogonadze, Georgian Technical University

Мариам Раквиашвили

Российско-Грузинская война и реакция Эстонской республики

Резюме

После военной агрессии России осуществленной в августе 2008 года против Грузии беспрецедентная поддержка Эстонии в отношении Грузии была обусловлена не только объективно существующими единими интересами, а также и высоким качеством двусторонних отношений.

8 августа 2008 года в парламенте республики Эстония было проведено расширенное заседание комитета по международным отношениям, на котором присутствовал весь политический спектр Эстонии. По окончании заседания комитет по международным отношениям принял специальное заявление в котором однозначно осуждалось вооруженная агрессия России против Грузии. Комитет по международным отношениям Эстонии категорический требовал незамедлительного прекращения агрессии со стороны России без каких либо предварительных условий и призывал СБ ООН, ЕС и другие международные организации к поддержке Грузии и к соответствующему реагированию.

Заявление Парламента Эстонии и эффективная поддержка внесла важный вклад в усиление последующей поддержки со стороны ЕС и всего мирового сообщества, что сыграла решающую роль в предотвращении последующей эскалации агрессии.

Ключевые слова: Российско-Грузинская война, Эстония

Рецензент: Профессор Шота Догондзе . Грузинский технический университет.

თინათინ აფხაიძე
რუსული ემიგრაციული ფაშიზმი ჩინეთში XX საუკუნის 20-30-იან
წლებში

რუსული პოლიტიკური ემიგრაციის ისტორია დიდი ხნის მანძილზე ნეგატიურ ჭრილში განიხილებოდა, რომელიც მეცნიერულ ანალიზს არ საჭიროებდა, დღეისათვის ასეთი შეხედულება უსამართლოდ გამოიყურება. 1917 წლის ძლიერმა სოციალურმა აფეთქებამ საზღვარგარეთ გადაისროლა 2-3 მილიონამდე ადამიანი, რომელთა უმრავლესობა წარმოადგენდა რუსეთის იმპერიის კულტურულ და პოლიტიკურ ელიტას. განსაკუთრებით ძლიერი იყო კულტურული ემიგრაცია. აქ თავს იყრიდნენ რუსული მეცნიერების, მწერლობის, ხელოვნების, გამომგონებლების და სხვადასხვა დარგის თვალსაჩინო წარმომადგენლები.

1931 წლის მაისში ხარბინში შეიქმნა რუსული ფაშისტური პარტია, რომლის გენერალური მდივანი და უცლელი ხელმძღვანელი გახდა კვ როძავესკი. მან მთავარი როლი ითამაშა ფაშისტური ორგანიზაციის მძლავრ პოლიტიკურ პარტიად გადაქცევაში.

თეთრი მოძრაობის მარცხის შემდეგ წარმოიქმნა ფაშისტური ორგანიზაციები, რომელთა მიზანი საბჭოთა იდეოლოგიის წინააღმდეგ ბრძოლა იყო. ემიგრაციული ფაშისტური მოძრობები არსებობდნენ ევროპის ბევრ ქვეყანაში, აშშ-ში, ლათინურ ამერიკაში და შორეულ აღმოსავლეთში. აღსანიშნავია, რომ ემიგრაციულ ფაშიზმს ახასიათებდა მიმბაძველობა და ეს არ იყო რუსული მემარჯვენე რადიკალიზმის ევოლუციის შედეგი. რუსული ფაშიზმის იდეოლოგიაზე მანჯურიაში, გავლენა მოახდინა იტალიურმა ფაშიზმმა და კერძოდ ბენიტო მუსოლინიმ.

1933 წლის ბოლოს როძავესკიმ წამოაყენა იდეა ყველა ემიგრაციული ფაშისტური ორგანიზაციების გაერთიანებისა. ამას გამოეხმაურა ა. ა. ვონსიაკოვი, რომელიც გახლდათ რუსი ემიგრანტი, აშშ-ს მოქალაქე. 1934 წელს თებერვალ-მარტში შეთანხმების საფუძველზე ჩამოყალიბდა „Всероссийская Фашистская Партия“ ცენტრით ხარბინში. ორივე ლიდერს ჰქონდათ ერთი საერთო მიზეზი გაერთიანების: სტალინის კომინისტური რეჟიმის სიძულვილი. ორივეს სჯეროდა, რომ ებრაელ-ბოლშევიკებმა მოახდინეს ოქტომბრის გადატრიალება და ჩაიგდეს ხელში ძალაუფლება რუს ხალხზე. ორივე აღტაცებული იყო მუსოლინით და მის მიერ შექმნილი „კორპორაციული სახელმწიფოთი.“ მათი ოცნება იყო იგივე, გაეხორციელებინათ რუსეთშიც ნაციონალური რევოლუციის მეშვეობით. იყო საკითხები, რომლებზეც ლიდერები ვერ შეთანხმდნენ.

კერძოდ: როძავესკი ფინანსურად იაპონიის მთავრობაზე ხელისუფლებაზე იყო დამოკიდებული და პარტიის შესანარჩუნებლად ყველაფერზე მიდიოდა, დანაშაულზეც კი. ვონსიაცკი, რომელსაც მდიდარი ამერიკელი მეუღლე ჰყავდა ფინანსურად აფსოლიტურად დამოუკიდებელი იყო, მისი ორგანიზაცია უფრო მითიური იყო, ვიდრე რეალური. ვონსიაცკის შეფასებით თავისი პარტიის, მისი დამსახურებების შესახებ საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ დივერსიების მოწყობაში გადაჭარბებული იყო.

სწორედ ამ ყველაფრიდან გამომდინარე, მათი გაერთიანება არ ყოფილა ხანგძლივი, უკვე 1935 წელს დეკემბერში მოხდა განხეთქილება. 1935 წელს ზაფხულში ხარბინში კვანტუნის არმიის გენერალის მინამის და იაპონიის სამხედრო მისიის ხელმძღვანელის პოლკოვნიკ ანდოს საპატიო ხელმძღვანელობის ქვეშ შედგა სრულიად რუსეთის ფაშისტური პარტიის (БФП) ს მეორე ყრილობა, სადაც ვონსიაცკის პარტიიდან გარიცხვა მოიწონეს. ყრილობამ შეკრიბა 104 დელეგანტი მანჯურიის, იაპონიის, ჩინეთის, სირიის, მაროკოს, ბულგარეთის, პოლონეთის, ფინეთის და გერმანიის რუსული ფაშისტური ორგანიზაციებიდან. (БФП)-ს მეთაურად დანიშნულ იქნა როძავესკი. მათი ძირითადი იდეოლოგია იყო ანტიკომუნიზმი.

პარტიის მთავარი მიზანი იყო რუსეთში ნაციონალური რევოლუციის განხორციელება, საბჭოთა ხელისუფლების დამხობა და ფაშისტური დიქტატურის დამყარება.

განსაზღვრული იყო მოქმედების გეგმა:

„მთელი აქტიური საზღვარგარეთის მობილიზაცია“ – ყველგან რუსული ფაშისტური პარტიის კომიტეტების შექმნა.

„სახით რუსეთისკენ“ – საბჭოთა სახელმწიფოს ცხოვრების ყველა მიმართლების საფუძვლიანად შესწავლა.

„პროპაგანდის ტალღები რუსეთში“ საბჭოთა კავშირში აგიტატორებისა და ანტისაბჭოური ლიტერატურის გაგზავნა.

როძავესკის განზრახული ჰქონდა რუსული საზღვარგარეთის ხალხის გაერთიანება და ხელმძღვანელობა. 1934 წელს პარტიის ლიდერებმა გადაწყვიტეს ახალი პროგრამის შექმნა, ამ მიზნით დაარსებულ იქნა სპეციალური ორგანო, ე.წ. იდეოლოგიური საბჭო, რომელშიც შედიოდნენ ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის ხელმძღვანელები, საბჭოური სინამდვილის მცოდნე კომპეტენტური პირები, პროფესურა- ეკონომისტები, ისტორიკოსები, იურისტები. ამ საბჭოს მიერ შემუშავებული პროგრამის პროექტი მოწონებულ იქნა 1935 წელს III ყრილობაზე. პარტიის მიზნად გამოცხადებულ იქნა ყველა საშუალებით სამშობლოს გათავისუფლება „ებრაული კომუნიზმისგან“ რუსეთის მომავალი სახელმწიფოს მოწყობის

საფუძველი უნდა ყოფილიყო „თავისუფლად არჩეული საბჭოები, რომლებიც დაეყრდნობოდა მოსახლეობის გაერთიანებებს პროფესიულ და ნაციონალურ საწარმოო კავშირებში“ ხელმძღვანელის მისია უნდა შეესრულებინა ნაციონალურ პარტიას. ღლოსუნგად იყო არჩეული სიტყვები: „ღმერთი, ნაცია, შრომა“ რაც მოიაზრებოდა, როგორც რელიგიის შეთავსება ნაციონალიზმთან და გონებრივი და ფიზიკური შრომის დიდი მნიშვნელობის აღიარება.

რუსულ ემიგრაციულ ფაშიზმს გააჩნდა თავისი პერიოდული გამოცემები: ყოველდღიური გაზეთი „ჩვენი გზა“ (ხარბინი) ყოველთვიური ჟურნალი „ნაცია“ (შანხაი) გაზეთის ყოველკვირეული დამატება „აზიის აღორძინება“ (ტიანძინი) ყოველდღიური გაზეთი „რუსული გაზეთი“ (სან-პაულო) ყოველთვიური გაზეთი „Русь“ (სოფია)

სრულიად რუსეთის ფაშისტურმა პარტიამ შესძლო ემიგრაციული მასების პროფესიული ნიშნების მიხედვით კავშირებში გაერთიანება. 1935 წელს როძავესკის თქმით 20.000 თანაპარტიელი ჰყავდა, რომელთა უმეტესობა მანჯურიაში იყო თავმოყრილი. განსხვავებულ ციფრებს ასახელებდნენ სხვადასხვა მკვლევარები, თუმცა ეს ციფრიც საკმარისია, რომ რუსული ფაშისტური პარტია მივიჩნიოთ რუსული ემიგრაციის საკმაოდ მნიშვნელოვან და სერიოზულ პარტიად.

(ВФП)-ს საპროგრამო დოკუმენტებში ხაზგასმული იყო ანტისაბჭოური ქმედებების ძირითადი მიმართულებები: „ფაშისტური ლიტერატურეს ჩატანა საბჭოთა კავშირში, ტერორისტული აქტების მოწოდება, მავნებლობა.“ რუსი ფაშისტების ქმედებანი მანჯურიაში სამხედრო ხელმძღვანელობის მიერ კონტროლდებოდა. 1936 წელს იაპონელი ოფიცერის სუძუკის ხელმძღვანელობით ჩამოყალიბდა სამშობლოს ხსნის პირველი ფაშისტური რაზმი, რომლის სათავეში როძავესკის ყოფილი მკველი მასლაკოვი იდგა. მსგავსი რაზმების მოხვედრა საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე იაპონელების საზრუნავი იყო. ბევრი დივერსანტი უსახელოდ იღუპებოდა.

1937 წელს ხარბინში დაარსებულ იქნა „ორგანიზატორების სკოლა“, რომელიც განსაკუთრებულად იყო გასაიდუმლოებული. ამ სკოლაში ამზადდებდნენ მომავალ კადრებს საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე დივერსიული აქტების ჩატარებისთვის.

უნდა აღინიშნოს, რომ კვლევით ლიტერატურაში ორგანიზაცია შეფასებულია, როგორც დამნაშავეების პარტია, რომლის სისხლიანი მოქმედებები- მკვლევლობები, ადამიანთა მოტაცებები, ატერორებდა მოსახლეობას და პირველ რიგში ემიგრანტებს. ორგანიზაცია ამ პერიოდში გადაიქცა იაპონო-მანჯურიის მაფიის შემადგენელ ნაწილად, რომელიც ჩართულ იქნა იაპონელ სამხედროთა ყველა

ჭუჭყიან საქმეში, როგორც იყო რეკეტები, ადამიანთა გატაცებები, შპიონაჟი, დივერსიები და პროვოკაციები საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ, აგრეთვე ჩრდილო-აღმოსავლეთ ჩინეთში არსებული საბჭოთა ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების წინააღმდეგ და სხვა.

რუსული ემიგრაციული ფაშიზმის მთავარი დამახასიათებელი თვისება იყო ანტისემიტიზმი. მათ სძულდათ ებრაელები და თვლიდნენ, რომ ისინი და მასონები კომუნიზმის სახელით ინიღბებოდნენ. აქედან გამომდინარე, მოვალეობად მიაჩნდათ რუსეთის გაწმენდა ამ ელემენტებისგან. ხოლო 1934 წლის განმავლობაში ფაშისტურ პრესაში ანტისემიტური და ანტიმასონური მიმართულების 835 სტატია იყო მოთავსებული. ფინანსების მიღების ერთ-ერთ ფორმად ფაშისტებს მიაჩნდათ ემიგრაციის მდიდარი ებრაული ნაწილის შანტაჟი და დაყჩაღება.

30-იანი წლების ბოლოს რუსულ ფაშისტურ ორგანიზაციის ხელმძღვანელობაში აზრთა სხვადასხვაობა წარმოიშვა. აპროტესტებდნენ იაპონელთა მხარდაჭერას. ასევე ჰიტლერს რუსეთის და ყველა სლავის პოტენციურ მტრად თვლიდნენ. როძავესკი და მისი მომხრეები კი პირიქით, მიესალმებოდნენ ჰიტლერის თავდასხმას რუსეთზე, თვლიდნენ რა, რომ ეს იყო საუკეთესო საშუალება რუსეთის ებრაელებისგან გასათავისუფლებლად. მაგრამ, მიუხედავად აზრთა საკმაო განსხვავებისა ღია განხეთქილება და პარტიის დაშლა არ მოჰყოლია. II მსფლიო ომის დაწყების შემდეგ, საკმაოდ მოულოდნელად მანჯურიაში ფაშისტთა მდგომარეობა გართულდა. რუსულ ფაშისტურ ორგანიზაციაზე კონტროლი გაამკაცრა იაპონიის მთავრობამ, შემდეგ აკრძალულ იქნა სპეც ნომერი გაზეთისა „ჩვენი გზა“ რომელიც მიესალმებოდა საბჭოთა კავშირზე ნაცისტთა თავდასხმას, მოგვიანებით გაზეთის გამოცემა შანხაიში იქნა გადატანილი, ხოლო 1943 წელს იაპონიის მთავრობამ ყოველი ახსნა განმარტების გარეშე რუსული ფაშისტური პარტიის საქმიანობა აკრძალა. მართალია პარტიას სახელი გადაარქვეს და უწოდეს „Союз национально-трудовой России“ მაგრამ მოაკლდათ რა იაპონელთა ფინანსური მხარდაჭერა, პარტია ნელ-ნელა დაიშალა.

მანჯურიაში საბჭოთა არმიის შეჭრის შემდეგ, როძავესკი ტიანძინში გაიქცა. 1946 წელს მან სინანული გამოთქვა აღიარა ფაშისტური მოძრაობის დანაშაულებანი და ნებაყოფლობით ჩაბარდა საბჭოთა ხელისუფლებას. სასამართლომ მას დახვრეტა მიუსაჯა, ხოლო ყველასგან მივიწყებული ვონსიაცკიც 1965 წელს გულის შეტევით გარდაიცვალა.

თუ შევაჯამებთ რუსული ფაშისტური პარტიის საქმიანობას მანჯურიაში, ენახავთ, რომ იგი იყო ერთ-ერთი ყველაზე ორგანიზებული ემიგრანტული პარტია შორეულ აღმოსავლეთში. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ პარტიის მიმართ თეთრი ემიგრაციის წევრებს უარყოფითი დამოკიდებულება ჰქონდათ. ეს გამოწვეული იყო მათი შავბნელი და საეჭვო საქმიანობით, ძალმომრეობივი ქმედებებით, იაპონიის მთავრობისადმი თავდადებული სამსახურით.

რუსული ფაშიზმის რიგებში გაწევრიანებულნი იყვნენ ქართული ემიგრაციის წარმომადგენლებიც. დ. დივანი, ალ. ანდრონიკაშვილი, გრ. დიასამიძე და სხვა.

ლიტერატურა

References

1. М. v. nazarovi „rusuli emigraciis misia” (stavropoli 1992 w)
2. „Звезда и Свастика" Большевизм и русский фашизм" М 1994
3. „Ролитическая история русской эмиграции (1920-1940 гг) документы и матералы " (под ред проф А Ф Кисилева) М 1999
4. Абпова. Н.Е. россиская фашистская партия в Манчжурий. (Бепорусслий журнал международного права и межд. отнашений 1999 № 2)
5. Электронииый журнал После первой мировой войны в Европе

Tinatin Apkhaidze

Russian immigration Fascism in China in 20-30's of XX centry

Summary

The Russian Fascist Party was established in 1931 in Harbin. Their purpose was to implement the national revolution and to overthrow the Soviet government in Russia. Financial support for the party was provided by Japan.

They also formed the subsidiary structures. Unions for women, children and youth.

After the World War II the *condition* of the fascists in Manchuria deteriorated. Japan suspended financial assistance and the party slowly was dissolved.

Keywords: Russian Fascist Party, Harbin, Japan

Reviewer: Professor Nino Gomarteli, Georgian Technical University

Тинатин Апхаидзе

Русский эмиграционный фашизм в Китае в 20-30 годах XX-го столетия

Резюме

В 1931 году в Харбине была создана русская фашистская партия. Ее целью было осуществление в России национальной революции, свержение советской власти и установление фашисткой диктатуры. Партии финансовую поддержку оказывала Япония. Они также создали дочернюю структуру партии: союзы женщин, детей и молодежи.

После начала второй мировой войны в Маньчжурии положение фашистов осложнилось. Япония прекратила финансовую поддержку и партия постепенно развалилась.

Ключевые слова: русская фашистская партия, Харбин, Япония

Рецензент: Профессор Нино Гомартели. Грузинский технический университет.

**ედიშერ ბჟენეტაძე, მაია ყიფიანი
დასავლეთი და საქართველოს სახელმწიფოებრიობის
საკითხები**

თავისი უმნიშვნელოვანესი გეოპოლიტიკური პოზიციისა და სტრატეგიული ეკონომიკური მდებარეობის გამო კავკასია ანტიკური ხანიდან მოყოლებული ყოველთვის იქცეოდა მსოფლიოს დიდ სახელმწიფოთა ყურადღებას. აქ გადიოდა აბრეშუმისა და წარსული დროის სხვა მრავალი სავაჭრო გზა. რეგიონთან სხვადასხვა დროს სხვადასხვა სახის ურთიერთობები ჰქონდა ისეთ დიდ სახელმწიფოებსა და იმპერიებს, როგორებიცაა: საბერძნეთი, სპარსეთი, რომის იმპერია, არაბეთის სახალიფო, მონღოლთა იმპერია, ოსმალეთის იმპერია და ა.შ. ამავე დროს კავკასიელ ერებს ყოველთვის ჰქონდათ საკუთარი ეროვნული ინტერესები, რომლებიც განაპირობებდნენ მათ დამოკიდებულებას როგორც ერთმანეთისადმი, აგრეთვე, რეგიონით დაინტერესებული დიდი სახელმწიფოების მიმართ. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ყოველთვის ეკავა მოწინავე პოზიცია კავკასიის რეგიონალური პოლიტიკის შემუშავების საკითხში.

რაც შეეხება კავკასიას, ეს რეგიონი საუკუნეების განმავლობაში იყო რუსეთსა და დასავლეთს შორის მეტოქეობის ადგილი. რუსეთს ნებისმიერი ხერხის ფასად უნდა შეენარჩუნებინა მასზე კონტროლი, რადგან რეგიონიდან გადის გზა სამხრეთ ზღვებზე და იგი ასევე ესაზღვრება კასპიასაც. გარდა ამისა, კავკასია შეიძლება იმ სანიტარული კორდონის ნაწილად იქცეს, რომლის აგებასაც რუსეთის გარშემო დასავლეთი ესწრაფის.

XX საუკუნის ბოლოს “ცივი ომის” დასრულებას მსოფლიოში ახალი წესრიგის ჩამოყალიბება მოჰყვა. ამ პროცესმა პოლიტიკურ რუკაზე ახალი სახელმწიფოები გააჩინა, რომელთა შორის საქართველოც აღმოჩნდა.

22 წლის წინ საქართველოში ჩატარდა პირველი დემოკრატიული საპარლამენტო არჩევნები. არჩევნებში დამაჯერებელი გამარჯვება მოიპოვა ეროვნული პოლიტიკური პარტიებისა და ორგანიზაციების საარჩევნო ბლოკმა “მრავალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველო” ზ. გამსახურდიას ხელმძღვანელობით. არჩევნების შედეგად ქვეყანას სათავეში ჩაუდგა ეროვნული პარლამენტი – საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო.

ამომრჩეველთა საერთო რაოდენობა იყო – 3 444 002 მონაწილეობა მიიღო – 2 406 742 ანუ ამომრჩეველთა 69.88 პროცენტმა. მიღებული მანდატების რაოდენობა

მრგვალი მაგიდა – თავისუფალი საქართველო	54%	155
საქართველოს კომუნისტური პარტია	30%	65
დამოუკიდებელი კანდიდატები	12,6%	31
სულ	100%	250

დღის წესრიგში დადგა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენისა და მისი ცნობის საკითხი მსოფლიო თანამეგობრობის მიერ.

რუსეთის ინტერესებს სერიოზული საფრთხე 1980-იანი წლების ბოლოს დაემუქრა, როცა საქართველოს, სომხეთსა და აზერბაიჯანს ნაციონალისტური მოძრაობები მოედო. მოსკოვს ძალიან უჭირდა ეროვნული თვითგამორკვევის პროცესის შეჩერება, რომელსაც სამივე რესპუბლიკა სრული დამოუკიდებლობისკენ მიჰყავდა. 1989 წლის აპრილში ქართველების, ხოლო 1990 წლის იანვარში აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ გამოყენებულმა ძალამ ნაციონალისტური განწყობა მხოლოდ კიდევ უფრო მეტად გაამძაფრა და გააძლიერა

საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს დასავლურ სივრცესთან ურთიერთობის საკითხი ძველთაგან აქტუალური იყო და განსაკუთრებით მწვავედ დადგა XX საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში მსოფლიო გეოპოლიტიკურ რუქაზე მომხდარი ცნობილი მოვლენების გამო. უნდა აღინიშნოს, რომ ქართული პოლიტიკური ისტებლიშმენტი და შესაბამისად დიპლომატია გამოუცდელი იყო ფაქტიურად შეიძლება ითქვას, როგორც პროფესიონალიზმის სახით არ არსებობდა. ამიტომ საქართველოს ურთიერთობის საკითხები დასავლეთთან მიმართებაში ნელა და რუტინულად მიმდინარეობდა.

აქ მთავარ ხელისშემწელ ფაქტორს წარმოადგენდა მოსკოვის აგრესიული პოლიტიკა თბილისის მიმართ, რომელიც უზარმაზარი დეზინფორმაციული მანქანის მეშვეობით ცდილობდა საქართველოს ახალარჩეული ხელისუფლება წარმოეჩინა მსოფლიოს თვალში, რომელიც ჩაგრავდა ეროვნულ უმცირესობებს და არ იცავდა ადამიანის უფლებებს. ამ მიზნით კრემლმა გააქტიურა თავისი პოლიტიკა, რაც გამოიხატა მის მიერ ინსპირირებული კონფლიქტებით საქართველოს ტერიტორიაზე. დასავლეთი ფრთხილად ეკიდებოდა საბჭოთა კავსირის ტერიტორიაზე მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკურ პროცესებს.

დასავლეთში გარკვეულწილად საქართველოს დამოუკიდებლობის მიმართ გაორებული დამოკიდებულება იყო პოლიტიკოსთა ერთი

ნაწილი უჭერდა საქართველოს დამოუკიდებლობას მხარს. ამის დასტურია ამერიკის სენატის 1989 წლის 19 აპრილის პრეზიდენტის მისამართით მიღებული რეზოლუცია რომელიც მხარს უჭერდა საქართველოს დამოუკიდებლობას.

საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველო იმ პერიოდის მსოფლიოში ძალიან დიდი ინტერესთ აღიქმებოდა. უფრო მეტიც 1989 წლის გაზაფხულზე მთელ მაშინდელ კომუნისტურ სამყაროში ანტიკომუნისტური დემოკრატიული მოძრაობის ცენტრი იყო არა მოსკოვი, არა ვარშავა ან პრაღა, არამედ თბილისი. რუსეთში 1989 წლის 9 აპრილის მხარდასაჭერად შეიქმნა ისეთი ბრწყინვალე დემოკრატიული ორგანიზაცია როგორიც იყო სოლიდარობა. საერთოდ რუსეთის 80-იანი წლების დემოკრატიული მოძრაობის მამადაც საქართველო იქცა.

იმისათვის რომ მომხდარიყო საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენის სამართლებრივ საფუძვლებზე დასავლეთის მიერ ცნობა ამიტომ ხელისუფლებამ ჩაატარა საყოველთაო-სახალხო რეფერენდუმი მთელი ქვეყნის ტერიტორიაზე: “თანახმა ხართ თუ არა, აღდგეს საქართველოს სახელმწიფოებრიობა 1918 წლის 26 მაისის დამოუკიდებლობის აქტის საფუძველზე?” -ეს კითხვა იყო დასმული რეფერენდუმზე 1991 წლის 31 მარტს. მოსახლეობის 98%-მა შეკითხვას(მათ შორის არაქართულმა) დადებითი პასუხი გასცა, რაც გახდა კიდევაც 1991 წლის დამოუკიდებლობის აქტის სამართლებრივი საფუძველი. 1991 წლის 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტით საქართველოს ისტორიაში თვისობრივად ახალი ეტაპი დაიწყო.

დასავლეთი იძულებული გახდა ეცნო რეალობა ამის შედეგი იყო ის, რომ აშშ-ის 102-ე მოწვევის კონგრესმა იმავე დღეს, 94-ე საგანგებო რეზოლუციით ლეგიტიმურად ცნო 31 მარტის რეფერენდუმის შედეგები. მაგრამ მომდევნო ხანებში იგივე აშშ და მთლიანად დასავლეთი ზედმეტ სიფრთხილეს იჩენდა და არ ცნობდა ოფიციალურად საქართველოს დამოუკიდებლობას.

ზვიად გამსახურდიას ძალიან კარგად ესმოდა, რომ დამოუკიდებლობის შემდეგ საქართველოს მიმართ დასავლეთს, განსაკუთრებით ამერიკას, გარკვეული ინტერესები გაუჩნდებოდა. ამიტომ, იმისთვის, რომ აქ ძალთა დაბალანსება მომხდარიყო, მან კონსტიტუციაში თავის ხელით შეიტანა ცვლილება, რომლის თანახმადაც საქართველო ნეიტრალური ქვეყანა უნდა ყოფილიყო. ეს ნიშნავდა, რომ ჩვენ, დასავლეთთან პარტნიორობის პარალელურად, მინიმუმ მეგობრული ურთიერთობა მაინც უნდა გვქონოდა რუსეთთან.

რაც შეეხება გამსახურდიას, ის მოსახურება, რომ ზვიადი არ იყო პოლიტიკოსი და მას არ უნდა ემართა ქვეყანა მიმანჩია, რომ არასწორია, ვინაიდან იგი სწორედ რომ პოლიტიკოსი იყო. ამის მაგალითად მოვიყვანო ერთ ფაქტს: როცა საბჭოთა კავშირი იშლებოდა, გამოვიდა ჯორჯ ბუში (უფროსი) და თქვა, გამსახურდიას არ ესმის პროცესი და დინების საწინააღმდეგოდ მიდისო. ბევრმა მაშინ ეს განცხადება აღიქვა, როგორც ყველაზე ირაციონალური შეფასება იმ მოვლენებისა, რაც იმ დროს ხდებოდა ჩვენს ქვეყანაში და მთლიანად საბჭოთა კავშირის სივრცეში. მაგრამ გავიდა დრო და ვინ გამოდგა მართალი - ბუში თუ გამსახურდია? საბჭოთა კავშირი დაიშალა. უნდა აღინიშნოს რომ თავისი ეროვნული მრწამსიდან გამომდინარე გამსახურდია ვერ ჩაჯდა იმ პოლიტიკურ თამაშებში რომელსაც მისგან მოითხოვდნენ. შეიძლება ითქვას გამსახურდია თავისი ხედვებით დასავლეთისათვის დარჩა “მოურჯულეღელ და სიმართლის მთქმელ პოლიტიკოსად”, ამან ის ამოაგდო საერთო პოლიტიკური სივრციდან. ამის დასტურია 1991 წლის აგვისტოში მოსკოვში განვითარებული მოვლენები და მასზე საქართველოს პრეზიდენტის რეაქცია. საპასუხოდ კი - ჯ.ბუშის (უფროსი) ფორმულა - “გამსახურდია მდინარების საწინააღმდეგოდ მიდის” (1991 წლის 19 აგვისტოს 12:00-სთ-ზე მოსკოვის პუტჩის გამო თეთრი სახლის ეზოში გამართული ჯ. ბუშის პრეს-კონფერენცია, რომელზეც მან განაცხადა, რომ არ სცნობს და გმობს პუტჩისტებს. მხარს უჭერს რეალურ ხელისუფლებას და გორბაჩოვის პოლიტიკას. ამერიკის პრეზიდენტის ამ განცხადების გამო, მანდილოსანმა ჟურნალისტმა იკითხა.

“თქვენ ასეთ შეფასებას აძლევთ მოსკოვის პუტჩს, მაგრამ საქართველოს პრეზიდენტმა ზვიად გამსახურდიამ მას “გორბაჩოვის შოუ” უწოდა”.

ბუში უეცრად ანერვიულდა და საკმაოდ უხეშად, დემოკრატიული ცნობიერების სახელმწიფო მოღვაწისათვის შეუფერებელი ტონითა და სიფიცხით თქვა, რომ ეს სისულელეა. “გამსახურდია მდინარების საწინააღმდეგოდ მიდის. დროა, გამოერკვიოს და რეალობას გაუსწოროს თვალიო”.

ამერიკის ტელეკომპანია CNN-მა შეკითხვა დაუსვა საქართველოს პრეზიდენტს, თუ რას ფიქრობდა ამ პუტჩის შესახებ:

“მე ვფიქრობ”, იყო პასუხი, “ეს პუტჩი თვით გორბაჩოვის მიერაა დაგეგმილი და განხორციელებული ამ პირებთან (იგულისმება იაზოვი, პუგო და ა.შ) ერთად, რადგან ეს აძლევდა პოლიტიკურ დივიდენდებს“.

მეორე დღეს იმავე CNN -მა აჩვენა ჯორჯ ბუში, რომელმაც განაცხადა: “მე ვფიქრობ, რომ ამ კაცმა (ანუ გამსახურდიამ) ცოტათი მაინც უნდა დაამუშაოს ის განცხადებები, რომელთა გაკეთებასაც აპირებს... ეს არის კაცი, რომელიც მიცურავს დინების საწინააღმდეგოდ. ყოველ შემთხვევაში, მე ასე მჩვენება... ის უნდა მიჰყვეს დინებას და გაიგოს, რა ხდება მსოფლიოში”. [2]

1991 წლის ზაფხულში თბილისში ჩამოვიდა ამერიკის შეერთებული შტატების ექს-პრეზიდენტი რიჩარდ ნიქსონი, რომელიც შეხვდა პრესიდენტ ზ. გამსახურდიას. ჯერჯერობით ისტორიისათვის უცნობია მათი საუბრის შინაარსი. ჟურნალისტების შეკითხვაზე თუ რა შთაბეჭდილება დატოვა მასზე ზ. გამსახურდიამ ნიქსონმა უპასუხა: “თქვენ გყავთ უადრესად განათლებული და მამაცი პრეზიდენტი, მაგრამ მის მამაცობას მომავალში დიდი გამოცდა ელის”.

1991 წლის აგვისტოდან დეკემბრის დამლევამდე საქართველოს რესპუბლიკის დამოუკიდებლობა დე-იურედ ცნეს რუმინეთმა, უკრაინამ, თურქეთმა, ყაზახეთმა, მონღოლეთმა, ლიტვამ, კანადამ, მოლდოვამ, აზერბაიჯანმა და სომხეთმა. 1991-1992 წლების დეკემბერ-იანვრის ცნობილი მოვლენების დროს და მის შემდეგ პირდაპირ კასკადი მოხდა დასავლეთის სახელმწიფოთა მიერ საქართველოს დამოუკიდებლობის ცნობის. მაგრამ გულსატკენია ის, რომ დროზე რომ მომხდარიყო ქვეყნის საერთაშორისო აღიარება ვფიქრობთ თბილისის ცნობილი პუტჩი არ მოხდებოდა და ქვეყნა არ ჩაიძირებოდა ეთნოკონფლიქტებსა და ქაოსში, რომლის დამანგრეველი შედეგები დღეს სახეზეა.

საერთოდ უნდა ითქვას, რომ დასავლეთისა და საქართველოს ურთიერთობის საკითხი გარკვეულწილად ლირიულ სფერომდედაც კი იყო ასული ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის დროს. მოვიყვანო ერთ მაგალითს. 1974 წელს საბჭოთა კავშირს ერთი კვირით ეწვია ამერიკელი სენატორი ედუარდ კენედი. მან სამი ქალაქი მოინახულა: ჯერ, თავისთავად ცხადია, მოსკოვი, შემდეგ დიდებული პეტერბურგი (დენინგრადი) და ბოლოს თბილისი. სამშობლოში გამგზავრების წინ სენატორმა პრესკონფერენცია გამართა საბჭოთა კავშირის დედაქალაქში. მოსკოვის ფრანგულენოვანმა გაზეთმა “ლე ნუველ დე მოსკოუ” (4 მაისი, #18) პრესკონფერენციის ანგარიში გამოაქვეყნა. ამ ანგარიშის ერთ ქვეთავს ასეთი სათაური აქვს: “მხოლოდ ერთი შეკითხვა დარჩა პასუხგაუცემელი”.

ეს “პასუხგაუცემელი” შეკითხვა ქართულად ასე უდერს: “რომელი რეგიონი მოგეწონათ ჩვენში ყველაზე მეტად?”

კენედიმ გაიღიმა და თქვა:

“მე კარგა ხანია პოლიტიკის სფეროში ემოღვაწეობ და ვიცი, რომ ამგვარ შეკითხვებს პასუხი არ უნდა გავცე. ყველა ძალიან მომეწონა. მოგზაურობა ზღაპრული იყო, როგორც საქართველოში, ასევე სხვაგანაც”. [1]

ლიტერატურა

References

1. gaz. “xali saqarTvelo”, 21-27. 05. 1998.
2. <http://lib.ge/book.php?author=237&book=4511>

Edisher Gvenetadze, Maia Kipiani **West and the issues of the Georgian Statehood**

Summary

In the work the political situation existed in Georgia in 90-th years of the XX century is shown. Indicated is that because of the very significant geopolitical position and strategic economic location the Caucasus beginning since antiquity was always under the great attention of the world biggest states.

The Caucasian nations always had their own national interests, which favored their attitude towards each other as well as towards the big states having interests in the region. One must notice, that Georgia always was in the vanguard in the issue of drawing up the Caucasus regional policy.

In the West the attitude towards the independence of Georgia was double. Part of the politicians supported the independence of Georgia. This is confirmed by the Resolution adopted on April 19, 1989 by the American Senate addressed to the President, supporting the independence of Georgia. However, due to some reasons, the West did not pay the proper attention to Georgia.

Keywords: Georgia, West, Statehood

Reviewer: Professor Tengiz Grigolia, Georgian Technical University

Эдишер Гвенетадзе, Мая Кириани
Запад и вопросы государственности Грузии

Резюме

В работе освещено политическое положение сложившееся в Грузии в 90-ых годах XX века. В ней указано, что из-за своей важнейшей геополитической позиции и стратегического экономического положения Кавказ, начиная с античных времен, всегда обращал на себя внимание крупнейших стран мира.

Кавказские нации всегда имели собственные национальные интересы, которые обуславливали их отношения как к друг другу, так и к заинтересованным регионом большим государствам. Следует отметить, что Грузия всегда занимала лидирующие позиции в вопросах относящихся к выработке Кавказской региональной политики.

На западе существовало определенно двойное отношение к независимости Грузии. Часть политиков поддерживала независимость Грузии. Это подтверждается резолюцией принятой сенатом Америки 19-го апреля 1989 года в адрес президента, которая поддерживала независимость Грузии. Однако по ряду причин Запад все же не уделил Грузии должного внимания.

Ключевые слова: Грузии, Запад, государственность

Рецензент: Профессор Тенгиз Григодия. Грузинский технический университет.

მ კ ო ნ ო მ ი კ ა

ბარი ბუნია, ზიზი სვანიძე, ლილი სვანიძე, თამარ ცეცვაძე მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფის მოთხოვნები საქართველოს ბუნებრივი ბარემოს დაცვის სფეროში

თანამედროვეობის ერთ-ერთ აქტუალურ პრობლემას გარემოს დაცვა წარმოადგენს. მეცნიერთა და პრაქტიკოსთა მიერ, ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობაზე ნეგატიური ზემოქმედების ძირითად ფაქტორად მისი დაბინძურებაა მიჩნეული. ამასთან დამაბინძურებელ ნივთიერებათა სპექტრი ძალზე ფართოა: – გაზები, მძიმე მეტალები, ორგანული ნივთიერებები, რადიოაქტიური ელემენტები და სხ [1].

საქართველოს ბუნებრივი გარემო, რომელიც რთული ოროგრაფიითა და კლიმატური პირობების ნაირსახეობით, მდიდარი ცხოველთა სამყაროთი და მრავალფეროვანი მცენარეული საფარით ხასიათდება, დაცვისა და ანთროპოგენური გავლენის მონიტორინგის პრაქტიკული და თეორიული საკითხების დამუშავების მიმართ დიდ ყურადღებას მოითხოვს. კერძოდ, გარემოს ცალკეული კომპონენტების ეკოლოგიური მდგომარეობის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მახასიათებელი პარამეტრების შეფასებასა და მათი მოსალოდნელი ცვლილებების ტენდენციების გამოვლენას. ამ საკითხების მეცნიერული დამუშავების შედეგები კი, თავის მხრივ, საშუალებას იძლევა დაიგეგმოს და განხორციელდეს გარემოზე მავნე ზეგავლენის შედეგების თავიდან აცილების პრაქტიკული ღონისძიებები.

საქართველოს ტერიტორიის საკმაოდ რთული ეკოლოგიური მდგომარეობის პირობებში, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია დაკმაყოფილდეს საერთაშორისო ვალდებულებებით და ქვეყნის კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნები ბუნებრივი გარემოს დაცვის სფეროში, რაც მნიშვნელოვან გარანტიას წარმოადგენს საყოველთაოდ მიღებული მდგრადი განვითარების პრინციპების ცხოვრებაში გასატარებლად.

მოსახლეობის მზარდი მოთხოვნილებები ენერგეტიკული რესურსების, სამრეწველო პროდუქციისა და, აგრეთვე, ამ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებისათვის განხორციელებული სამეცნიერო-ტექნიკური და ტექნოლოგიური ღონისძიებები, თავის კვალს აჩენენ და ზეგავლენას ახდენენ თანამედროვე საზოგადოებისა და მომავალი თაობების ბუნებრივი და სოციალური გარემოს მდგომარეობაზე.

აღნიშნულის შეუფასებლობა, ხშირად, ისტორიულად ჩამოყალიბებულ ეკოლოგიურ წონასწორობის შენარჩუნებისათვის

საფრთხის შექმნის მიზეზი ხდება. ხშირად ეს გაუთვალისწინებელ უარყოფით (რიგ შემთხვევებში შეუქცევად და გამანადგურებელ) ზემოქმედებას იწვევს ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობაზე, ცოცხალ ორგანიზმებზე, და ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობაზე.

დაბინძურების საშიში დონის განსაზღვრა გარემოს ცალკეულ კომპონენტებში (ატმოსფერო, ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლები, ნიადაგი) მოითხოვს პროფესიულ მიდგომას, რადგან, ხშირად, ეს გარემოება თავიდან ცხადად არ შეიგრძნობა და შემდგომ ხდება ადამიანის ჯანმრთელობის დაზიანების და გარემოზე განსაკუთრებით საშიში ზემოქმედების საფუძველი. ასეთი მავნე ზემოქმედების დონის შესატყვისი მახასიათებლების დასადგენად და გარემოზე უარყოფითი გავლენის დროულად თავიდან აცილების მიზნით, გარემოში მავნე ნივთიერებათა ემისიებისათვის შემოღებულია ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციების (ზდკ) სიდიდეები და დაწესებულია მათ გადაჭარბებაზე სახელმწიფო კონტროლი.

დასახლებულ ადგილებში, თანამედროვე პირობებში, აღინიშნება გარემოს დაბინძურება ერთდროულად მრავალი ნივთიერებით. ამ ნარევის ან ნაზავის ზემოქმედება ხშირად იძლევა ჯამურ ეფექტს. აქედან გამომდინარე, სანიტარიულ-ჰიგიენური სამსახურის მიერ დგინდება ზდკ-ს სიდიდეები როგორც ცალკეული ნივთიერებებისათვის, ასევე მათი კომბინაციებისთვისაც (სუმატია).

გარემოს დაცვის სფეროში გამოყენებული სტანდარტების კომპლექსი დაფუძნებულია მავნე ნივთიერებათა ზდკ-სა და ადგილმდებარეობის დაბინძურების ფონური მახასიათებლების მნიშვნელობათა მარეგლამენტირებელ სიდიდეებზე. ეს კი, საწარმო ობიექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისას, საშუალებას იძლევა გამოყენებულ იქნეს ზდკ-ს ნორმები წარმოების სპეციფიკის შესატყვისი ემისიებისათვის დამახასიათებელი მავნე ნივთიერებებისათვის.

გარემოს დაბინძურების არსებული დონე, მისი ზრდის ტენდენცია აქტუალურს ხდის, გარემოს დაცვის და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების მიმართულებით, ურთიერთობების რეგულირების საკითხების გადაწყვეტის აუცილებლობას სახელმწიფო და საერთაშორისო მასშტაბებით. ამისათვის საჭიროა საერთაშორისო პრაქტიკით რეკომენდებული მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფის მოთხოვნების დაცვა [2].

“მდგრადი განვითარება” არის საზოგადოების განვითარების ისეთი სისტემა, რომელიც საზოგადოების ეკონომიკური განვითარებისა და გარემოს დაცვის ინტერესებით უზრუნველყოფს ადამიანის ცხოვრების დონის ხარისხის ზრდას და მომავალი თაობების უფლებას –

ისარგებლონ შეუქცევადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ცვლილებებისაგან მაქსიმალურად დაცული ბუნებრივი რესურსებითა და გარემოთი.

მდგრადი განვითარების პრინციპების დამკვიდრება უნდა ეფუძნებოდეს საერთაშორისო ურთიერთობებით აღიარებულ შემდეგ პრინციპთა უცილობელ დაცვას:

- აღადმიანებს აქვთ უფლება ჰქონდეთ ჯანსაღი და ნაყოფიერი სიცოცხლე ბუნებასთან ჰარმონიულობის პირობებში;

- სახელმწიფოებს აქვთ სუვერენული უფლება გამოიყენონ საკუთარი რესურსები თავისი გარემოსდაცვითი და ეკონომიკური პოლიტიკის მიხედვით. ისინი პასუხისმგებელნი არიან იმისათვის, რომ მათ კონტროლს დაქვემდებარებულმა საქმიანობამ ზიანი არ მიაყენოს ბუნებრივი გარემოს სხვა ქვეყნების ტერიტორიებზე;

- განვითარების უფლების რეალიზაცია უნდა მოხდეს ისე, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს დღევანდელი და მომავალი თაობების მოთხოვნილებათა სამართლიანი დაკმაყოფილება ეკონომიკური განვითარებისა და გარემოს დაცვის სფეროში;

- მდგრადი განვითარების მიღწევისათვის აუცილებელია, რომ გარემოს დაცვა იქცეს განვითარების პროცესის განუყოფელ ნაწილად და არ განიხილებოდეს მისგან მოწყვეტით;

- მდგრადი განვითარების აუცილებელი პირობაა სიღარიბის აღმოფხვრა.

ყველა სახელმწიფომ და ხალხებმა უნდა ითანამშრომლონ ამ მიზნით, რათა შემცირდეს მკვეთრი განსხვავება ცხოვრების დონებს შორის და დაკმაყოფილდეს მსოფლიოს მოსახლეობის უმრავლესობის სასიცოცხლო მოთხოვნილებები;

- განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ეკონომიკურ - ეკოლოგიურად ჩამორჩენილი ქვეყნების მდგომარეობას და მოთხოვნილებებს;

- სახელმწიფოები თანამშრომლობენ გლობალური თანამშრომლობის სულისკვეთებით, რათა შენარჩუნებული, დაცული და აღდგენილ იქნეს დედამიწის ეკოსისტემის სიჯანსაღე და მთლიანობა. ყველა სახელმწიფო ინაწილებს საერთო პასუხისმგებლობას გლობალური გარემოს დეგრადაციაში თავისი “წვლილის” მიხედვით.

მონაწილეობენ რა მდგრადი განვითარების მიღწევისათვის საერთაშორისო თანამშრომლობაში, განვითარებული ქვეყნები აცნობიერებენ სათანადო პასუხისმგებლობას იმის გათვალისწინებით, თუ როგორ ზემოქმედებენ ისინი გარემოზე და რა ტექნოლოგიური და ფინანსური შესაძლებლობები გააჩნიათ.

- მდგრადი განვითარების და ყველა ადამიანისათვის ცხოვრების უფრო მაღალი დონის უზრუნველსაყოფად სახელმწიფოებმა უნდა შეზღუდონ და გააუქმონ წარმოებისა და მოხმარების არასიცოცხლისუნარიანი მოდელები და გაატარონ შესაბამისი დემოგრაფიული პოლიტიკა;

- სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ ეროვნული კომპლექსური სამეცნიერო პოტენციალის განმტკიცებისათვის მდგრადი განვითარების მისაღწევად სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის სფეროში გამოცდილების გაზიარების გზით;

- სახელმწიფოები დებულობენ სამართლებრივ აქტებს გარემოსდაცვით სფეროში საკუთარი სპეციფიკის საფუძველზე, ვინაიდან ერთი ქვეყნის სტანდარტები სოციალურ-ეკონომიკური თვალსაზრისით სავსებით მიუღებელი შეიძლება აღმოჩნდეს სხვა ქვეყნებისათვის, განსაკუთრებით – განვითარებადი სახელმწიფოებისათვის;

- ეკოლოგიური პრობლემების გადასაჭრელად, სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ ხელსაყრელი და ღია საერთაშორისო სისტემის შექმნის მიზნით, რაც უზრუნველყოფს ეკონომიკურ ზრდას და მდგრად განვითარებას ყველა ქვეყანაში;

- სახელმწიფოებმა ხელი უნდა შეუწეონ ეკოლოგიური დანახარჯების ინტერნაციონალიზაციას და ისეთი ეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენებას, რომელთა მიხედვითაც დამბინძურებელი უხდის სათანადო საფასურს დაზარალებულ მხარეს. ამასთან აუცილებელია არ დაირღვეს საზოგადოებრივი ინტერესები და საერთაშორისო ვაჭრობის და ინვესტირების წესები;

- ეკოლოგიური პრობლემების გადაჭრაში უდიდესი როლი ენიჭება მკვიდრ მოსახლეობას, მის ცოდნას და ტრადიციულ პრაქტიკას.

სახელმწიფოებმა მხარი უნდა დაუჭირონ ადგილობრივი მოსახლეობის თვითმყობადობას, კულტურას, ინტერესებს და უზრუნველყონ მისი ეფექტიანი მონაწილეობა მდგრადი განვითარების მიღწევის საქმეში;

- მშვიდობა, განვითარება და გარემოს დაცვა მკვიდროდ დაკავშირებული და განუყოფელი ცნებებია.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში, სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ურთიერთობების ყველა უბანზე მთლიანად არაა აღიარებული მდგრადი განვითარების პრინციპები და ამ მიმართულებით სუსტად მიმდინარეობს მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება, რომელთა მასშტაბებიც უნდა მოიცავდნენ პრობლემათა როგორც ლოკალურ, ასევე რეგიონულ და გლობალურ ხასიათებს.

ამასთან დაკავშირებით, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს უნდა წარმოადგენდეს:

- ქვეყნის ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის, მატერიალური დოვლათის წარმოებისა და მოხმარების ჰარმონიზაცია;

- ეკოლოგიურად ოპტიმალური და უსაფრთხო მეთოდების დანერგვა-გამოყენება და ქვეყნის წინაშე მდგარი პრიორიტეტული პრობლემების გადაწყვეტა.

საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკა და საკანონმდებლო ბაზა გარემოს დაცვის სფეროში მჭიდროდ უკავშირდება ქვეყნის საკანონმდებლო მოთხოვნების დაცვას გარემოს დაცვის სფეროში.

“საქართველოს კონსტიტუცია” წარმოადგენს გარანტს ქვეყნის მოსახლეობისათვის – ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ბუნებრივ გარემოში ცხოვრების უზრუნველყოფის საქმეში.

ამ მიმართულებით საქართველოს მოსახლეობის უფლებების დაცვა მიიღწევა საქართველოს კანონმდებლობით. გარემოს დაცვის სფეროში მიღებული კანონები გამოსატყვევებს სახელმწიფოს პოზიციას და ასახავენ ქვეყნის პოლიტიკას საერთაშორისო თანამშრომლობის განხორციელებისას.

სახელმწიფოში ფუნქციონირებს გარემოს დაცვის უზრუნველყოფის შესაბამისი აღმასრულებელი სახელმწიფო სტრუქტურები, რომელთა შორისაც განსაკუთრებული როლი, სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებისას, მინიჭებული აქვს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს. აქედან გამომდინარე, გარემოს დაცვის სფეროში მიღებული კანონების ეფექტურობა დიდადა დამოკიდებული იმ დონისძიებათა გატარებაზე, რომელთა განხორციელებაზე კონტროლი კანონმდებლობით ევალება საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს, მის დარგობრივ და რეგიონულ ორგანოებს.

აღნიშნული სამინისტრო საზღვრავს და აფასებს რეალურ და სავარაუდოდ მოსალოდნელ საშიშროებას ბუნებრივ გარემოზე ზემოქმედების დროს. ამასთან, მას ევალება მიიღოს გადაწყვეტილება საქმიანობის სუბიექტებისათვის გარემოზე ზემოქმედების მიმართულებით დაწესებული საქმიანობების განხორციელებაზე ნებართვის გაცემის თაობაზე. ამ ნებართვების გაცემის ძირითადი პრინციპები, მიზნები და პროცედურები დარეგულირებულია საქართველოს საკანონმდებლო ბაზით და შესაბამისი ნორმატული აქტებით. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მოქმედ საწარმოთა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების სამართლებრივი უზრუნველყოფა.

ამ მიმართულებით საქართველოში მიღებულია რიგი ჩარჩო ხასიათის საკანონმდებლო აქტი, გარემოს კონკრეტული კომპონენტების დაცვის მიზნობრივი კანონები და სახელმწიფოს შიდა და გარე ურთიერთობების მარეგულირებელი მრავალი სამართლებრივი და ნორმატიული აქტი.

საქართველო, კანონმდებლობით დადგენილი წესით, ახდენს იმ საერთაშორისო ხელშეკრულებათა და შეთანხმებათა დადებას, რატიფიცირებას, დენონსაციას, ან მათთან მიერთებას, რომლებიც არეგულირებენ გარემოს დაცვის სფეროში საქართველოს ურთიერთობებს სხვა სახელმწიფოებთან, საერთაშორისო კავშირებთან და ორგანიზაციებთან. ამასთან, საქართველოს მიერ განხორციელებულ საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას და მათთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტას, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგებიან საქართველოს კონსტიტუციას და კანონმდებლობას, აქვთ უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ.

კაცობრიობამ გასული საუკუნის უკანასკნელ ათეულ წლებში ყურადღება მიაქცია იმ ფაქტს, რომ ჩვენს პლანეტას, მიუხედავად მისი მოწვევებითი უსაზღვროებისა, შეზღუდული რესურსები გააჩნია. ამასთან, ხაზი გაესვა იმ გარემოებას, რომ მთლიანად ადამიანის არსებობა ბუნებაში ჩამოყალიბებულ რთულ ურთიერთკავშირებზეა დამოკიდებული. ადამიანის ჩარევამ ამ კავშირებში, სახელდობრ, დედამიწის ზედაპირის მდგომარეობის შეცვლითა და გარემოს ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედების ტემპების ზრდამ, სერიოზული შეშფოთება გამოიწვია.

არსანიშნავია, რომ „ეკოლოგიის“ ცნების მრავალრიცხოვან განმარტებებს თუ განვაზოგადებთ, შეიძლება გამოვეყოთ მისი შემდეგი განსაზღვრები:

ეკოლოგია – ბიოლოგიურ მეცნიერებათა შორის ერთ–ერთი მნიშვნელოვანი დარგია, რომელიც ორგანიზმებსა და გარემოს შორის არსებულ ურთიერთობებს იკვლევს;

ეკოლოგია – ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობის სამეცნიერო და პრაქტიკული პრობლემების ერთობლიობაა.

ამ განმარტებებიდან: პირველი – კლასიკურად და საყოველთაოდ აღიარებულად ითვლება; მეორე კი – უკანასკნელ ათწლეულებში გაძლიერებული ანთროპოგენური ზემოქმედების შედეგად, ბუნებრივი გარემოს ეკოლოგიური დატვირთვის კვლევების სპექტრის გაფართოების რეაქციად უნდა ჩაითვალოს.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობის რიგი სახეობა განირჩევა:

ბუნებრივი – ადამიანის სამეურნეო მოღვაწეობით უცვლელი გარემო;

გაწონასწორებული – აღდგენითი პროცესების სინქარები ანთროპოგენური რღვევების ტემპების ტოლია ან მათზე მაღალია;

კრიზისული – ანთროპოგენური რღვევების სინქარე ბუნებრივი სისტემების თვითაღდგენის ტემპებს აღემატება, მაგრამ მათი ძირფესვიანი ცვლილებები ჯერ კიდევ არ მიმდინარეობს;

კრიტიკული – მიმდინარეობს ადრე არსებული ბუნებრივი სისტემების ჯერ კიდევ უაშქცევადი შეცვლა ნაკლებად პროდუქტიულ სისტემებზე;

კატასტროფული – უკვე ძნელად უაშქცევად, ნაკლებად პროდუქტიული ბუნებრივი სისტემების განმტკიცების პროცესს აქვს ადგილი;

კოლაპსის მდგომარეობა – ბუნებრივი სისტემების პროდუქტიულობის შეუქცევადი დაკარგვა.

რა თქმა უნდა, ბუნებრივი გარემოს ოპტიმალური მდგომარეობაა – ბუნებრივი. ამ შემთხვევაში ბუნებრივ კომპონენტებს შედარებითი მუდმივობა ახასიათებთ. მაგრამ, პლანეტის ბუნებრივი გარემოს თანამედროვე მდგომარეობის ნიშანს კრიზისული ეტაპის დადგომა წარმოადგენს, ხოლო ცალკეულ რეგიონებში – კრიტიკულის და კატასტროფულის, რაც ასე თუ ისე ტექნოგეოზონაა დაკავშირებული.

ამასთან, თანამედროვე საზოგადოების მიერ ბუნებრივ გარემოზე ზემოქმედებით გამოწვეული მრავალგვაროვანი შედეგებიდან ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია კლიმატის შეცვლა. იგი მრავალი მეცნიერის მიერ იქნა აღნიშნული, როგორც უკანასკნელ ათეულ წლებში ატმოსფეროში ნახშირორჟანგისა და აეროზოლების კონცენტრაციების გამუდმებული ზრდის შედეგად გამოვლენილი ფენომენი.

კარგადაა ცნობილი, რომ მზის გამოსხივების იმ ნაწილის შეცვლა, რომელიც შთაინთქმევა დედამიწის მიერ, სხვა პირობების მუდმივობის შემთხვევაში, იწვევს მისი საშუალო პლანეტარული ტემპერატურის ცვლილებას. ხოლო დედამიწის ტემპერატურის ცვლილებას თუნდაც 10მ-ით შეიძლება ჰქონდეს დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა, ვინაიდან ეს საკმარისია დედამიწის ზედაპირზე იზოთერმების 260კმ-ით გადაწვევისათვის. ეს უკანასკნელი კი გამოიწვევს დედამიწის ზედაპირზე სხვადასხვა რაიონების განედური განლაგების ცვლილებას.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ ამ რაიონებში, ძირითადად, ხარობენ მხოლოდ მათთვის დამახასიათებელი გარკვეული

სასოფლო-სამეურნეო კულტურები, ნათელი ხდება მეცნიერთა შეშფოთების მიზეზი.

ატმოსფეროს დაბინძურების გავლენა კლიმატზე შედარებით უფრო მკაფიოდ გამოიხატება ქალაქებში, თავისი შორს მიმავალი შედეგებით. ამასთან ერთად, მათი დიდი ნაწილი სცილდება ქალაქის საზღვრებს და შეიძლება მეზოკლიმატური მნიშვნელობის წარმომქმნელ ფაქტორადაც ჩაითვალოს.

ის ფაქტი, რომ ატმოსფეროს დაბინძურება ახდენს მანვან შემოქმედებას ცოცხალ ორგანიზმებზე და მცენარეულ საფარზე, არის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზეზი, რომელიც გვაიძულებს მივაქციოთ სერიოზული ყურადღება ატმოსფეროს დაბინძურების მონიტორინგს.

თანამედროვე პირობებში ძნელი წარმოსადგენია ურბანიზაციას დაქვემდებარებული ტერიტორია (რეგიონი, დასახლებული პუნქტი), რომელშიც მისი ბუნებრივი და კულტურული გარემოს ცალკეული კომპონენტების ნეგატიური ანთროპოგენური შემოქმედებისაგან დაცვის აუცილებლობა არ არსებობდეს.

უკვე არავის არ ეპარება ეჭვი იმაში, რომ გარემოს ეკოლოგიური მონიტორინგი ადამიანის ორგანიზმზე მყოფი ერთ-ერთი მთავარი განწყოფელი ნაწილია. ის მიმართულია ბუნების გარემოსა და მისი რესურსების ფრთხილი და რაციონალური მოხმარებისაკენ, რათა ადამიანის ყოფისათვის შეიქმნას უფრო ხელსაყრელი პირობები და ამაღლდეს მისი კეთილდღეობა.

საქართველო მიეკუთვნება ისეთ მცირერიცხოვან ქვეყანათა რიგს, რომელთაც გარემოს მდგომარეობის მონიტორინგის (მათ შორის: ჰიდრომეტეოროლოგიური, მაგნიტურ-სეისმური, ბუნებრივი გარემოს ძირითადი კომპონენტების: ჰაერის, ნიადაგისა და წყლის ობიექტების დაბინძურების და სხ.) საკმაოდ კარგი ქსელის ხანგრძლივი და რეგულარული ფუნქციონირების მონაცემები გააჩნია. ამ მონაცემების მეცნიერული ანალიზით დადგენილი კანონზომიერებებისა და თავისებურებების ამსახველი ანალიტიკური მასალები კარგადაა გაშუქებული ქართველ და საზღვარგარეთ მოღვაწე მეცნიერთა, მათ შორის ავტორთა, სტატიებსა და მონოგრაფიებში.

აქ მოდიებული მასალა დიდად უწყობს ხელს საქართველოს რეგიონებში ბუნებრივი გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის შესწავლისა და შენარჩუნების საქმეს.

ლიტერატურა References

1. gunia g. atmosferos ekologiuri monitoringis meteorologiuri aspeqtobi. - Tb.,saq. mecn. akademia,2005,265 gv.
2. saqarTvelos kanoni garemos dacvis Sesaxeb -saqarTvelos parlamentis uwyebani, 1997, N1-2, 21gv.

Gunia G., Svanidze Z, Svanidze L., Tsertsvadze T. Requirements of maintenance of stable economic development to sphere of protection of environment of Georgia

Summary

The environment of Georgia characterized by difficult orography, a variety of the climatic conditions, rich fauna and a vegetative cover, demands great attention to working out of questions of protection and monitoring of anthropogenous influence.

In particular, to questions of qualitative and quantitative estimations of characteristic parameters of an ecological condition of separate components of environment and revealing of tendencies of their expected changes. It, in turn, gives the chance to plan and carry out practical actions for the prevention of results of negative influences on environment.

In ecological conditions of Georgia the satisfaction of the requirements established by the international obligations and the state legislation in sphere of protection of environment, that is a considerable guarantee of carrying out in life of the standard principles of stable economic development of the country, first of all, is necessary.

«Stable development» is such system which, by combination of interests of economic development of a society and wildlife management, provides growth of quality of a standard of living of the person and the right of the future generations – to use, as much as possible protected from irreversible quantitative and qualitative changes, natural resources and environment. Use of principles of stable development should be based on obligatory observance of the principles recognized as the international mutual relation, including:

- People have the right to conduct a healthy and fruitful way of life in the conditions of harmonization with environment;
- Realization of the right of development should be carried out so that in sphere of economic development and wildlife management lawful requirements of the present and the future of generations have been satisfied;

- For sustainable development achievement it is necessary, that wildlife management became an inseparable part of development and wasn't considered in a separation from it;
- Sustainable development indispensable condition is poverty eradication. All states and the people should cooperate with that end in view that sharp distinctions between standards of living have decreased and vital needs of the majority of a world's population have been satisfied.

Keywords: economic development; nature protection

Reviewer: Professor Tengiz Tsintsadze, Institute of hydrometeorology of the Georgian Technical University

**Гуния Г.С., Сванидзе З.С., Сванидзе Л.С., Церцвадзе Т.
Требования обеспечения стабильного экономического
развития к сфере охраны природной среды Грузии**

Резюме

Природная среда Грузии, характеризующаяся сложной орографией, разнообразием климатических условий, богатым животным миром и разнообразным растительным покровом, требует большого внимания к разработке вопросов охраны и мониторинга антропогенного воздействия.

В частности, к вопросам качественных и количественных оценок характерных параметров экологического состояния отдельных компонентов природной среды и выявления тенденций их ожидаемых изменений. Это, в свою очередь, дает возможность планировать и осуществлять практические мероприятия по превенции результатов негативных воздействий на природную среду.

В экологических условиях Грузии, прежде всего, необходимо удовлетворение требований, установленных международными обязательствами и государственным законодательством в сфере охраны природной среды, что является значительной гарантией проведения в жизнь общепринятых принципов стабильного экономического развития страны.

«Стабильное развитие» это такая система, которая совмещением интересов экономического развития общества и охраны природы обеспечивает рост качества уровня жизни человека и право будущих поколений –пользоваться, максимально защищенными от необратимых количественных и качественных изменений, природными ресурсами и средой. Внедрение принципов стабильного развития должно основываться на

обязательное соблюдение принципов, признанных международным взаимоотношением, в том числе:

- люди имеют право вести здоровый и плодотворный образ жизни в условиях гармонизации с природной средой;

- реализация права развития должна осуществляться так, чтобы в сфере экономического развития и охраны природы были удовлетворены законные потребности настоящего и будущего поколений;

- для достижения устойчивого развития необходимо, чтобы охрана природы стала неотделимой частью процесса развития и не рассматривалась в отрыве от него;

- обязательным условием устойчивого развития является искоренение бедности. Все государства и народы должны сотрудничать с этой целью, чтобы уменьшились резкие различия между уровнями жизни и были удовлетворены жизненные потребности большинства населения мира.

Ключевые слова: экономическое развитие; охрана природы.

Рецензент: Профессор Тенгиз Цинцадзе. Институт гидрометеорологии Грузинского технического университета

თამარ აბუაშივილი ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაზე

ეკონომიკის სფეროში მომუშავე მეცნიერთა უმრავლესობა თვლის, რომ თავისუფალ ბაზართან და მეწარმეობის სურვილთან ერთად ეკონომიკის წარმატებულ განვითარებაზე მოქმედებს ინფორმაცია. რაც მეტ ინფორმაციას ფლობს მეწარმე ან ქვეყანა, მით უფრო წარმატებულია. 60-იანი წლებიდან საბჭოთა ქვეყნების ლიდერებმა დაუშვეს კიბერნეტიკის, როგორც ნამდვილი მეცნიერების არსებობა. ამ დროისათვის ჩამოყალიბდა საქართველოში კიბერნეტიკის ინსტიტუტი, რომლის მრავალსპექტრიანი სამუშაო პროგრამებიდან ერთ-ერთი “ჰკვიანი” მანქანების შექმნაც იყო. თბილისში რამდენიმე სამეცნიერო ცენტრი არსებობდა, რომლებიც მუშაობდნენ სხვადასხვა ტიპის კიბერნეტიკული პროგრამების შექმნაზე. მათ შორის ლიდერები იყვნენ საქართველოს სახელმწიფო პოლიტექნიკური ინსტიტუტის კიბერნეტიკისა და გამოთვლითი ტექნიკის ფაკულტეტი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის კიბერნეტიკის ინსტიტუტი, მექანიკა-მათემატიკის ინსტიტუტი, მიონი და სამეცნიერო ტექნიკური ინფორმაციის ინსტიტუტი. ყოველი მათგანი მუშაობდა სხვადასხვა ტიპის კიბერნეტიკულ და საინფორმაციო პრობლემაზე, დარგობრივი პროგრამების შედგენაზე და ამავე დროს სახელხო მეურნეობის დარგებისთვის მონაცემთა ბანკების შექმნასა და დამუშავებაზე.

ადამიანთა საზოგადოება ვითარდება კომუნიკაციის სისტემის სრულყოფასთან ერთად. თავის დროზე დამწერლობამ უდიდესი როლი შეასრულა საზოგადოების განვითარებაში. დღეისათვის კი მიიჩნევენ, რომ მომავალი კომუნიკაციური სისტემის, კერძოდ, ინტერნეტ-ქსელის განვითარებით განისაზღვრება.

თანამედროვე ეტაპზე ინფორმაცია გვევლინება როგორც განძი, ხოლო ინფორმაციული ტექნოლოგიის განვითარება ქვეყნის განვითარების ინდიკატორად მიიჩნევა. ინფორმაციულმა ტექნოლოგიებმა გააერთიანა და დააკავშირა მთელი პლანეტა. მისი მეშვეობით შესაძლებელი გახდა დროის უმცირეს მონაკვეთში მსოფლიო მასშტაბით ფინანსური კაპიტალის, საწარმოო და შრომითი რესურსების, აგრეთვე ინფორმაციის მიმოქცევა. სწორედ ელექტრონული ტექნოლოგიები, უწინარეს ყოვლისა, კი ინტერნეტი, როგორც გლობალური ქსელი და ურთიერთდაკავშირებული კომპიუტერების ერთიანობა, გახდა კაცობრიობის განვითარების საფუძველი, რომელმაც შეცვალა მსოფლიოს ხალხთა ცხოვრება, ურთიერთობა და, შესაბამისად, ბიზნესიც. საზოგადოების

კომპიუტერიზაცია და ინტერნეტიზაცია იქცა სტრატეგიულ რესურსად, რომელიც განსაზღვრავს ქვეყნების განვითარებას.

ინტერნეტი, როგორც ინფორმაციული ტექნოლოგიების გლობალური ელექტრონული ბაზარი, ტექნიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და კომერციული ფენომენია. იგი ამავე დროს არის უნიკალური სისტემა, რომელიც მარკეტინგის ეფექტურ გარემოს და საშუალებას წარმოადგენს. კორპორაცია Microsoft-ის დამფუძნებელი ბილ გეთსი ინტერნეტს განიხილავს, როგორც ურთიერთდაკავშირებული კომერციული და არაკომერციული კომპიუტერული ქსელების ქაოტურ ნაკრებს.

საქართველოში ინტერნეტში პირველი რეალური ჩართვა მოხდა 1991 წელს, ხოლო 1992 წლის დეკემბერში დარეგისტრირებული იქნა საქართველოს ნაციონალური დომენი GE. ჩვენს ქვეყანაში ინტერნეტის მოქმედება 1993 წლიდან დაიწყო, მაგრამ ეს კავშირი ინტერნეტთან არ ნიშნავდა ინსტიტუციურ ჩართვას. ეს იმდენად მცირე მასშტაბით ხდებოდა, რომ ამ უმნიშვნელო მაჩვენებელს კომპიუტერული საქმიანობის განვითარება არ მოუხდენია. ძირითადი პროცედურა სატელეფონო ხაზით ხდებოდა და იგი არსებობდა მხოლოდ თბილისში, ქუთაისსა და ბათუმში, ისაც უმნიშვნელო მომხმარებლების რაოდენობით. ის რაიონები, სადაც სატელეფონო ხაზები არ არსებობდა, მოწყვეტილნი იყვნენ ინტერნეტ მომსახურებას.

90-იანი წლების დასაწყისში საქართველოში უძძიმესი პოლიტიკურ-ეკონომიკური მდგომარეობა იყო. ელექტროენერჯის შეზღუდული მიწოდება როგორც დაწესებულებისათვის, ისე ფართო მოსახლეობისათვის შეუძლებელს ხდიდა ინტერნეტის ნორმალურ მუშაობას. ამან განაპირობა, რომ გლობალურ ქსელთან მუდმივი IP შეერთება საქართველოში მოგვიანებით განხორციელდა.

90-იანი წლების შუა პერიოდიდან ნელ-ნელა დაიწყო ეროვნული საკომუნიკაციო კომპანიების ჩამოყალიბება და აღორძინება. ამ დრის შეიქმნა ძირითადი ტელესაკომუნიკაციო პროვაიდერები, როგორებიცაა მაგთი, ჯეოსელი, კავკასუსი და ა. შ.

1996 წლიდან საქართველოში ფართოდ გავრცელდა მობილური სატელეფონო კავშირი. გადამცემა ანძები დაიდგა არა მხოლოდ დიდ ქალაქებში, არამედ რაიონებშიც. დღეისათვის მთელი საქართველოს ტერიტორია დაფარულია მობილური სატელეფონო კავშირით და ის ინფორმაციის მიღების მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს, თუმცა ეს მობილური სატელეფონო კავშირი ყოველთვის არ არის გამოყენებული ინტერნეტ კავშირისთვის.

ინტერნეტით დაინტერესება მოსახლეობაში 90-იანი წლების ბოლოდან დაიწყო. თუ მანამდე პერსონალური კომპიუტერები

ოჯახებში მხოლოდ თამაშებისათვის გამოიყენებოდა ან საბჭოთა მანაქანის ფუნქციას ასრულებდა, 90-იან წლების ბოლოდან, არა მხოლოდ სამეცნიერო დაწესებულებები და კომპანიები, არამედ კერძო პირებიც იყენებდნენ ინტერნეტს, რომელიც უამრავ ფუნქციას ასრულებდა.

საქართველოში ინტერნეტ-პროვაიდერთა შორის მონოპოლისტი Caucasus Online იყო, რომლის მომსახურებითაც მომხმარებელთა 95% სარგებლობდა. დღესდღეობით კი ყველაზე ახალი ტელესაკომუნიკაციო ოპერატორი საქართველოს ბაზარზე არის Silknet, რომელმაც მუშაობა დაიწყო 2010 წლიდან. სილქნეტი მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით გაერთიანებული ტელეკომის, ვანექსისა და აჭარის ელექტროკავშირის კონსოლიდაციის შედეგად დაარსდა. ის მომხმარებელს სთავაზობს უახლესი ტექნოლოგიის ტელეკომუნიკაციური მომსახურების ფართო სპექტრს, მათ შორის ფიქსირებულ სატელეფონო ხაზებს, სწრაფ და უწყვეტ უკაბელო DSL ბოჭკოვან-ოპტიკურ ინტერნეტსა და მობილურ ტელეფონს, საერთაშორისო კოდებს და საერთაშორისო მომსახურების პაკეტებს, IP ახალი თაობის ინტერაქტიულ ტელევიზიას. დღეისათვის სილქნეტს ჰყავს ფიქსირებული საკაბელო ხაზების ტელეფონების 350 000 აბონენტი, დაახლოებით 110 000 ბროდბენდის აბონენტი, 55 000 CDMA აბონენტი და მათი რიცხვი სულ უფრო იზრდება.

ტელეკომუნიკაციების სფეროში კაპიტალ დაბანდებები ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია ქვეყნის ეკონომიკის სხვა დარგებს შორის. თუ ტელეკომუნიკაციის სფეროს ხვედრითი წილი ქვეყნის მთლიან ეროვნულ შიდა პროდუქტში 2000 წელს 3.7% იყო, 2010 წლისთვის მან 6.8%-ს, ხოლო 2011 წლის I კვარტლის მონაცემებით 12%-ს მიაღწია. 2000-2009 წლებში დაბანდებებმა ამ სფეროში 395 მილიონ დოლარს გადააჭარბა, ხოლო 2011 წლის პირველ კვარტალში 480 მილიონამდე ავიდა.

90-იანი წლების ბოლოდან და 2000 წლის დასაწყისამდე დიდია საკუთარი დომენის შექმნით დაინტერესება. საინტერესოა, რომ სამხრეთკავკასიის ქვეყნებს შორის საქართველო პირველ ადგილზეა როგორც პერსონალური კომპიუტერების რაოდენობით, ასევე ბიზნესში ინტერნეტის გამოყენებით, ინტერნეტით ბიზნესის წარმოებაში და ინტერნეტში ჩართული კერძო მომხმარებლების რაოდენობით. საინტერესოა ასევე საერთაშორისო სტატისტიკური ორგანიზაციების მიერ ჩატარებული კვლევები. ამ შედეგების მიხედვით საქართველო პირველ ადგილზეა სამხრეთკავკასიის ქვეყნებს შორის ინტერნეტის შეუზღუდავი (ცენზურისაგან

თავისუფალი) მოხმარებისა და შეუზღუდავი ინფორმაციის მოხმარების მხრივაც.

დღეს საქართველოში ინტერნეტ-კავშირი და კომპიუტერიზაცია მთავრობის უპირველეს პრიორიტეტს წარმოადგენს. ამიტომ საქართველოს მთავრობამ შეიმუშავა არაერთი პროექტი: შეიქმნა კომპიუტერის შემსწავლელი უფასო კურსები, მოხდა პედაგოგების გადამზადება, ასევე საქართველოს ყველა სკოლის უზრუნველყოფა კომპიუტერული ტექნიკითა და ინტერნეტ-კავშირით და ა. შ.

საქართველოში ინტერნეტ-მომხმარებელთა უდიდეს ნაწილს სხვადასხვა ტიპის ბიზნესები წარმოადგენენ. მათ შორის აღსანიშნავია მთლიანად კომპიუტერიზებული და ელექტრონული საბანკო, სახელმწიფო-საუწყებო, მსხვილი სავაჭრო, ძაღოვანი, საგანმანათლებლო სისტემა, განათლების სამინისტრო და უმაღლესი სასწავლებლები, აგრეთვე საშუალო სკოლები დიდ ქალაქებში მთლიანად კომპიუტერიზებულია, ნაწილობრივ-რაიონებსა და რთული რელიეფის მქონე ცენტრიდან მოშორებულ სოფლებში.

რაც შეეხება საქართველოს სხვა დიდ ქალაქებს, როგორც კვლევის მონაცემები ცხადყოფს, ბათუმის მოსახლეობა საკმაოდ აქტიურია კომუნიკაციის ამ საშუალებების გამოყენების თვალსაზრისით – თითქმის ყოველი მესამე ბათუმელი სარგებლობს ინტერნეტით (58%); ქუთაისელები შედარებით პასიურები არიან (36%); სხვა ქალაქების მაჩვენებელი კი 23% შეადგენს.

მაღალი დინამიურობით გამოირჩევა საქართველოს მოსახლეობის მიერ პერსონალური კომპიუტერის ფლობის მაჩვენებლებიც. აღსანიშნავია, რომ მომხმარებლები დიდი ინტერესით ეცნობიან და იძენენ ბაზარზე შემოსულ უახლოეს ტექნოლოგიებს – iPod, iBook, iPad და ა. შ. განსაკუთრებული დინამიურობით გამოირჩევა მობილური ტელეფონების ბაზარიც, უახლესი მოდელების მობილური ტელეფონები მოსახლეობაში ძალიან დიდი პოპულარობით სარგებლობენ.

მარკეტინგის სფეროში პრაქტიკულად ნებისმიერი საქმიანობა დაკავშირებულია ბაზრის, საქონლის, მომხმარებლების, კონკურენტების შესახებ ინფორმაციის ძიებასა და ანალიზზე. მარკეტინგული საქმიანობის ანალიზის, დაგეგმვის, რეალიზაციისა და კონტროლისათვის საჭიროა მარკეტინგული ინფორმაცია. მარკეტინგული ინფორმაციის ძიებისათვის კი გამოიყენება სხვადასხვა წყარო, რომელთა შორის განსაკუთრებით ოპტიმალური, ოპერატიულად მისაწვდომი, მრავალფეროვანი მასალებით მდიდარია ინტერნეტ-ქსელი. იგი შესაძლებლობას იძლევა პრაქტიკულად უსაზღვროდ გამოვიყენოთ მსოფლიო ინფორმაციული რესურსი,

შევისწავლოთ მარკეტინგული საქმიანობის მსოფლიო გამოცდილება, მივიღოთ საერთო ეკონომიკური, ფინანსური, სტატისტიკური, დემოგრაფიული ინფორმაცია, განვახორციელოთ საქონლისა და მომსახურების სამამულო და მსოფლიო ბაზრებზე დაკვირვება. გლობალური ქსელი გამოირჩევა ინფორმაციის მიღების სისწრაფით, რაც შესაძლებლობას იძლევა, რომ რაციონალურად იქნეს გამოყენებული სამუშაო დრო და მოხდეს საწარმოო პროცესის ოპტიმიზაცია.

ელექტრონული მარკეტინგის ძირითადი ამოცანაა ბაზრის კვლევა, მიმდინარე მოთხოვნისა და მოთხოვნილების გაგება, ბაზრის სეგმენტირება, მიზნობრივი სეგმენტის შერჩევა, ამ სეგმენტზე მიზნის შესაბამისი web-საიტის შექმნა და პოზიციონირება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ქართულ ელექტრონულ ბაზარზე მარკეტინგული კომუნიკაციის სისტემა, წარმატებით დაინერგა, გავრცელდა და განვითარდა. საზოგადოებაში სულ უფრო მეტად მიმდინარეობს რეკლამის, როგორც მიზნის მიღწევის ეფექტური საშუალების, აუცილებლობის გაცნობიერება. თუმცა ქართული ვებ-სივრცე საჭიროებს სრულყოფას, მეტ ინფორმაციულობას, რეკლამას, გამჭვირვალობას, მარკეტინგულ სტრატეგიას, ინფორმაციული ნაკადების ზრდის ხელშეწყობას და საინფორმაციო სექტორის ფორმირებას. ასევე აუცილებელია ქსელში მარკეტინგული კომუნიკაციის ძირითადი ინსტრუმენტის – საიტის წინსვლის მეთოდების ჩამოყალიბება, რომელმაც უნდა მოიხილოს ინტერნეტ-აუდიტორიის ახალი ნაკადი. ასევე, მათი შენარჩუნება, მუდმივ კლიენტებად და პარტნიორებად გარდაქმნა, უნდა გახდეს საქართველოში ელექტრონული მარკეტინგის უპირველესი ამოცანა.

ინტერნეტი არის მასობრივი ინფორმაციის პირველი საშუალება რომელშიც გაჩნდა დიალოგის შესაძლებლობა. იგი აახლოვებს ადამიანებს და ამცირებს მანძილს. ელექტრონული ფოსტა წარმოადგენს მძლავრ მარკეტინგულ ინსტრუმენტს, ათეულ და ათასობით ადამიანთან კომუნიკაციის საშუალებას, სარეკლამო და PR კამპანიის, აგრეთვე პოტენციური კლიენტებისა და პარტნიორების მოძიების, ვებ-საიტის პოპულარობისა და საიტზე დამთვალიერებელთა ზრდის იაფ და ეფექტურ საშუალებას. იგი საქმიანი მიმოწერის ხელსაყრელი ფორმაა და წარმოადგენს ბიზნეს-ინფორმაციის გადაცემის მაგისტრალს, აგრეთვე უმნიშვნელოვანეს საინფორმაციო არხს კლიენტების მოპოვებაში.

ინტერნეტი გახდა ნებისმიერი საქონლისა და მომსახურების შესახებ ინფორმაციის მოპოვების ძირითადი წყარო და გასაღების გზა, ასევე ბიზნესის წარმატებით მართვის მთავარი იარაღი.

ელექტრონული კომერცია საქართველოში განვითარდა უკანასკნელი 8 წლის განმავლობაში. სახელმწიფო დაწესებულებებს, ასევე დიდ, საშუალო და მცირე კომპანიებს აქვთ თავიანთი ვებ-გვერდები. ისინი მომხმარებლებს აწვდიან უახლეს ინფორმაციას, სთავაზობენ სერვისების ახალ პაკეტებს. ყოველივე ამან განაპირობა, რომ ინტერნეტ მომხმარებელთა რაოდენობა მსოფლიოში უპრეცედენტოდ გაიზარდა. თუ 2007 წელს ინტერნეტით სარგებლობდა 1,133 მლრდ ადამიანი, რაც შეადგენდა მსოფლიო მოსახლეობის 17,2%-ს, 2012 წლისათვის მსოფლიოში ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობამ 2,267 მლრდ-ს გადააჭარბა, რაც მოსახლეობის 32,7%-ს შეადგენს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ინტერნეტით მსოფლიო მოსახლეობის ხვედრითი წილის მიხედვით ყველაზე აქტიურად ჩრდილოეთ ამერიკის ქვეყნების მოსახლეობა სარგებლობს (78,6%), მეორე ადგილზე ავსტრალია (67,5%), ევროპელები მესამე პოზიციას იკავებენ (61,3%), მეოთხეს – ლათ. ამერიკა (39,5%), მეხუთე ადგილზეა ახლო აღმოსავლეთი (35,6%), მეექვსე პოზიცია უკავია აზიას (26,2%), ხოლო მეშვიდე – აფრიკას (13,5%). უახლესი მონაცემებით, მსოფლიოში კომპიუტერიზაციის თვალსაზრისით პირველ ადგილზე ისრაელია. ეს არის ერთადერთი ქვეყანა, სადაც კომპიუტერის ფლობის ინდექსი 1-ს აღემატება და ერთ სულ მოსახლეზე 1,25 კომპიუტერი მოდის.

ელექტრონული ბიზნესი, კომერცია, ვირტუალური ბიზნესი საქმიანობა, თანამედროვე ტექნოლოგიები არა მარტო დიდ ინტერესს იწვევს, არამედ ამ თანამედროვე პროცესებში სახელმწიფო დაწესებულებები და კერძო სტრუქტურები აქტიურად არიან ჩართულები. აღსანიშნავია, რომ ნებისმიერ ბიზნესში უპირველეს ყოვლისა მნიშვნელოვანია საწარმოს განვითარებისა და წარმატებით ფუნქციონირების სტრატეგიის ჩამოყალიბება, რომელიც მარკეტინგული კვლევების საფუძველზე უნდა შემუშავდეს, შემდეგ კი აუცილებელია გადაწყდეს, თუ როგორ მოხდეს ამ სტრატეგიის განხორციელება მუდმივი კონკურენციისა და არასტაბილური ბაზრის პირობებში. სწორედ გათვლილი და ჩამოყალიბებული სტრატეგია ნებისმიერ ბიზნესს საშუალებას აძლევს შევიდეს ინტერნეტ-ბაზარზე, ფეხი მოიკიდოს იქ თავის სპეციფიკურ სეგმენტში და წარმატებით განვითარდეს.

ინტერნეტ ბიზნესს აქვს როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი მხარეები და შედეგები. დადებით შედეგებს მიეკუთვნება ქვეყნის ინტელექტუალური პოტენციალის ამაღლება, ბიზნესის ახალი დარგების განვითარების შესაძლებლობა, მსოფლიო პროცესებში აქტიური ჩაბმის შესაძლებლობა. უარყოფითია ის, რომ ამ სფეროს ჯერ არ აქვს დაცვის სრულფასოვანი მექანიზმები, თავისი

გახსნილობისა და ხელმისაწვდომობის გამო ადვილი ხდება უკანონო ქმედებების ჩადენა და ინტერნეტში მოქმედი ბიზნესები ხშირად მსხვერპლნი ხდებიან ამ ტიპის ქმედებებისა. საერთაშორისო დონეზე თუ ქვეყნის შიგნით, თავი იჩინა ამ ახალი დარგის სამართლებრივი რეგულირების ობიექტურმა საჭიროებამ. ყოველივე ამის შედეგად კი შეიქმნა და სწრაფად ვითარდება ახალი იურიდიული სპეციალიზაცია – ინტერნეტ-კანონმდებლობა.

ინტერნეტი ახალი ათასწლეულის რეგულაციური ტექნოლოგიაა, რომელიც აძლიერებს მომხმარებლებისა და ბიზნესების ურთიერთკავშირს. ახალი ეკონომიკის თითქმის ყველა ინოვაციას შორის, რომელთაც ბოლო ათწლეულში იჩინეს თავი, ინტერნეტმა ყველაზე მნიშვნელოვანი, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, “საუკეთესო მხარდამჭერის” როლი შეასრულა. უკანასკნელმა გამოკვლევებმა ცხადყო, რომ მომხმარებლები მნიშვნელოვანი ცხოვრებისეული გადაწყვეტილებების მიღებამდე, ინფორმაციას ინტერნეტის მეშვეობით მოიპოვებენ. ყოველი სამი მომხმარებელიდან ერთი მაქსიმალურად ეყრდნობა ინტერნეტის ინფორმაციას ისეთ ქმედებათა განხორციელებისას, როგორიცაა სკოლის შერჩევა, მანქანის ყიდვა, სამსახურის მოძებნა, ავადმყოფობის დადგენა თუ ინვესტიციებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღება.

ინტერნეტ-ბაზრის განვითარების გარეშე შეუძლებელია ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარება, გლობალურ სივრცეში ინტეგრირება, რაც საქართველოსთვისაც ძალიან მნიშვნელოვანია.

ლიტერატურა

References

1. Jolia g., sexniashvili d. internet marketingi.”teqnikuri inuversiteti “. tb. 2010.
2. Armstrongi g., kotleri f., marketingis safudzvebi. me-7 gamocema. kavkasiis biznes skolis targmani. 2005.
3. Todua n., Abuladze r., “saqartvelos internet-bazris marketinguli kvleva”. tb., 2008.
4. Ключи от XXI века: Сб. статей.– М., 2004, 317 с. (пер. с фр. яз.).
5. Гречков В.Ю. Современное состояние и перспективы электронной коммерции (маркетинговый подход). Журнал: `Маркетинг в России и за рубежом— №6 / 2003.
6. Мешалкина Ю.В. Поставщики маркетинговой информации. журнал: `Маркетинг в России и за рубежом~. №1 / 2004.
7. <http://www.ACT-Inter world stats.com>
8. <http://www.International Monetary Fund>
9. <http://www.unesco.ru>

10. <http://www.researchworldstatistics.com>

11. <http://www.corpsite.ru>

Тамар Абуашвили

Влияние информационных технологий на экономическое развитие страны

Резюме

В статье внимание заострено на значении информации и информационных технологий. В любой сфере принятые государством решения зависят от принятия и обработки соответствующей информации. Электронные технологии, в первую очередь Интернет, как глобальная сеть, стала основой развития человечества.

Интернет-инфраструктура и его ресурсы все более возрастают. Вместе с непрерывной эволюцией компьютерной техники и сетевой технологии постоянно увеличивается и количество интернет-потребителей.

Для любой страны без развития Интернет-рынка невозможно развитие экономики, интегрирование в глобальную сферу, что также является весьма важным и для Грузии.

Ключевые слова: информационные технологии, интернет бизнес, интернет пользователь, интернет маркетинг, электронный рынок.

Рецензент: Профессор Ш. Вешапидзе. Грузинский технический университет.

Tamar Abuashvili

Effect of informational technologies on the development of the country's economic

Summary

In this article we pay attention to the importance of information and informational technologies. The decision taken by the state in any sphere depends on finding out the information. Electronic technologies, first of all internet, as the global net has become the foundation of the humanity development.

The internet infrastructure and its resources are constantly increasing. Together with computer and Net techs uninterrupted evolution is permanently raising the quantity of the internet customers.

Without the development of the internet market it's impossible to develop the economics of any country, integration in global spare which is very important for Georgia.

Keywords: informational technologies, internet business, internet customer, internet marketing, electronic market.

Reviewer: Professor Sh. Veshapidze, Georgian Technical University

ილია ჩიბირვი შიდაზინანური ანალიზი და ფირმის მენეჯმენტი

არის ასეთი გამოთქმა „ფული კომპანიის ხელგება, რომელიც უქმად კი არ უნდა აქნო, არამედ ფული უნდა აკეთებინო“. მაშასადამე, ფულით უნდა გაკეთდეს ფული, ბუნებრივია, უფრო მეტი, ვიდრე საწყისი ფულია.

ყველანაირი სამეწარმეო საქმე ფულის ინვესტირებით იწყება საქმიანობის მრავალფეროვნებიდან კომპანიის ტოპმენეჯერთა გუნდი ირჩევს საქმეს, გადაწყვეტილებას ამ საქმეში ინვესტიციის განხორციელებაზე კი იღებს კომპანიის ფინანსური მენეჯერი.

ეს გადაწყვეტილება, თუ ყველაზე საუკეთესო არა, ერთ-ერთი საუკეთესო მაინც უნდა იყოს. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ფინანსურმა მენეჯერმა უნდა განიხილოს მის ხელთ არსებული ფულის ინვესტირების (დაბანდების) რამოდენიმე ვარიანტი და კომპანიისთვის ის საქმე და ინვესტიციის ის მოცულობა მიიჩნიოს მისაღებად, რომელიც მათ შორის მოსალოდნელი ეფექტიანობით ყველაზე ოპტიმალური აღმოჩნდება.

ფინანსური მენეჯერი ამას იმ შემთხვევაში შეძლებს, თუ მან კარგად იცის ფულადი კაპიტალის ფასი და მისი ინვესტირების სამომავლო ეფექტიანობის გამოანგარიშების მათემატიკური აპარატი. იმის მიუხედავად, რომ ეს მეთოდია ეკონომიკის და ბიზნესის ფაკულტეტებზე ყველგან ისწავლება (საგნებში – „ფინანსური მენეჯმენტი“, „კორპორაციული ფინანსები“, „პროექტების მართვა“, „ინვესტიციების მენეჯმენტი), მისი დაუფლებით და შედეგ მისი დამახსოვრებით საქართველოში მრავალი ფინანსისტი ვერ მოიწონებს თავს. საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეთა კავშირის (თავმჯდომარე ბ. ზარნაძე) დახმარებით ჩვენს მიერ ჩატარებულ სოციოლოგიურ გამოკითხვით დავადგინეთ, რომ არა თუ მცირე, არამედ საშუალო სიდიდის საწარმოების მესაკუთრენი და ფინანსური მენეჯერებიც კი, ამ საკითხს დიდ ყურადღებას არ აქცევენ და ფულის დაბანდების საკითხს ინტუიციის დონეზე წყვეტენ. ეს ეხება, როგორც ფულის მიღების წყაროების არჩევას, რაც მათთან მხოლოდ ბანკის პროცენტის სიდიდით ფასდება, ისე ამ ფულის საქმეში დაბანდებას.

ჩვენს მიერ ანკეტირებულ თბილისში მომუშავე 12 საშუალო სიდიდის საწარმოდან (ისინი ღუდის, შოკოლადის და მაკარონის ნაწარმის მწარმოებელი ფირმებია) მხოლოდ სამს აღმოაჩნდა ფინანსური მენეჯერის შტატი, რომელთაგან კითხვაზე თუ „როგორ ახდენთ ფულადი სახსრების გენერირებას ფირმაში და როგორ ირჩევთ მისი ინვესტირების საუკეთესო ვარიანტს“, ვერცერთისგან ვერ მივიღეთ მაღალპროფესიონალური პასუხი. ეს გვაფიქრებინებს, რომ

საქართველოს კომპანიების ფინანსურ მენეჯერებს არ გააჩნიათ სათანადო თეორიული ცოდნა. ვერც ფირმების მესაკუთრენი მოიწონებენ ამ მხრივ თავს. ხშირად მათ, არათუ ფინანსური საკითხები, არამედ ზოგად მენეჯმენტსა და მარკეტინგშიაც არ გააჩნიათ ელემენტარული ცოდნა. ასეთ პირობებში, რაღა თქმა უნდა, ისინი, ვერც თვითონ გაუძღვებიან დამოუკიდებლად ფირმის საფინანსო მეურნეობას და ვერც დაქირავებული ფინანსური მენეჯერის ცოდნას გააკონტროლებენ.

შეიძლება მსხვილ ფირმებში ასეთი სავალალო მდგომარეობა არ არის, რადგან იქ ფინანსური მენეჯერები ალბათ უფრო მკაცრ შერჩევას გადიან, მაგრამ ესეც მხოლოდ სავარაუდოა, რადგან არათუ საქართველოში, არამედ საზღვარგარეთაც კი მაღალკვალიფიციური მენეჯერის დაქირავება პრობლემაა.

ალბათ ამის მიზეზია, რომ საქართველოს სამთავრობო სტრუქტურებშიც არ ხდება ფულის ნაკადების მოძრაობის სათანადო კრიტერიუმებით დასაბუთება. მაგალითად, განა საკმარისია საგარეო ვალის (რომელმაც საქართველოში 2011 წლისთვის 3,8 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა [1, გვ. 154] და 2007 წელთან შედარებით 2-ჯერ და მეტად გაიზარდა) მარტო იმ კრიტერიუმებით დასაბუთება, რომ იგი არ უნდა აღემატებოდეს მთლიანი შიდა პროდუქტის 30%-ს და მისი ზრდის ტემპიც არ უნდა იყოს მასზე მეტი? გასაგებია, რომ ამის ზევით საგარეო ვალი საფრთხეს უქმნის ქვეყანას, მაგრამ ნუთუ ფინანსისტებმა არ უნდა იანგარიშონ მთლიანი შიდა პროდუქტის ეს 30%-მდე აღებული საგარეო ვალი, როგორ გამოადგა ქვეყნის ეროვნული შემოსავლის ზრდას? საზღვარგარეთ ამას ანგარიშობენ და ასაბუთებენ უძველეს თეზას, რომ სიმდიდრეს აქტივის იურიდიული ფლობა კი არ იძლევა, არამედ ეკონომიკური ფლობა.

რაღა თქმა უნდა, რომ როცა ფინანსური მეურნეობის გაძღოლის ეს მოთხოვნები სამთავრობო დონეზე დარღვეულია, რასიც ალბათ ფინანსთა სამინისტროს ფინანსისტები უნდა დაგვადანაშაულოთ), რა გასაკვირია რომ იგივე ხდებოდეს სამეურნეო სუბიექტების დონეზე.

ერთხელ ავლნიშნეთ და კიდევ გავიმეორებთ, რომ ფულის სწორი მართვა ოჯახშიც, კომპანიაშიც და ქვეყანაშიც ძირითადი, საკვანძო საკითხია. თუ ფული არ იმართა სწორად, პროფესიონალურად, ოჯახიც გაკოტრდება და ქვეყანაც, მას სხვა სფეროში მიღებული ვერანაირი წარმატება ვეღარ უშველის (1991-2011 წლებში საქართველოში რეგისტრირებულ საწარმოთა ნახევარზე მეტი ამ მიზეზით გაკოტრდა).

ყოველივე ზემოთნათქვამის გამო, ამ საქმეს დროულად უნდა მიხედვა. პირველ რიგში, საჭიროდ მიგვაჩნია ქვეყნის უმაღლეს სასწავლებლებში ფინანსური მენეჯმენტის და კორპორაციული ფინანსების განსაკუთრებული სწავლება, როგორც დათმობილი კრედიტების რაოდენობით, ისე სწავლების გამკაცრებით. მეორე ღონისძიებად მიგვაჩნია ფინანსური მენეჯერის ვაკანსიაზე მკაცრი გამოცდის და ტესტირების ჩატარება, ხოლო მესამედ – ფინანსური მენეჯერის მიერ არაეფექტური გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, მისი დაჯარიმება ზარალის 10-20%-ით, ხოლო ნორმაზე მეტი მოგების (მსოფლიო პრაქტიკაში იგი შეადგენს 15%-ს) მიღების შემთხვევაში – დაჯილდოვებას ზემოგების ასევე 10-20%-ით.

დღეს საქართველოს არცერთ კომპანიაში ეს მექანიზმი არ მუშაობს. ადამიანები ფინანსურ მენეჯერებად მიიღებიან კვალიფიკაციის დამადასტურებელი სათანადო დოკუმენტებით და ზოგადი გასაუბრებით (არა გამოცდით). გასაუბრებას ატარებენ კომპანიის გენერალური დირექტორები (ამ როლში ძირითადად კომპანიის მესაკუთრეები გვევლინებიან) და კადრების მენეჯერები. არცერთ მათგანს არ გააჩნია კომპეტენცია ფინანსებში გასაუბრების ჩასატარებლად და ამიტომ ზოგადი გასაუბრებით კმაყოფილდებიან. ასეთი გასაუბრება კი მეტ-ნაკლებად დასაშვებია სხვა შტატის დასაკავებლად, მაგრამ არამც და არამც ფინანსური მენეჯერისა. სწორედ ამიტომ არის, რომ შედეგად გვაქვს, ის რაც გვაქვს.

ჩვენს მიერ გამოკითხულ კომპანიებიდან, რომელთაგან როგორც ავღნიშნეთ, სამს ყავდა ფინანსური მენეჯერი, ამოვარჩიეთ ერთი, კერძოდ ფირმა „დორე“ და ეს საკითხები მასთან უფრო დეტალურად შევისწავლეთ.

კომპანია „დორე“ სამუშაოებს უსრულებს „ყაზგაზტრანსს“. მისი სამუშაოთა წლიური მოცულობა 0,5-1,0 მლნ ლარის ფარგლებში მერყეობს, არის მომგებიანი ორგანიზაცია, აქტივების ნახევარს ფარავს საკუთარი სახსრებით, მეორე ნახევარს კი ბანკის სესხებით, არა აქვს ვადაგადაცილებული დებიტორული დავალიანებები, 20-25% აქვს რეალიზაციის რენტაბელობა და სხვ. კომპანიის ფინანსური მენეჯერი ანგარიშობს და აანალიზებს რენტაბელობის და მიმდინარე ლიკვიდობის კოეფიციენტებს და თვლის, რომ ეს სრულიად საკმარისია კომპანიის მომავლის საპროგნოზოდ, რაც ჩვენ არ მიგვაჩნია სწორად. აქ არ ანალიზდება და არ კონტროლდება კაპიტალის სტრუქტურის კოეფიციენტები, საქმიანი აქტივების კოეფიციენტები, საინვესტიციო პროექტების ეფექტიანობის მოსალოდნელი მაჩვენებლები და სხვა. არ ხდება მოზიდული სახსრების (კაპიტალის) ფასის ანგარიშიც.

ჩვენ გავარკვევთ, რომ კომპანია დიდ დროს არ უთმობს ფულის გენერირების პროცესს და მისი ალტერნატიული წყაროებიდან უკეთესის ამორჩევას. ამისათვის იგი პირდაპირ ბანკს მიმართავს და თვლის, რომ თუ მისი სესხის პროცენტი მისთვის მისაღებია, მაშინ სესხიც არის მისაღები. ბანკის სესხის მიზანშეწონილობა მხოლოდ სხვა ბანკებთან მისი შედარებით წყდება. ეს არის და ეს. თეორიულ ფინანსებში მიღებული მეთოდით კომპანიის ფინანსურ მენეჯერს ევალება იანგარიშის ასაღები სესხის რეალური ფასი, რომელიც იანგარიშება ფორმულით [2, გვ. 88]:

$$K_{\sigma c} = Y_{\sigma c}(1 - r_t)$$

ფორმულაში

$K_{\sigma c}$ – არის ნასესხი კაპიტალის ფასი

$Y_{\sigma c}$ – სესხზე ბანკის პროცენტი

r_t – მოგების გადასახადი

როგორც ფორმულიდან ჩანს, კაპიტალის ფასის ანგარიშში შედის ნასესხი კაპიტალის პროცენტი ($Y_{\sigma c}$), მაგრამ იგი კაპიტალის ფასის მხოლოდ ნაწილია.

კომპანია „დორე“ კრედიტის წყაროს ამოსარჩევად ასეთ გაანგარიშებებს უნდა აკეთებდეს რამდენიმე ბანკზე და შემდეგ იქიდან ირჩევდეს უმცირესი მნიშვნელობის კაპიტალის ფასის მქონე ბანკს ($K_{\sigma c} = \min$).

მეორე ნაბიჯია უკვე კაპიტალის ფასის შედარება იმ საქმის (პროექტის) მომგებიანობის შიგა ნორმასთან (IRR), რომელ საქმეშიც კომპანიამ ეს კაპიტალი უნდა დააბანდოს. თუ $K_{\sigma c} < IRR$ -ზე, მაშინ კომპანიამ ეს სესხი უნდა აიღოს, ხოლო ტოლობის ან მეტობის შემთხვევაში ($K_{\sigma c} \geq IRR$) – უარი უნდა თქვას მასზე.

ამჟამად კომპანია „დორე“-ს 87 000 ლარი სესხი აქვს საქართველოს ბანკიდან აღებული წლიური 16%-ით და თვლის, რომ ეს 16% არის ნასესხი კაპიტალის ფასი. სინამდვილეში მისი რეალური ფასი არის $K_{\sigma c} = 16(1 - 0,15) = 13,6\%$.

საქართველოს კომპანიების ფინანსურ მართვაში ასეთი დაფუსუსები ძალზე ბევრია. აქედან გამომდინარე, ფინანსური მანეჯერების ანალიზსა და კონტროლშიც მრავლად მიიღება არასწორი ფინანსური გადაწყვეტილებები და ამაზე არავინ აგებს პასუხს. ფინანსურ ანალიზიდან მეტი ყურადღება ექცევა მანეჯერების პორიზონტალურ და ვერტიკალურ ანალიზს, ხოლო ნაკლები

– ფინანსურ კოეფიციენტებს. ჩვენი აზრით, ანალიზი ეს ერთად, კომპლექსურად უნდა ხორციელდებოდეს.

ამასთან ანალიზიც და კონტროლიც უნდა მიმდინარეობდეს არა მხოლოდ პერიოდის ბოლოს, როგორც ეს ამ კომპანიაში ხდება, არამედ პერიოდის დასაწყისშივე, ანუ კეთდებოდეს მისაღწევი მაჩვენებლების პროგნოზი და შემდეგ კონტროლდებოდეს მათი შესრულება.

რადგან კომპანია „დორე“ მომგებიანია და ლიკვიდურია თვლიან, რომ მას გაკოტრება არ ელოდება. ცხადია, მომგებიანობა ფინანსური სიმყარის მეტად წონადი მაჩვენებელია, მაგრამ გაკოტრების ყველაზე მასიურად გავრცელებული – ე. ალტმანის კოეფიციენტი, მარტო მოგებას როდი შეიცავს. იგი ასე იანგარიშება [3, გვ. 375]:

$$Z = 1,2x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 1,0x_5$$

ფორმულაში

$$x_1 = \frac{\text{წმინდა საბრუნავი კაპიტალი}}{\text{აქტივების ჯამი}}$$

$$x_2 = \frac{\text{გაუნაწილებელი მოგება}}{\text{აქტივების ჯამი}}$$

$$x_3 = \frac{\text{ძირითადი საქმიანობის საბალანსო მოგება}}{\text{აქტივების ჯამი}}$$

$$x_4 = \frac{\text{საკუთარი კაპიტალის საბაზრო ღირებულება}}{\text{ნასესხი სახსრები}}$$

$$x_5 = \frac{\text{რეალიზაციიდან წმინდა ამონაგები}}{\text{აქტივების ჯამი}}$$

ე. ალტმანის მიხედვით, თუ კომპანიის Z – კოეფიციენტი 1,81-ზე ნაკლებია, მაშინ მას გაკოტრების საფრთხე ელოდება, თუ 2,99-ზე მეტია – არ ელოდება, ხოლო თუ იგი 1,82-დან 2,98-ის ფარგლებშია, მაშინ არის საეჭვო მდგომარეობა (ალტმანი მას „ჭაობს“ უწოდებს) და მხოლოდ ამ კოეფიციენტის დინამიკამ უნდა დაგვანახოს თუ რა გზას ადგას იგი – გაკოტრების გზას, თუ ფინანსური გაძლიერების გზას.

კომპანია „დორე“-სთვის ჩვენ ვიანგარიშეთ გაკოტრების ალბათობის პროგნოზი. გავაკეთეთ მისი დინამიკაც 2008-2011 წლებში (ცხრილი 1). როგორც ცხრილიდან ჩანს, კომპანია „დორე“-ს Z –

მაჩვენებელმა 2008 წელს შეადგინა 4,1, 2011 წელს კი – 4,8. ორივე შემთხვევაში იგი მეტია 3,0-ზე და თანაც მისი დინამიკა უმჯობესდება, რაც გვაფიქრებინებს, რომ კომპანიას გაკოტრების საფრთხე არა აქვს.

მართალია ჩვენი ამ გაანგარიშების შედეგი დაემთხვა კომპანია „დორე“-ს ფინანსური მენეჯერის აზრს, რომ მათი კომპანია ძლიერია და მათ გაკოტრების საფრთხე არა აქვთ, მაგრამ ასეთი დამაჯერებელი გაანგარიშებების გაკეთების გარეშე მათი აზრი მაინც ინტუიციურია და ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება არ გამართლდეს.

ამრიგად, ჩვენს მოხსენებაში განხილული პრობლემის ანალიზი უფლებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ კომპანიის ფინანსურმა მენეჯერებმა შეიძლება ანალიზიც უნდა გაამკაცრონ და შეიძლება კონტროლიც.

ლიტერატურა

References

1. a. TvalWreliZe, a. silagaZe, g. qeSelaSvili, d. gegia, saqarTvelos socialur-ekonomikuri ganviTarebis programa, Eb., 2011, gv. 154.
2. z. RuduSauri, finansuri menejmenti, Tb., 2007, gv. 88.
3. Прувпринимфтульство, под. ред. В. Горфинкеля, М., 1999. с. 375.

Ilia Chibirov

Internal Analysis and Control of the Company Requires More Attention from Financial Manager

Summary

Ilia Chibirov's article "Internal Analysis and Control of the Company Requires More Attention from Financial Manager" considers and estimates critically work of the manager in that field by the example of the Company "Dore".

It is identified that financial analysis and control in the companies are carried out at the end of period and it is not complex. Financial ratio is less controlled. Failure risks are not predicted as well. It is controlled only periodically

The article summarizes critically established procedure and gives recommendations for its improvement

Keywords: Financial Manager, Company "Dore"

Reviewer: Professor Akaki Gvarutsidze, Georgian Technical University

Илья Чибиров

Внутренний финансовый анализ и управление фирмами

Работа финансового менеджера на примере компании «Доре» была рассмотрена и оценена критически. Было утверждено, что анализ и контроль осуществляется в конце периода. Существующая практика в приведенной статье была оценена отрицательно и приведены мероприятия для ее улучшения.

Ключевые слова: финансовый менеджер , компания «Доре»

Рецензент: Профессор Акакий Гваруцидзе . Грузинский технический университет.

დავით აღვაძე მცირე ბიზნესის არსი და კლასიფიკაციის კრიტერიუმები

მეცნიერულად დასაბუთებული და პრაქტიკულად დადასტურებულია, რომ ადამიანთა საზოგადოების მამოძრავებელ ძალას პირადი ინტერესების დაკმაყოფილები სათვის სწრაფვა წარმოადგენს. იკმაყოფილებს რა თავის პირად ინტერესებს, ადამიანი ამით სულაც არ უგულებელყოფს საზოგადოების ინტერესებს. პირიქით, როგორც ა. სმითი გვასწავლის, ყოველი ინდივიდის ინტერესების დაკმაყოფილება აუცილებლად ითვალისწინებს საზოგადოების ინტერესებსაც. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ყოველი ადამიანის ბუნებრივი თვისებაა იშრომოს და იცხოვროს თავისი და საზოგადოების მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, უკეთესი მომავლის უზრუნველყოფისათვის. ამ ღირებულებათა წარმოების რეალური გზაა საკუთარ შრომაზე დამყარებული, სხვისი დიქტატის გარეშე განვითარებული მცირე ბიზნესი. იგი საბაზრო ეკონომიკური ურთიერთობისათვის დამახასიათებელი ფენომენია. ქართველი ხალხი სათვის ეს გზა მხოლოდ XX საუკუნის ბოლო ათწლეულიდან გაიხსნა.

მცირე ბიზნესი საბაზრო ეკონომიკური სისტემის არსებით და განუყოფელ ნაწილია. იგი ინგლისური სიტყვა «ბუსინესს»-იდან მოდის და საქმიანობას ნიშნავს. სწორედ ამ ნიშნის გამო, პრაქტიკაში ხშირად აიგივებენ ბიზნესსა და მეწარმეობას. მეწარმეობაც ხომ ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ განხორციელებული საქმია ნობაა.

მაგრამ მათ შორის ტოლობის ნიშნის დასმა ყოველთვის არ შეიძლება. თუმცა, უკანასკნელ პერიოდში გამოცემულ ლექსიკონებში ბიზნესი და მეწარმეობა გაიგივებულია. მაგალითად, დიდი ეკონომიკური ენციკლოპედია ბიზნესს განმარტავს, როგორც საქმეს, მეწარმეობას, ეკონომიკურ საქმიანობას, რომელიც ხორციელდება საკუთარი ან ნასესხები საშუალებების ხარჯზე, თავისი რისკით და თავისივე პასუხისმგებლობის ქვეშ. მისი მთავარი მიზანია მოგების მიღება და საკუთარი საქმის განვითარება. მეწარმეობა, მართალია, ადამიანების საქმიანობაა, მაგრამ რამდენადმე შეზღუდული ფორმით, რომელიც მატერიალური დოვლათის წარმოების, გაცვლის, განაწილებისა და მოხმარების პროცესს გულისხმობს. ბიზნესი კი ადამიანის საქმიანობის ფართო სფეროს მოიცავს [1, გვ. 60].

საერთოდ, თუ მკაცრი კრიტერიუმებით მივუდგებით, არ არსებობს მცირე ბიზნესის საყოველთაოდ მიღებული განმარტება.

მცირე ბიზნესის მთავარ ფიგურას წარმოადგენს საწარმოს მფლობელი. საზოგადოება, ბანკირები, მთავრობის წევრები და თვით

საწარმოების მფლობელებიც კი რომ მისულიყვნენ ამ დასკვნამდე, დიდი დრო დასჭირდათ. მითუმეტეს რომ, ადამიანის პირადი ეგოისტური ინტერესის შესახებ პირველად 1776 წელს ჩამოყალიბდა ინგლი-სელი მეცნიერის ადამ სმითის ნაშრომში - «ვამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნე ბი-სა და მიზეზების შესახებ. იმან, ვინც მცირე ბიზნესში აპირებს თავის საქმიანობის დაწყებას, ან უკვე ამ სფეროშია ჩაბმული, უნდა იცოდეს, რომ ბიზნესი ემყარება საწარმოს მფლობელის ან მისი მმართველის უნარს - მიიღოს დამოუკიდებელი და სწორი გადაწყვეტილება.

ასეთი დასკვნა, რა თქმა უნდა, ეწინააღმდეგება ხალხში დამკვიდრებულ არასწორ შეხედულებას იმის თაობაზე, რომ თითქოს მცირე ბიზნესის წარმატების საფუძველს წარმოადგენს ფული.

მცირე ბიზნესის აწეობის დროს მთავარი ყურადღება უნდა დაეთმოს არა მისგან მიღებული ფულის რაოდენობის დათვლას, მისთვის კრედიტების გამოყოფას, არამედ, იმას, თუ როგორია ამ საწარმოების მართვის ხასიათი. სწორედ ეს აძლევს მცირე ბიზნესს მფლობელს იმის გარანტიას, რომ დახარჯული ყოველი ერთი ლარი აუცი-ლებლად მოგებით დაუბრუნდება. უფრო მეტიც, მცირე ბიზნესში საწარმოს ბევრი მფლობელი გულწრფელად არის დარწმუნებული, რომ პროცენტით მიღებული სესხი, კარგი მარ თ ვის პირობებში, მოგებით იქნება უკან დაბრუნებული.

უნდა ვთქვათ, რომ თანამედროვე პირობებში თანთდათან იცვლება წარმოდგენა მცირე ბიზნესზე. თუ ფირმის ხელმძღვანელობას (ან ახალი საწარმოს დამაარსებელს) უნარი აქვს მიიღოს გონივრული გადაწყვეტილება და შეასრულოს კიდევ ის, ფინანსუ რი მხარდაჭერა, შესაბამისი მისაღები პირობებით, ყოველთვის შეიძლება მოინახოს.

უნდა ვიცოდეთ, რომ ტერმინი «მცირე ბიზნესი» პირველად აშშ-ში იხმარეს 1953 წელს მიღებულ კანონში «მცირე ბიზნესის შესახებ». ამას წინ უძღოდა ბრიტანეთის მინისტრის მ. მილანის მიერ 1934 წელს გაკეთებული მოხსენება «დიდი ბრიტანეთის სამრეწველო და ფინანსური მდგომარეობის შესახებ», რომელშიც პირველად იქნა გამოყენებული ტერმინი «მცირე და საშუალო საწარმოები», ხოლო 1948 წელს აშშ-ში მიღებულ იქნა კანონი «მომსახურების გარკვეული სახეების შესახებ». აქაც ლაპარაკია მცირე საწარმოების შესახებ. სამივე აღნიშნული დოკუმენტი წარმოადგენს ბიზნესის კლასიფიკაციის (მცირე, საშუალო, მსხვილი) პირველ მცდელობას.

დიდ ეკონომიკურ ენციკლოპედიაში მცირე ბიზნესი განმარტებულია, როგორც მცირე და საშუალო კერძო საწარმოების ერთობლიობა. ეს არის ეკონომიკის ყველაზე მობილური სექტორი,

ასრულებს მნიშვნელოვან დამაბალანსებელ როლს და აერთიანებს ქვეყნის შრომითი რესურსების მნიშვნელოვან ნაწილს. იგი არის ეკონომიკურად მოწინავე ქვეყნების მეწარმეობის ერთ-ერთი ყველაზე განვითარებული ფორმა.

მცირე ბიზნესს, უპირველეს ყოვლისა, მიეკუთვნება საწარმოები, რომლებიც პასუხობენ ჩამოთვლილი მახასიათებლებიდან ორს მაინც: დამოუკიდებელი მართვა; საკუთარი კაპიტალი; მოქმედების ლოკალური რაიონი; წარმოების შედარებით მცირე სიდიდე; თანამშრომელთა მცირე რაოდენობა; საბრუნავი კაპიტალის შედარებით მცირე მოცულობა.

მცირე ბიზნესი თანამედროვე ეკონომიკური ურთიერთობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სეგმენტია. იგი წარმოადგენს ეკონომიკის თანამედროვე ნეოლიბერალური მოდელის საფუძველს და საბაზრო ეკონომიკის პირობებში უზრუნველყოფს ძირითად კონკურენციულ უპირატესობას, საბაზრო მექანიზმს ანიჭებს აუცილებელ მოქნილობას და ქმნის ეკონომიკის ინოვაციური განვითარების წინამძღვრებს, ერთი მხრივ, ახდენს შესაბამისი კონკურენციული გარემოს ფორმირებას, ხოლო, მეორე მხრივ, - ახალი იდეების გენერირებას.

როგორი პარადოქსულიც არ უნდა იყოს, მცირე ბიზნესი წარმოადგენს მსხვილი კორპორაციული, მონოპოლიური კომპანიების საფუძველს.

ამერიკაში გაგრძელებულია გამონათქვამი, რომლის მიხედვითაც «ამერიკული ეკონომიკის ხერხემალს დიდი კორპორაციები წარმოადგენენ, მის კუნთებს კი, მცირე ფირმები ქმნიან». ნიშანდობლივია, რომ უკანასკნელ წლებში აშშ-ში მცირე ბიზნესს ამერიკული ეკონომიკის ტვინსაც კი ადარებენ. ეს იმიტომ, რომ მრავალი ახალი მეცნიერებატევადი საწარმო, რომელშიც ქვეყნის სამეცნიერო და ტექნიკური პოტენციალის დიდი ნაწილია ჩართული, მცირე კერძო ორგანიზაციების სახით არის წარმოდგენილი.

თანამედროვე პირობებში მცირე ბიზნესის საწარმოები ფუნქციონირებენ არა მარტო ისეთ ტრადიციულ დარგებში, როგორცაა მსუბუქი და კვების მრეწველობა, არამედ სულ უფრო ფართო მასშტაბებს იღებენ მანქანათმშენებლობაში, ოპტიკური ხელსაწყოების წარმოებაში, ქიმიურ და ელექტროტექნიკურ მრეწველობაში, განათლებაში, ხელოვნებაში, კულტურაში, ფიზიკულტურასა და სპორტში, სამედიცინო, საკონსულტაციო, საყოფაცხოვრებო, რეკრეაციული, ტურისტული და მომსახურების ყველა სხვა სფეროში, რომელშიც კანონმდებლობით ადამიანის საქმიანობა აკრძალული არ არის. მათი კლასიფიკაცია ხდება რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების მიხედვით.

რაოდენობრივი მაჩვენებლებია: საწარმოში დასაქმებულთა რიცხოვნობა (ყველაზე გაერცვლებული მაჩვენებელი); წარმოების წლიური მოცულობა; გაყიდვების წლიური მოცულობა; აქტივების საშუალო წლიური საბალანსო ღირებულება. ამასთან, რაოდენობრივი შკალა განსხვავებულია ცალკეული ქვეყნებისა და დარგების მიხედვით (ზოგიერთ ქვეყანაში რეგიონების მიხედვითაც).

ხარისხობრივი მაჩვენებლებია: საწარმო ფლობს ბაზრის მცირე წილს; საწარმოს მართვა ხორციელდება პირადად მისი მფლობელის მიერ; საწარმო წარმოადგენს დამოუკიდებელს, ე.ი. არ ემორჩილება მსხვილ კომპანიას.

პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ აღნიშნული მაჩვენებლების რაოდენობრივი შეფასება სხვადასხვანაირია სხვადასხვა ქვეყნების, მოცემული ქვეყნის რეგიონებისა და დარგების მიხედვით [2, გვ. 113]. ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების საერთაშორისო ორგანიზაცია (OECD), რომელშიც შედიან განვითარებული ქვეყნები, განსაზღვრავს საწარმოთა შემდეგ კლასიფიკაციას: 19 კაცამდე რაოდენობით - როგორც «მეტად მცირეს», 90-მდე კაცს - როგორც «მცირეს», 100-დან 499 კაცამდე - როგორც «საშუალოს» და 500-ზე მეტი - როგორც «მსხვილს».

სსრკ-ის და მათ შორის რუსეთის პრაქტიკაში მცირე მეწარმეობის, როგორც ეკონომიკური საქმიანობის არსებობა დაიწყო 1988 წელს. ამ პერიოდში მცირეს მიაკუთვნებდნენ სახელმწიფო საწარმოებს, რომელშიც ყოველწლიურად დასაქმებულთა რაოდენობა არ აღემატებოდა 150 კაცს. სსრკ-ის მინისტრთა საბჭოს დადგენილების შესაბამისად, რომელიც მიღებული იყო 1990 წელს აგვისტოში, მცირე საწარმოებს მიეკუთვნებოდნენ საწარმოები, რომლებშიც ყოველწლიური დასაქმებული არ აღემატებოდა: მრეწველობაში - 200 კაცს, მეცნიერებაში და მეცნიერულ მომსახურებაში - 100 კაცს, საწარმოო სფეროს სხვა დარგებში - 50 კაცს, არამწარმოებლურ სფეროს დარგებში - 25 კაცს, საცალო ვაჭრობაში - 15 კაცს. ამასთან ერთად, გათვალისწინებული იყო სამეურნეო ბრუნვის მოცულობაც. დასაქმებულთა რაოდენობრივი მნიშვნელობის განსაზღვრის უფლება ენიჭებოდათ მოკავშირე რესპუბლიკებს, მაგრამ სამეურნეო ბრუნვის მოცულობა პრაქტიკულად, მაინც, არ იქნა დადგენილი.

«მცირე მეწარმეობის სახელმწიფო მხარდაჭერის შესახებ» რფ-ის ფედერალური კანონის შესაბამისად (14.06.1995 წ.), მცირე მეწარმეობის სუბიექტად მიჩნეულია: კომერციული ორგანიზაციები, რომელთა საწესდებო კაპიტალში რუსეთის ფედერაციის სუბიექტების, საზოგადოებრივი და რელიგიური ორგანიზაციის (გაერთიანების),

საქველმოქმედო და სხვა ფონდების წილი არ აღემატება 25%-ს, წილი, რომელიც ეკუთვნის ერთ ან რამოდენიმე პირს, რომლებიც არ წარმოადგენენ მცირე მეწარმეობის სუბიექტებს, არ აღემატება 25%-ს და რომელშიც დასაქმებულ მუშაკთა საშუალო რიცხოვნობა საანგარიშო პერიოდში არ აღემატება შემდეგ ზღვრულ დონეს:

მრეწველობაში, მშენებლობაში, ტრანსპორტზე – 100 კაცს;

სოფლის მეურნეობასა და სამეცნიერო-ტექნიკურ სფეროში – 60 კაცს;

საბითუმო ვაჭრობაში – 50 კაცს;

საცალო ვაჭრობასა და მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურებაში – 30 კაცს;

დანარჩენ დარგებსა და სხვა სახის საქმიანობის განხორციელებაში – 50 კაცს.

მცირე საწარმოები, რომლებიც ახორციელებენ რამდენიმე სახის საქმიანობას (მრავალპროფილიანები), კრიტერიუმის მიხედვით მიეკუთვნებიან მცირეს იმ საქმია ნობის სახით, რომლის ხვედრითი წილი წარმოადგენს ყველაზე მეტს ბრუნვის წლიურ მოცულობაში ან მოგების წლიურ მოცულობაში.

განვითარებულ ქვეყნებში, საბაზრო ეკონომიკის სუბიექტების კლასიფიკაციის მიზნით, გამოყენებულია სხვადასხვა კრიტერიუმები. ასე მაგალითად:

ევროპის საბჭოში შემავალ ქვეყნებში ეკონომიკის ყველა სუბიექტი იყოფა შემდეგ ნაირად: მიკროსაწარმოები, მცირე, საშუალო და მსხვილი საწარმოები. ამავე ქვეყნებში მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის მისაკუთვნებლად გამოყენებულია შემდეგი კრიტერიუმები:

მიკროსაწარმოები – 1-დან – 9-მდე ადამიანის რიცხოვნობით;

მცირე საწარმოები – 10-დან – 49-მდე;

საშუალო – 50-დან – 249-მდე;

მსხვილი საწარმოები – 250 და მეტი.

ამრიგად, ევროსივრცეში მცირე საწარმოს რომ მივაკუთვნოთ, ადამიანების ზღვრული სიდიდე უნდა შეადგენდეს არა უმეტეს 49-ს, მაშინ, როდესაც რუსეთში, ეკონომიკის ცალკეულ დარგებში, შეადგენს არა უმეტეს 100 ადამიანისა.

მთლიანად ამ ქვეყნებში რიცხოვნობის გარდა გამოიყენება სხვა კრიტერიუმიც – საქონელბრუნვა - არაუმეტეს 40 მილიონი ევრო. მნიშვნელოვან კრიტერიუმს წარმოადგენს აგრეთვე მცირე საწარმოთა დამოუკიდებლობა, მაგრამ ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში რაოდენობრივი კრიტერიუმები მნიშვნელოვნად განსხვავდებიან:

ავსტრიაში ასეთი კრიტერიუმებია: მომუშავეთა რიცხოვნობა

არაუმეტეს 50 კაცი, ამათგან, წლიური შემოსავალი – არაუმეტეს 5 მლნ ევრო, ან აქტივების საბალანსო ღირებულება – არაუმეტეს 2 მლნ ევრო. ორივე შემთხვევაში საწარმოს საკუთრებაში გარე მესაკუთრეების ხვედრითი წილი არ უნდა აღემატებოდეს 25%-ს. ეს უკანასკნელი კრიტერიუმი შეესაბამება რუსეთის პრაქტიკას.

გერმანიაში მცირე და საშუალო საწარმოს მიეკუთვნება – არაუმეტეს 500 კაცი, წლიური ბრუნვა – არა უმეტეს 100 მლნ ევრო. იტალიაში მიკროსაწარმოს აკუთვნებენ: რიცხოვნობა - არა უმეტეს 19 კაცი, ხოლო მცირეს – 20-დან 49 კაცამდე. მცირე და საშუალო საწარმოს წარმოადგენს საწარმო, რომელშიც მომუშავეთა რიცხვი შეადგენს 100-დან 199 კაცამდე.

პორტუგალიაში მცირე საწარმოს მიეკუთვნება საწარმო, რომელიც დასაქმებულია მატერიალური წარმოების სფეროში, სამთომომპოვებელ მრეწველობაში, სხვა საწარმოებისათვის მომსახურების გაწევაში, აგრეთვე საწარმოები, რომლებიც მოქმედებენ საბითუმო და საცალო ვაჭრობაში. წლიური ბრუნვა მცირე საწარმოებში არ უნდა აღემატებოდეს 12,1 მლნ ევროს, ხოლო სხვა საწარმოების კაპიტალში წილი არ უნდა აღემატებოდეს 50%-ს.

შვეიციაში მცირე და საშუალო საწარმოს მიეკუთვნება საწარმოები მომუშავეთა რიცხოვნობით - არა უმეტეს 200 კაცი. მცირე და საშუალო საწარმოთა კლასიფიკაციისათვის გამოიყენება შემდეგი მაჩვენებლები:

ზრდის სტადია (საწყისი, გადარჩენა, ზრდა);

საქმიანობის გეოგრაფიული სფერო (ლოკალური, რეგიონული, ნაციონალური მასშტაბები);

დარგობრივი კუთვნილება;

მფლობელებისა და მმართველების სპეციფიკური მახასიათებლები (მაგალითად, ქალი – მეწარმე, უცხოელები და ა.შ.);

პრობლემების ტიპი, რომლებიც დამახასიათებელია საწარმოსათვის (მაგალითად, პროდუქციის ხარისხის მართვა, ფინანსირება და ა.შ.).

იაპონიაში გამოიყენება მცირე მასშტაბიანი საწარმოს ცნება მომუშავეთა რიცხოვ ნობით 20 კაცამდე, ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროში – 5 კაცამდე.

პრაქტიკულ ინტერესს იწვევს აშშ-ის გამოცდილება. ასე მაგალითად, მცირე საწარ მოდ ითვლება საწარმო, რომელიც იმართება დამოუკიდებელი მესაკუთრეების მიერ და რომელსაც დომინირებული მდგომარეობა არ უკავია ბაზარზე. რაოდენობრივ კრიტერიუმებს (დაქირავებული მუშაკების რიცხვი ან წლიური ბრუნვა), ყოველი ცალკეული დარგისათვის, სტანდარტული სამრეწველო კლასიფიკატორის შესაბამისად დარგის

თავისებურებებისა და სხვა ფაქტორების გათვალისწინებით, ადგენს მცირე ბიზნესის ადმინისტრაცია.

მაგალითად, მშენებლობაში მცირე საწარმოს მიაკუთვნებენ საწარმოს წლიური ბრუნვის მოცულობით 7 მლნ დოლარიდან (საქმიანობის სახეების მიხედვით), სოფლის მეურნეობაში – წლიური ბრუნვით 3,5 მლნ დოლარიდან, ცალკეულ დარგებში – 0,5 მლნ დოლარიდან.

დიდ ბრიტანეთში, «კომპანიების შესახებ კანონის» შესაბამისად (1981, 1986 და 1989 წწ.) ცვლილებებით, მცირე საწარმო უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგი სამი კრიტერიუმიდან ორს მაინც: ბრუნვა - არა უმეტეს 2,3 - მლნ ფ. სტერლინგი, აქტივი - არაუმეტეს 1,5 მლნ ფ. სტერლინგი; დასაქმებულთა საშუალო რიცხოვნობა - 50 კაცამდე. გამოიყენება, აგრეთვე, უფრო კონკრეტული დარგობრივი მაჩვენებლები: მომუშავეთა რიცხოვნობა, ბრუნვა, ხოლო ტვირთზიდვაში - ავტომობილების რაოდენობა.

ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში, როგორც წესი, საწარმოთა მცირე საწარმოდ მიკუთვნების კრიტერიუმებს წარმოადგენს მომუშავეთა რიცხოვნობა, მაგრამ ზოგიერთ ქვეყანაში გამოიყენება სხვა მაჩვენებლებიც. უკრაინაში, მაგალითად, ასეთ კრიტერიუმებს წარმოადგენს მხოლოდ მომუშავეთა რიცხვი. იმის მიხედვით, თუ რომელი დარგის საწარმოა, მრეწველობაში, მშენებლობაში და ტრანსპორტზე - არაუმეტეს 100 კაცისა; კვლევებში და დამუშავებებში არაუმეტეს 60 კაცისა, საბითუმო ვაჭრობაში - არაუმეტეს 50 კაცისა, საცალო ვაჭრობაში - არაუმეტეს 20 კაცისა. მოლდავეთში გამო ყოფენ მიკროსაწარმოებს მომუშავეთა რიცხვით 20-დან 75 კაცამდე.

ბალტიისპირა ქვეყნებში გამოყენებული კრიტერიუმები იწვევენ ინტერესს. ლატვიაში, მაგალითად, მცირე საწარმოს აკუთვნებენ საწარმოს, რომელშიც მომუშავეთა რიცხვი არ აღემატება 25 კაცს, ბრუნვა შეადგენს არაუმეტეს 200 ათასი ლატისა, ხოლო ძირითადი საშუალებების საბალანსო ღირებულება არაუმეტეს 70 ათასი ლატისა. ესტონეთში - მცირე საწარმოს და მიაკუთვნებენ საწარმოს მომუშავეთა რიცხვით არაუმეტეს 80 კაცისა და 15 მლნ ესტონური კრონის წლიური ბრუნვით. ლიტვაში, შესაბამისად, არაუმეტეს 100 კაცისა და 2 მლნ ლიტისა.

საზღვარგარეთული და სამამულო გამოცდილების ანალიზის შედეგად დადგენილია, რომ მცირე ბიზნესის საწარმოებს ახასიათებს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები.

დადებითი მხარეებია: ადგილობრივ პირობებთან იოლი ადაპტაცია; მცირე საწარმოთა მოქმედების დიდი დამოუკიდებლობა, მოქნილობა

და მიღებულ გადაწყვეტილებათა მიღებასა და შესრულებაში ოპერატიულობა; საქმიანობის განხორციელების (განსაკუთრებით მართვის დროს) შედარებით დაბალი ხარჯები; ინდივიდის დიდი შესაძლებლობა - რეალიზაცია გაუკეთოს თავის იდეებს, გამოავლინოს თავისი უნარი; პირველსაწყის კაპიტალზე შედარებით მცირე მოთხოვნილება და ადგილობრივი ბაზრის მოთხოვნის საპასუხოდ სწრაფი ცვლილებები პროდუქციასა და წარმოების პროცესში; საკუთარი კაპიტალის უფრო მაღალი ბრუნვადობა და სხვა.

აშშ-ს საერთაშორისო ბიუროს მოხსენებაში აღნიშნულია, რომ მცირე და საშუალო საწარმოებს, მსხვილ კომპანიებთან შედარებით, გააჩნიათ მნიშვნელოვანი კონკურენ ტული უპირატესობები: ერთ მუშაკზე გაანგარიშებით თხოულობენ ნაკლებ კაპიტალდაბანდებებს და ფართოდ იყენებენ ადგილობრივ მატერიალურ და შრომით რესურსებს.

მცირე ბიზნესის მფლობელები უფრო მეტად მიმარტავენ სახსრების დაზოგვისაკენ და ორიენტირებულნი არიან ინვესტირებაზე. წარმატების მიღწევაში მათ ყოველთვის პირადი მოტივაციის მაღალი დონე აქვთ, რაც დადებითად მოქმედებს საწარმოს საქმიანობაზე. მცირე ბიზნესი უკეთესად არის ინფორმირებული ადგილობრივი ბაზრის მოთხოვნის შესახებ, ხშირად საქონელს აწარმოებს კონკრეტული მომხმარებლის შეკვეთით, დაქირავებული მუშების მნიშვნელოვან რაოდენობას არსებობის საშუალებას აძლევს. მცირე ბიზნესი მსხვილ საწარმოებთან შედარებით ხელს უწყობს უმუშევარი მოსახლეობის დასაქმების ზრდას, და პროფესიონალი მუშაკების მომზადებასა და პრაქტიკული ცოდნის გავრცელებას. მცირე ბიზნესს, მსხვილთან შედარებით, ცალკეულ ქვეყნებში უკავია დომინირებული მდგომარეობა, როგორც რიცხოვნობით, ისევე საქონლის (შესრულებული სამუშაოს, მომსახურების) წარმოების ხვედრითი წონის მიხედვით.

მაგრამ, როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, მცირე ბიზნესს ახასიათებს გარკვეული უარყოფითი მხარეებიც, რომელთა შორისაა: რისკის უფრო მაღალი დონე, რაც განაპირობებს ბაზარზე მდგომარეობის ნაკლებ სიმყარეს; მსხვილ კომპანიებზე დიდი დამოკიდებულება; თავისი საკუთარი საქმის მართვაში დაშვებული შეცდომები; ხელმძღვანელთა სუსტი კომპეტენტურობა, მეურნეობრიობის პირობების ცვლილებებისადმი ამაღლებული მგრძობელობა; დამატებითი ფინანსური სახსრების სესხებაში და კრედიტების მიღებაში სიძნელებები; სამეურნეო პარტნიორების ნაკლები

თვით დაჯერებულობა, ხელშეკრულებების დადებისას სიფრთხილე და სხვა.

რა თქმა უნდა, მცირე ბიზნესის სუბიექტების უარყოფითი მხარეები და წარუმატებლობა განისაზღვრება მათ ფუნქციონირებაში არსებული როგორც შინაგანი, ისე გარეგანი მიზეზებით, პირობებით. მცირე ფირმების წარუმატებლობა ყველაზე მეტად დაკავშირებულია მათი მესაკუთრეების მენეჯერული გამოუცდელიობით, ანუ პროფესიული არაკომპეტენტურობით. აშშ-ში რეგულარულად მიმდინარე გამოკითხვების შედეგად დადგენილია, რომ მცირე ბიზნესის წარუმატებლობის მთავარ მიზეზად ყველაზე ხშირად ასახელებენ ბიზნეს მენეჯის არაკომპეტენტურობას, დაუბალანსებელ გამოცდილებას, (მაგალითად, გამოცდილი ინჟინერია, მაგრამ გამოუცდელი კომერსანტი); როცა კომერციაში, ფინანსებში, მოწოდებებში წარმატებები აქვს, მაგრამ მართვაში გამოუცდელია; საქმიანი კონტაქტების დამყარებასა და განმტკიცებაში უუნაროა და ა.შ.

მცირე ბიზნესის წარმატების შანსი იზრდება მისი მომწიფებისა და განვითარების შესაბამისად.

ფირმები, რომლებიც დიდხანს არსებობენ ერთი მფლობელის ხელში, იღებენ უფრო მაღალ და სტაბილურ შემოსავალს, ვიდრე ის ფირმები, რომლებიც ხშირად იცვლიან მფლობელს. ამერიკული სტატისტიკა გვიჩვენებს, რომ – მცირე ფირმების მფლობელი ქალები უფრო წარმატებული არიან ბიზნესში, ვიდრე მამაკაცები. კვლევების შედეგები ადასტურებს, რომ წარმატებებს აღწევენ ის მცირე ფირმები, რომლებიც ბევრს მუშაობენ, მაგრამ, ამავე დროს, არ გადადიან გონივრული აზრის საზღვრებს.

მცირე ბიზნესის წარუმატებლობის მიზეზია, აგრეთვე მეწარმეთა დაბალი კვალიფიკაცია. მეწარმე, რომელმაც მცირე ფირმის გაძღვლაში უკვე დააგროვა გამოცდილება, როგორც წესი, უფრო წარმატებულია. თუ ფირმის მართვაში მონაწილეობს არა ერთი ადამიანი, არამედ მეწარმეთა გუნდი, რომელიც შედგება ორი, სამი და ოთხი ადამიანისაგან, გადარჩენის შანსი უფრო მაღალია, ვინაიდან გადაწყვეტილების კოლექტიური მიღება უფრო პროფესიონალურია, მცირე ფირმების სიცოცხლისუნარია ნობაზე გავლენას ახდენს, ფირმის არსებობის პირველ ეტაპზე ფინანსირების სიდიდე, რაც უფრო მეტი საწყისი კაპიტალია დაბანდებული ფირმაში, მით მეტი შანსი აქვს მას შეინარჩუნოს თავისი საქმიანობა კრიზისულ პერიოდში.

საზოგადოების მოთხოვნილებების მუდმივი ძიება და მათდამი უწყვეტი მორგება წარმოადგენს მცირე ბიზნესის სტრატეგიის

საფუძველს. ზოგიერთი დასავლელი სპეციალისტი მცირე ბიზნესს განიხილავს, როგორც ახალი პიროვნული ურთიერთობების სკოლას, მომავალში მეწარმეობის განვითარების ორგანიზაციის მეთოდებისა და პრინციპების გამოცდის კოლიგონს.

მაგრამ, მრავალი საწარმოსაგან განსხვავებით, მცირე ბიზნესის მეურნეობრიობის ნაკლებად ხელსაყრელი პირობები განაპირობებენ მათ ნაკლებ სიმყარესა და ნაკლებ კონკურენტუნარიანობას, ამიტომ იგი საჭიროებს სახელმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერას. მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში ეს მხარდაჭერა ხორციელდება სახელმწიფო ცენტრალური და რეგიონული პროგრამების შესაბამისად. სამწუხაროდ, საქართველოში მცირე ბიზნესისადმი მხარდაჭერის მწყობრი სისტემა ჯერჯერობით არ არსებობს.

ლიტერატურა

References:

1. Большая экономическая энциклопедия. -М., 2007.
2. М.Г.Капуста, Ю.Л.Старостин. Малое предпринимательство, учебник. - Москва, 2007.
3. gvelesiani r. mcire da saSualo mewarmeobis warmatebis strategia da kultura. - Tb., 1999.
4. samadaSvili u. biznesis safuZvlebi. - Tb., 2009.
5. Todua gr., gogoxia r., qutiZe r. ekonomikis principebi. mikroekonomika (leqciebis kur-si). - Tb., 2008.
6. Sengelia T. Tanamedrove biznesis safuZvlebi (nawili I). - Tb., 2007.

David Advadze

Essence of small-scale business and criteria of its classification

Summary

The article dedicates to the study of the role and place of small-scale business in national economy. The article, on the base of newest sources considers crucial issues connected with development of small-scale business: essence and economic content of small-scale business; quantitative indicator of classification of small-scale business: number of employers in enterprise, annual production, annual sale, average annual book value of assets; qualitative indicator of classification of small-scale business: enterprise owns small part of market, managing of enterprise carries out personally by the owner, enterprise represents independent unite; Criteria for recognition as small-scale business and its characteristic in different countries of the world; positive and negative sides of enterprises of small-scale business.

Keywords: small-scale business, classification, criteria

Reviewer: Professor Merab Vanishvili , Georgian Technical University

Давид Адвадзе

Сущность и критерии классификации малого бизнеса

Резюме

Статья посвящается изучению роли и места малого бизнеса в национальной экономике. В ней, на основе новейших литературных источников, поочередно рассмотрены такие важные вопросы связанные с развитием малого бизнеса, как: сущность и экономическое содержание малого бизнеса; количественные показатели класификации малого бизнеса: количество занятых на предприятии, годовой объём производства, годовой объём продаж, среднегодовая балансовая стоимость активов; качественные показатели класификации малого бизнеса: предприятие владеет малой частью рынка, управление предприятием осуществляется лично его владельцем, предприятие представляет собой независимую единицу; критерии признания предприятием малого бизнеса и их параметры в разных странах мира; положительные и отрицательные стороны предприятий малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, сущность, критерии

Рецензент: Профессор Мераб Ванишвили . Грузинский технический университет.

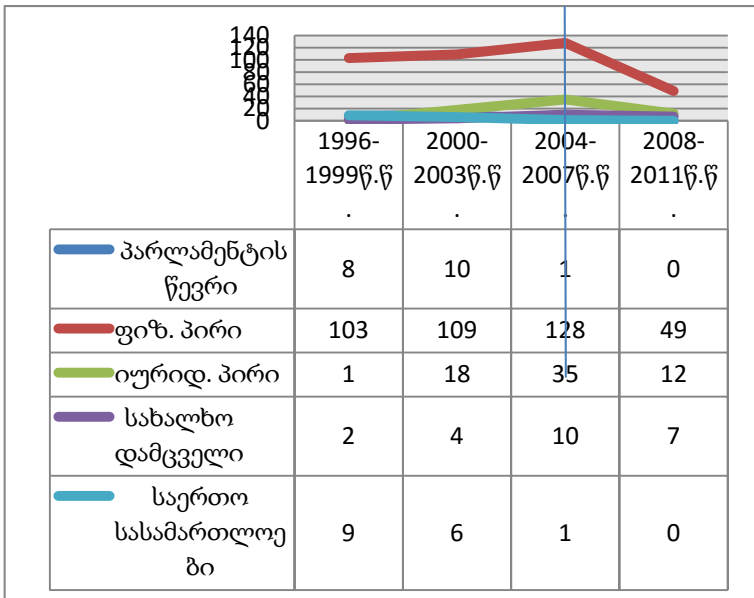
ს ა მ ა რ თ ა ლ ი

ანა კუჭუხიძე რეკომენდაციები სასამართლო ხელისუფლების საქმიანობის უზენაესების ასამაღლებლად

სასამართლო ხელისუფლებას ენიჭება უდიდესი მნიშვნელობა სახელმწიფოს ნორმალური ფუნქციონირებისათვის. სწორედ ამიტომ, მოცემული სტატიის მიზანია წარმოაჩინოს საქართველოში სასამართლო ხელისუფლების სუსტი მხარეები, დასახოს მათი გამოსწორების გზები და ამით ხელი შეუწყოს მათ აღმოფხვრას. ამ მიზნით სტატიაში გაანალიზებულია რამდენიმე პრობლემური საკითხი.

1. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ადგილმდებარეობა

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს საქმიანობის სტატისტიკური ანალიზის საფუძველზე ცხადი ხდება, რომ 2007-2011 წლებში საკონსტიტუციო სასამართლოსადმი სარჩელითა და წარდგინებით მიმართვის მჩვენებელი მკვეთრად დაეცა. (იხ. სქემა №1). [1]



გამომდინარე იქიდან, რომ 2007 წელს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ შეიცვალა ადგილმდებარეობა, ალბათ მიზანშეწონილია დაისვას საკითხი შემდგენიარად: ხომ არ იქონია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ბათუმში გადატანამ უარყოფითი გავლენა მის ქმედითუნარიანობაზე? საკონსტიტუციო სასამართლოში საკონსტიტუციო წარდგინებისა და საკონსტიტუციო სარჩელის შეტანის უფლების მქონე სუბიექტებისათვის ხომ არ იქცა ეს ფაქტი დამატებით დაბრკოლებად მიმართონ სასამართლოს? ცხადია, სერიოზული კვლევის გარეშე ამ კითხვაზე ზუსტი პასუხის გაცემა შეუძლებელია. ასეთი ცვლილება შესაძლოა ბევრი სხვა გარემოებითაც იყოს განპირობებული. მაგალითად, შეიძლება ამის მიზეზი იყოს საქართველოს საკანონმდებლო ორგანოს ეფექტური მუშაობა და არაკონსტიტუციური ნორმატიული აქტების რაოდენობის შემცირება, სტაბილური პოლიტიკური გარემო, სასამართლოსადმი ნდობის მაჩვენებლის კლება და სხვ. თუმცა, მაინც მეტად საყურადღებოა, რომ ასეთი ცვლილება დროში ზუსტად დაემთხვა საკონსტიტუციო სასამართლოს ადგილმდებარეობის შეცვლას, ამიტომ აუცილებელია კომპეტენტური სახელმწიფო ორგანოს ან დამოუკიდებელი ორგანიზაციის მიერ ამ მიმართულებით ჩატარდეს ღრმა და საფუძვლიანი კვლევა რათა მიღებული შედეგების საფუძველზე დაისახოს მომავალი მოქმედების გეგმა.

2. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებათა აღსრულება

კვლევები ადასტურებს, რომ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებათა ნაწილი აღსრულებელი რჩება ან არაჯეროვნად სრულდება, ნაწილის აღსრულება კი გაურკვეველი ვადით ჭიანჭურდება. ამის მთავარი მიზეზი არის ის, რომ საქართველოს კანონმდებლობის მოქმედი ნორმები საკმაოდ ბუნდოვანია და არ შეიცავს ზუსტ მითითებებს იმასთან დაკავშირებით, თუ ვის ეკისრება საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების აღსრულება და პასუხისმგებლობის რა ზომები უნდა იქნეს გამოყენებული იმ ორგანოს/თანამდებობის პირის მიმართ, რომელიც დაარღვევს გადაწყვეტილების აღსრულების ვალდებულებას.

აღსრულებაზე პასუხისმგებელი ორგანოების საკითხი სხვადასხვა ქვეყანაში განსხვავებულადაა რეგულირებული. ავსტრიის კონსტიტუციის თანახმად, გარკვეული სახის დაგებს აღსრულებენ ჩვეულებრივი სასამართლოები, ხოლო “საკონსტიტუციო სასამართლოს სხვა გადაწყვეტილებათა აღსრულება ეკისრება ფედერალურ პრეზიდენტს. აღსრულება ხორციელდება მისი

მითითებით უფლებამოსილი პირების მიერ და მისი შეხედულების თანახმად.” საზი უნდა გაეხვას იმას, რომ ეს საკითხები ავსტრიაში მოწესრიგებულია კონსტიტუციის დონეზე. [2]

“ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ” გერმანიის კანონის 35-ე მუხლის თანახმად კი: “თავის გადაწყვეტილებებში ფედერალურმა სასამართლომ შეიძლება განაცხადოს, თუ ვის მიერ უნდა მოხდეს აღსრულება კონკრეტულ შემთხვევებში; მას ასევე შეუძლია დააკონკრეტოს აღსრულების მეთოდი.” გერმანიის მოდელზე დაყრდნობით, სასურველია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დაევალოს ყველა გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილში მიუთითოს, თუ რომელი ორგანოა პასუხისმგებელი აღსრულებაზე, ხოლო საქართველოს კანონმდებლობამ დეტალურად დაარეგულიროს აღსრულებაზე პასუხისმგებელი ორგანოს მიერ თავისი ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში პასუხისმგებლობის ზომები და მისი დაკისრების მექანიზმები.

არანაკლებ ყურადსაღებია ფაქტები, როდესაც სასამართლოს გადაწყვეტილებების აღსრულება ხდება მხოლოდ ნაწილობრივ. მაგალითის სახით შესაძლოა ვიმსჯელოთ საქმეზე “სახალხო დამცველი და ქეთევან ბახტაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ”. მოსარჩელე ქ. ბახტაძე იყო მოსამართლე, რომელიც თანამდებობიდან გაათავისუფლა მოსამართლეთა სადისციპლინო საბჭომ. კანონის თანახმად, საბჭოს გადაწყვეტილება იყო საბოლოო და არ ექვემდებარებოდა გასაჩივრებას. ქ. ბახტაძემ მიმართა საკონსტიტუციო სასამართლოს კონსტიტუციური სარჩელით ვინაიდან ჩათვალია, რომ სადავო აქტით ეზღუდებოდა სასამართლოსათვის მიმართვის უფლება. სარჩელი ძირითად ნაწილში დაკმაყოფილდა. პარლამენტს დაევალა შესაბამისი ცვლილებების განხორციელება, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება სათანადოდ არ აღსრულდა. მართალია, კანონში შეტანილი ცვლილების საფუძველზე მოსამართლეს უფლება მიეცა გაესაჩივრებინა სადისციპლინო საბჭოს გადაწყვეტილება, მაგრამ მხოლოდ კასაციის წესით, რამაც გამორიცხა საქმის არსებითი განხილვა. აქედან გამომდინარე, სამართლიანი სასამართლოს უფლების რეალიზება კვლავ შეუძლებელი გახდა. [3]

ასეთი ფაქტები, ისევე როგორც გადაწყვეტილების აღსრულების გაჭიანურება და გადაწყვეტილების აღსრულებლობა, მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს არა მხოლოდ სასამართლოს იმიჯს, არამედ ტვირთავს მას ზედმეტი საქმეებით. ამას ადასტურებს ის ფაქტიც, რომ იმის გამო, რომ პარლამენტმა სათანადოდ არ აღასრულა ზემოხსენებული გადაწყვეტილება, არაკონსტიტუციური კანონის მოქმედებით სხვა

მოსამართლეებიც დაზარალებულნი და საქმე კვლავ საკონსტიტუციო სასამართლოს განსახილველი გახდა. ამდენად აუცილებელია კონკრეტული სანქციები გატარდეს არამხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც საქმე გვაქვს გადაწყვეტილების აღუსრულებლობასთან ან აღსრულების გაჭიანურებასთან, არამედ მაშინაც, როდესაც სასამართლოს გადაწყვეტილება არაჯეროვნად შესრულდა.

3. სასამართლოს გადაწყვეტილებების დასაბუთება

სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების დასაბუთება მართლმსაჯულების ხარისხის ერთ-ერთ ძირითად კომპონენტს წარმოადგენს. იგი არის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი საზოგადოებრივი ნდობის მოპოვების თვალსაზრისით, რადგან იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მხარეს საქმის სხვაგვარი დასასრულის იმედი ჰქონდა, კარგად დასაბუთებულ და არგუმენტირებულ გადაწყვეტილებას შეუძლია აიძულოს იგი დაეთანხმოს სასამართლოს პოზიციას. [4]

აღნიშნული საკითხი თავისი მნიშვნელობის გამო შევიდა აგრეთვე USAID-ის მიერ 2010 წლის აგვისტოში მომზადებული რაოდენობრივი კვლევის ანგარიშში “სასამართლოს მომხმარებელთა კვლევა”, რომლის შედეგებმა შემდეგი მაჩვენებლები გამოავლინა (იხ. სქემა № 2 და № 3).

სქემა № 2

თუ განვიმარტეს, დაწვრილებით დაგისაბუთეს მოვების/წაგების მიზეზი?		
	მოვიგე	წავაგე
დაწვრილებით განვიმარტეს	79.90%	43.50
ნაწილობრივ განვიმარტეს	19.30%	39.90%
საერთოდ არ განვიმარტეს	0.80%	16.10%

სქემა № 3

ბანაჩენის სიცხადე	სისხლი	სამოქალაქო	დამინისტრაციული
დაწვრილებით განვიმარტეს	79.2%	65.3%	73.9%
ნაწილობრივ განვიმარტეს	16.7%	30.2%	22.5%
არ განვიმარტეს	3.7%	4.5%	3.6%

როგორც აღნიშნული მონაცემებიდან ჩანს, სასამართლოს გადაწყვეტილება განუმარტებელი დარჩა სისხლის საქმეების 3.7%-ში, სამოქალაქოს 4.5% და ადმინისტრაციულის 3.6%-ში, [5] რაც მიუთითებს, რომ მიუხედავად დადებითი ტენდენციისა, გარკვეული

ხარვეზები მაინც შეიმჩნევა. ამიტომ, ამ მხრივ სასურველია კვლავ გაგრძელდეს მუშაობა, რათა ასეთი ფაქტების რაოდენობა მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი.

4. სასამართლოს ფინანსური რესურსები

შესაბამისი ფინანსური რესურსები სასამართლოს ეფექტური ფუნქციონირების აუცილებელი წინაპირობაა. არასაკმარისი დაფინანსების პირობებში საფრთხე ექმნება სამართალწარმოების ისეთ ფუნდამენტურ პრინციპებს, როგორცაა სასამართლოს დამოუკიდებლობა, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა და სხვ. სწორედ ამიტომ, ევროპის საბჭოს ყველა ძირითადი დოკუმენტი, რომელიც ეხება სასამართლო მეჩვეულებებსა და ბიუჯეტს, სახელმწიფოებს აკისრებს ვალდებულებას უზრუნველყონ სასამართლოები საჭირო ოდენობის სახსრებით. [6]

რასაკვირველია, სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შედგენისას გასათვალისწინებელია სასამართლო სისტემის მოთხოვნები და საჭიროებები, თუმცა სხვადასხვა სახელმწიფოში განსხვავებულია აღნიშნული მიზნის მიღწევის პროცედურები. ზოგ სახელმწიფოში სასამართლო ბიუჯეტის განსაზღვრის საკითხში ჩართულია იუსტიციის მინისტრი, რომელიც აღნიშნულის თაობაზე მოლაპარაკებას აწარმოებს ფინანსთა მინისტრთან. რიგ შემთხვევაში, სასამართლოები უშუალოდ წარუდგენენ ფინანსთა მინისტრს ბიუჯეტის შესახებ თავიანთ წინადადებებს. ამის მაგალითია ესტონეთისა და სლოვაკეთის უზენაესი სასამართლოები, რომლებიც წარადგენენ წინადადებებს საკუთარი ბიუჯეტის შესახებ და კვიპროსისა და სლოვენის უზენაესი სასამართლოები, რომლებიც წარადგენენ წინადადებებს ყველა დონის სასამართლოების ბიუჯეტის შესახებ. უფრო მეტიც, შვეიცარიაში ფედერალურ უზენაეს სასამართლოს მინიჭებული აქვს უფლებამოსილება საკუთარი ბიუჯეტი (რომელსაც ამტკიცებს სამი მოსამართლისაგან შემდგარი ადმინისტრაციული კომისია) თავადვე წარუდგინოს ფედერალურ პარლამენტს.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში საერთო სასამართლოებისა (გარდა უზენაესი სასამართლოსი) და საერთო სასამართლოების დეპარტამენტის დაფინანსების ნაწილის პროექტს, საერთო სასამართლოების დეპარტამენტის წინადადებების საფუძველზე, საქართველოს მთავრობას წარუდგენს საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო. უზენაესი სასამართლოს საქმიანობასთან დაკავშირებული ხარჯების პროექტს წარადგენს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე კანონით დადგენილი წესით. საკონსტიტუციო სასამართლოს საქმიანობასთან დაკავშირებული

ბიუჯეტის პროექტს წარადგენს საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარე კანონით დადგენილი წესით.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კანონმდებლობა წარმოადგენს იმის გარანტს, რომ ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკური ცვლილებები ვერ მოახდენს გავლენას სასამართლოს დაფინანსებაზე. საქართველოს 2009 წლის 18 დეკემბრის საბიუჯეტო კოდექსის 42-ე მუხლის თანახმად “სახელმწიფო ბიუჯეტში საქართველოს საკონსტიტუციო და საერთო სასამართლოებისათვის გათვალისწინებული ხარჯების მოცულობის შემცირება წინა წლის შესაბამის მოცულობასთან შედარებით, შესაძლებელია მხოლოდ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წინასწარი თანხმობით”.

მიუხედავად ამისა, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ის, რომ საქართველოს საბიუჯეტო კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს რაიმე სპეციალურ რეგულაციებს სასამართლო ბიუჯეტის შესახებ. სასამართლო სისტემის ბიუჯეტის მომზადებისა და წარდგენის პროცედურები იგივეა, რაც ყველა საჯარო ორგანიზაციისათვის. [7] ეს მაშინ, როდესაც სასამართლო წარმოადგენს ხელისუფლების დამოუკიდებელ შტოს და არა ცალკეულ ორგანოს. უკეთესი იქნებოდა, სასამართლოს ჰქონოდა მეტი უფლებამოსილება ბიუჯეტის ფორმირების პროცესში.

საკმარისი დაფინანსების მიღების გარდა, სასამართლოს ეფექტური ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია ამ ფინანსური რესურსების სათანადოდ მართვის მექანიზმი.

სასამართლო ბიუჯეტის შესრულების პროცესი უნდა იყოს დახვეწილი, კარგად ორგანიზებული და დოკუმენტურად აღრიცხული. ამას გარდა, სასურველია ბიუჯეტის ხარჯვის შემოწმება ხდებოდეს დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ, ვინაიდან IFCE-ს გეგმაში ჩამოყალიბებული რეკომენდაციის თანახმად, ეფექტური და გამართული ფინანსური მენეჯმენტი გულისხმობს საბიუჯეტო წლის ბოლოს სასამართლო ანგარიშების შემოწმებას გარე აუდიტორის მიერ.

5. მოსამართლის იმუნიტეტი

საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად მოსამართლე ხელშეუხებელია. საქართველოს საერთო სასამართლოს მოსამართლის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა, დაკავება ან დაპატიმრება, მისი ბინის, მანქანის, სამუშაო ადგილის ან პირადი განხრეკა დასაშვებია მხოლოდ უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის თანხმობით, ხოლო საკონსტიტუციო სასამართლოს წევრისა – საკონსტიტუციო სასამართლოს

თანხმობით. უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარისა და წევრების სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა, დაკავება ან დაპატიმრება, მათი ბინის, მანქანის, სამუშაო ადგილის ან პირადი განხრეკა დასაშვებია მხოლოდ პარლამენტის თანხმობით.

აღნიშნულ კონსტიტუციურ დებულებებთან დაკავშირებით სასურველია კანონმდებელს გაეთვალისწინებინა ვენეციის კომისიის 2005 წლის 14 მარტის ო. 328/2004 მოსაზრება “სასამართლო ხელისუფლების რეფორმასთან დაკავშირებით საქართველოს კონსტიტუციაში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ კონსტიტუციური კანონის პროექტზე”, რომელშიც ყურადღება ორ ასპექტზეა გამახვილებული:

I. დოკუმენტში გამოთქმულია მოსაზრება, რომლის თანახმადაც, მართალია, სასამართლოს თავისუფალი და შეუფერხებელი ინტერესებიდან გამომდინარე, სავსებით გამართლებულია, რომ დაკავებისა და დაპატიმრების საკითხში მოსამართლეები გარკვეული თანამდებობრივი იმუნიტეტით სარგებლობდნენ, მაგრამ, მეორეს მხრივ, ძნელი გასაგებია სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის თვალსაზრისით მათთვის სრული ხელშეუხებლობის მინიჭების მართებულება. გარდა ამისა, მოსამართლეს დაცვის ზუსტად იგივე უფლებები უნდა ჰქონდეს, რაც ნებისმიერ სხვა მოქალაქეს, არც მეტი და არც ნაკლები, მით უმეტეს, რომ კონსტიტუცია არაფერს ამბობს იმაზე, თუ რა სახის დანაშაულისთვის პასუხისგებაზე ვრცელდება ასეთი იმუნიტეტი.

II. კონსტიტუციის თანამედროვე რედაქციის თანახმად, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარისა და მისი წევრებისათვის იმუნიტეტის მოხსნის საკითხს წყვეტს საქართველოს პარლამენტი. პარლამენტისათვის ასეთი უფლებამოსილების მინიჭებამ, სავარაუდოდ, სასამართლოს პოლიტიზირება შეიძლება გამოიწვიოს. უმჯობესი იქნებოდა იმუნიტეტის მოხსნაზე გადაწყვეტილებას იღებდეს სხვა სასამართლო და არა საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანო. შესაძლებელია, მაგალითად, პარლამენტის მონაწილეობის გარეშე საკონსტიტუციო და უზენაესი სასამართლოები ერთმანეთის მიმართ ახორციელებდნენ ასეთ უფლებამოსილებას, ანუ საკონსტიტუციო სასამართლო იღებდეს გადაწყვეტილებას უზენაესი სასამართლოს წევრისათვის იმუნიტეტის მოხსნაზე და პირიქით.

6. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის პროცედურა

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს და უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეებს საქართველოს

პრეზიდენტის წარდგინებით, სიითი შემადგენლობის უმრავლესობით ირჩევს პარლამენტი. მართალია, აღნიშნული პრინციპი ამ ორი შტოს გაფენის დაბალანსებას ემსახურება, თუმცა პრეზიდენტის ექსკლუზიური უფლებამოსილება დაასახელოს უმაღლესი ინსტანციის მოსამართლეთა კანდიდატურები, ფაქტიურად უზრუნველყოფს, რომ მხოლოდ პრეზიდენტის ნდობით აღჭურვილი პირები დაიკავებენ ამ თანამდებობებს. ამიტომ, სასურველია მოხდეს აღნიშნული პრინციპის გადახედვა. [8]

ლიტერატურა References

1. saqarTvelos sakonstitucio sasamarTlos oficialuri veb-gverdi www.constcourt.ge)
2. Sanava a., “zogierTi mniSvnelovani sakiTxi sakonstitucio sasamarTlos saqmianobisa da gadawyvetilebis savaldebuloobis Sesaxeb”, eleqtronuli Jurnalni “konstitucionalizmis dilemebi” http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:z83BRf9AP_oJ:www.constcentre.gov.ge/index.php%3Fid%3D1337153727+&cd=1&hl=ka&ct=clnk&gl=ge
3. saqarTvelos sakonstitucio sasamarTlos saqmianobis Sesaxeb Catarebuli kvlevis angariSi, http://www.article42.ge/index.php?lang=geo&action=publications&cat_id=4
4. Consultative Council of European Judges (CCJE) Opinion no.11 (2008) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) to the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the quality of judicial decisions.
5. “sasamarTlos momxmarebelTa kvleva” raodenobrivi kvlevis angariSi momzadebulia USAID-is mier, Tbilisi, agvisto 2010w.
6. Opinion N2 (2001) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) for the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the funding and managment of courts with reference to the efficiency of the judiciary and to article 6 of the European Convention on Human Rights.
7. sasqarTvelos sasamarTlo administrirebisa da menejmentis reformis proeqtis (JAMR) SefasebiTi angariSi, 28 oqtomberi 2008, angariSi gamoica aSS-s saerTaSoriso ganviTarebis saagentos mxardaWeriT da momzadda “di-fi-qeikonsaltingis” mier.
8. evropuli komisia demokratiisaTvis samarTlis meSveobiT (veneciis komisia), strasburgi, 2005 wlis 14 martis No. 328/2004 mosazreba “sasamarTlo xelisuflebis reformasTan dakavSirebiT saqarTvelos konstituciaSi cvlilebebisa da damatebebis Setanis Sesaxeb konstituciuri kanonis proeqtze”.

Ana Kuchukhidze

Recommendations for rising of activity effectivity of the Court Government

Summary

Court Government is given great meaning for normal functioning of the state. The aim of the given article is to reveal weak points of court government in Georgia, issue the challenge of its improvement ways and by that support their exhaustion. For this purpose in the work is analyzed several questions. These are: 1. Results of change of location of Georgian Constitutional Court. 2. Problems of fulfillment of decisions of Georgian Constitutional Court. 3. Approving the decisions of the Court, as the most important factor from the point of view of giving a vote of confidence of society and existed statistical data. 4. Recommendations about formation of the court budgets and production of financial management. 5. Problematic questions connected to a judge's immunity. 6. Procedure of appointment of judges of Georgian supreme court.

Keywords: Court Government Georgian, Constitutional Court, Georgian supreme court.

Reviewer: Professor Irakli Gabisonia, Georgian Technical University

Анна Кучухидзе

Рекомендации по повышению эффективности деятельности судебной системы

Резюме

Судебной власти придаётся важнейшее значение для нормального функционирования государства. Цель данной статьи - выявить слабые стороны судебной власти в Грузии, наметить пути их исправления и тем самым способствовать их искоренению. С этой целью в статье проанализированы несколько вопросов. Этими вопросами являются: 1. Результаты изменения местонахождения конституционного суда Грузии. 2. Проблемы исполнения решений конституционного суда Грузии. 3. Обоснование судебных решений, как важнейший фактор в плане завоевания общественного доверия и существующие статистические данные. 4. Рекомендации о формировании бюджета судов и ведения правильного финансового менеджмента. 5. Проблемные вопросы, связанные с иммунитетом судьи. 6. Процедура назначения судей Верховного Суда Грузии.

Ключевые слова: Судебная власть, Конституционный Суд Грузии, Верховный Суд Грузии

Рецензент: Профессор Ираклий Габисониа. Грузинский технический университет.

ს ა ზ ო ბ ა დ ო ე ბ ა

ბურამ ქაშაპაშვილი, ბადრი ცხადაძე, ეკა ცხადაძე მეტალურგიული ტერმინის ბრძემლის წარმოგავლობისათვის

დასავლეთ საქართველო, მათ შორის იმერეთი (ზემო, ქვემო და შუა), მკვდელ-მეტალურგთა ისტორიული კერაა. ამიტომ გასაკვირი არ უნდა იყოს ის ლექსიკურ-ტერმინოლოგიური და ფონეტიკურ-სემანტიკური მსგავსება-სხვაობანი, რაც ამ კუთხის მცხოვრებთა მეტყველებაშია დღემდე შემორჩენილი. აღსანიშნავია, რომ ზემო იმერეთის სოფლებში გრდემლს *დგემლი* // *დგვევლი* (სოფ. პერევი, შომახეთი) // *დგვემლი* (სოფ. ზვარე, წაქვა, ბაჯითი, მანდაეთი, ხიდარი) // *დგველები* (სოფ. გეზრული) ჰქვია [1, 134-135]. სოფელ ვახანის ერთ-ერთი მცხოვრები *დგემლს* და მის დანიშნულებას ასე განმარტავს: „მცელავეს ცელის გასალესათ წადებული აქ *დგემლი*, რომელიც ერთ კუთხეზე წამახვილებულია და მით ხეზე ასობენ. მოპირდაპირე მხარეზე სწორია, დებენ მასზე ცელის პირს და ზევიდან ურტყავენ *თხელპირიან ჩაქუნს*. ამას ცელის გამოპირვას ეძახიან“. *გრდემლის* განუყოფელი ატრიბუტია *კვერი*, რომელიც მთელ იმერეთში ჩაქუნის სინონიმია: „მიცა ერთი გლახა *დგვევლი* და *კვერი* (სოფ. პერევი); *საბერველი*, *დგველები*, *კვერები*, *მარწუსები* ჩეიბარა ამ ძმისწულმა და თოხს ვედარ გამოპირამ ახლა შიდა (სოფ. გეზრული) [1];

ზემოიმერულშივე *დგველებს* პირიანი ზმნა ნიშნავს „აფუჭებს, ახდენს“ („*დღუდგველებია* ინდოურეფს ჭურის კუნჭულოები“ სოფ. ბოსლევო) [1], *დგველადგველები* კი ღორის მიერ სიმინდის ჭამით ატეხილ ხმაურს ნიშნავს. ეს რედუპლიცირებული ძირი იგივეა, რაც *დგველებს* – *დგველიმა*, რომელსაც იმერულშივე სხვა სახეცვლილი ფუძეც მოუცია „დიდი ხმის გამოცემის“ მნიშვნელობით: *დგვეფს* – *დგვეფა* // *დგველეფს* // *დგველიფა* (ნიშნავს აგრეთვე: ძირს დასცა, გატეხა, დაფშენა, დაამტვრია). შდრ. იმერულშივე „დგველაფი“ ძლიერი თავსხმა წვიმის შემდეგ გაჩენილი გაუვალი ტალახი; ასეთ ტალახში *დგველაფადგველუფით* სიარული, რომელსაც *დგველაფუნიც* ეწოდება. ყველა მათგანში არქაული ძირია *დგვ*, რომლის თემისნიშნიანი ვარიანტია *დგველებ* – *დგველება* (→ *დგველიმა*), საიდან წარმოდგა დღეს ქართულ სალიტერატურო ენაში ნორმად ქცეული *გრდემლ* ტერმინადქცეული ლექსემა: გრდემლ ← გდემლ; გრდემლ”ში რ სონორი ბგერა გვიან განვითარებული ჩანს. შდრ. *დგვს* – *დგელი* → *ძველი*; *გრდემლ*”ში *ლ* სონანტის წინ (ხმოვანია აღსადგენი: გრდემლი ← *გრდემელი// გრდემილი, შდრ. [დაქ-დეგ, (დევს → // ძევს) →

ძველი); ამრიგად, **გრდემა** ისტორიულად **დგღემა**, **დგველმა**’ს ვარიანტული სახესხვაობაა, რაშიც დიდი წვლილი ბგერით სიმბოლიკას მიუძღვის. ასეთი სახელური და ზმნური ძირები და ფუძეები ქართულ ენაში არაერთია.

სამწუხაროდ, **გრდემლი**, როგორც ტერმინი, არ შეუტანიათ „მეტალურგიის ხუთენოვან ტერმინოლოგიურ ლექსიკონში“ [2], ასევე ახლახანს გამოცემულ ექვსენოვან „მეტალურგიულ ტერმინთა ლექსიკონში“ [3]. როგორც ჩანს, დღეს ის ტერმინად არ იხმარება ან ავტორ-შემდგენელთ მხედველობიდან გამორჩენიათ. ბარემ აქვე დავენთ, ძველი ქართული წერილობითი ძეგლების მიხედვით, **გრდემლ**’ის არქაული ფორმაა **გურდემლი** [4]. სულხან-საბა კი მას ასე განმარტავს: „**გრდემლი** ილეკროს გასაჭედი ძირს სადები“. ცნობილ ლექსიკოგრაფს მის ვარიანტებად მოჰყავს **გურდემლი** და **ქურდემლი** [5]. ეს უკანაკნელი ყრუ-ფშვინვიერი ვარიანტია არქაული ფორმისა: გურდემლი → გრდემლი → ქურდემლი. ირანისტი მზ. ანდრონიკაშვილი **ქურდემლ//გრდემლ**’ს ოსურ სიტყვად მიიჩნევს [6, 65]. მას შესაძლებლიად მიაჩნია ამ სიტყვის დაკავშირება ოსურ k0yrd /rurd “მჭედელ“ სიტყვასთან. ვ. აბაევს ეს kur-ძირი ნაწარმოებ სიტყვად ესახება ასეთი მნიშვნელობით: „გახურება, გაცხელება, გავარვარება“. ძვ. *kur-ta, 7kur-tar არის nomen agentis (მოქმედების სახელი) [7, 84-85]. სპეციალურ ლიტერატურაში ეს ძირი დაკავშირებულია ძვ. ინდ. kuudaiati „სწავას“, სომხ. **კურაკ** „ცეცხლი“, ძველი სლავ. kyuritu, ლიტვ. kurti „ნთება“ გუთ. hairi „ნახშირი“. ძველი სლავ. крѣчии , ძვ. რუს. корчий და ნახევარკუნძულ ქერჩის სახელიც Керчь ძირთან არის გაიგივებული [7, 96-99].

ამ ძირის (kur) **გრდემლ** სიტყვასთან დაკავშირება გაჭირდება. ზემო დამოწმებულ უცხოურ ძირებს, ჩვენი აზრით, უნდა დაუკავშირდეს ქართული ენაში არსებული **ქურა** ლექსემა, რომელსაც „ნთების“ მნიშვნელობა მართლაც აქვს.

შენიშვნა: სულხან-საბა **ქურა** სიტყვას არ იცნობს, **ქურო**’ს კი ასე განმარტავს: „ქურო არს ფართო ბეწვიანი სათბობად ორთავე ხელთა შესაყოფელი“... ასე რომ **ქურ-ა//ქურ-ო**, რომელიც არაბული სიტყვაა (ნიშნავს საბერვლიან –სამჭედლო ლითონის გასახურებელ– გასაღხობელ კერას). ამავე განმარტებას ემყარება **ქეგლი**’ც [8, 373]. მართლაც არაქართული, უცხოური წარმოშობის ლექსემა ჩანს.

PS. საინტერესო წერილობით წყაროს წავაწყდით ქართულ მწერლობაში:

აღორძინების ხანის დროინდელი ქართული მწერლობის ერთ-ერთ სასულიერო-საეკლესიო კრებულისთვის ჩვენს წინაპართ „გრდემლი“ უწოდებიათ, რაც შემთხვევითი მოვლენა სრულებით არ უნდა იყოს..

XX საუკუნის საბჭოთა ეპოქის ცნობილ მწერალს კ. ლორთქიფანიძეს ერთ დროს გახმაურებულ თავის რომანში „კოლხეთის ცისკარში“ **გრდემლის** „რაგვარობის“ შესახებ ასეთი პასაჟი აქვს ერთგან ჩართული (დავიმოწმებთ იმ ამონარიდს, როცა ნაწარმოების მთავარი მოქმედი პირის „აკრძალული ილეთით“ ჭიდაობისას ხაჟომიასთან დამარცხებული მექი ვაშაკიძე მეტოქეს გადააწყდებია). მწერალი წერს: „აუჩქარებლად მოაბიჯებდა გუშინდელი ფალავანი. მამისეული წაბლისფერი კრაველის ბოხოსი გვერდზე დარდიმანდულად მოეგდო და გზადაგზა შურდულს ესროდა ღობემძვრალა ჩიტებს.

მექის დანახვაზე არაწმინდა თვალები მოჭუტა და ჩაიცინა.

– ხომ გაგშაღე ორივე ბეჭზე! – მიახალა და გზა განაგრძო..

მექი წინ გადაუღვა.

– მოიცადე, სიტყვა მაქვს.

– რა სიტყვა!

– რა და....

მექიმ ის სიტყვა ვერ იპოვნა და უმწეოდ მიიხედ-მოიხედა, მერე უეცრად უთხრა:

– ასწევ იმას?

სამჭედლოს საჩესში ჟანგიანი გრდემლი ეგდო.

– მაგის გამოტანაზე მჭედელმა კინაღამ წელი მოიწყვიტა. თავი კი არ მომძულებია!

– აბა, მე მიყურე! – უთხრა მექიმ, **გრდემლს** დასწვდა, და როდესაც სამი ფუთი რკინა მიწას მოსწყვიტა, დაბაგრული ტანი ერთბაშად აუკანკალდა, სახეზე სისხლი მოაწვა. მკერდამდე კიდევ არაფერი, მერე უფრო გაუჭირდა, დაბარბაცდა, **გრდემლი** მაინც ბოლომდე აზიდა, მერე ხელი გაუშვა და განზე გახტა.

საჩეხი შეირყა, ისე მძიმედ დაეცა **გრდემლი**.

ხაჟომია მიხვდა, რატომ გააკეთა ეს მექიმ.

თავხედურად ჩაიცინა.

– ღონე ვირსაც ქე აქვს, ბიჭო! ღონეში კი არაა საქმე! – უთხრა და პირდაპირ გულში მოახვედრა“ [9, 17-18].

აქ ჩვენთვის საინტერესო ისაა, რომ დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ, იმერეთში, ადრე სოფელს ვერ ნახავდა კაცი, მინიმუმ ერთი „სამჭედური“ - სამჭედლო თავისი მოწყობილობა-აღჭურვილობითა (რამდენიმე მჭედლითა და შევირდით) რომ არ ჰქონოდა. გავიხსენოთ ისიც, რომ ისტორიული პიროვნება, 1857 წლის სამეგრელოს გლეხთა აჯანყების მონაწილე, სულისჩამდგმელი და თანახელმძღვანელი უტუ მიქაეაც (თანამებრძოდ მართალია თოდუასთან ერთად), რომელიც პროფესიით მჭედელი იყო. ღირსსაცნობია ის ფაქტიც, როგორც ზემოთ მოყვანილი ნაწყვეტიდან ჩანს, სამჭედლოსეული **გრდემლი** სამ

ფუტს ანუ 48-50 კილოგრამს მაინც აღემატებოდა, თუმცა მინდორ-სათბობში ცელის ან ნამკლის პირის გამოსაჭედ-გამოსაკვეთად წასადები გრდემლის წონა (ასევე გამოსაკვერი ჩაქუჩი ანუ „კვერი“) გაცილებით მოკრძალებული იყო (რამდენიმე კგ-ს იწონიდა და ფორმაც სხვაგვარი ჰქონდა).

PS. ხმელთაშუაზღვისპირეთში გავრცელებული იყო **ველხანოსი** – ბუნების მფარველი ღმერთი (უწვერული ვაჟის სახით), რომელიც სრულიად სხვაობდა რომაული ვულკანუსისაგან, რომლის ატრიბუტიკა იყო ცეცხლი, გრდემლი და ჩაქუჩი [10, 64]. ჰყავდა თუ არა მჭედლობის ღმერთი ქართველთა ძველებს – წინაპრებს, ძნელი სათქმელია, თუმცა ამის არსებობა მთლად გამორიცხული არ უნდა იყოს. როგორც შენიშნავენ, „საფიქრებელია, რომ ეტრუსკულ სინამდვილეში იკონოგრაფიული ეფესტოს „იმპორტირების“ დროისათვის უკვე არსებობდა ბერძნული ღვთაების შესაბამისი მჭედლობის ღმერთი, რომლის ფუნქციები დროთა განმავლობაში საოცრად შეეზარდა ჰეფესტოსს“.

ამასთან ერთად, ვარაუდობენ, რომ სეთლანს-ვულკანუს-ჰეფესტო ხმელთაშუაზღვისპირეთში გავრცელებული ერთი არქაული კულტის სხვადასხვა ონომასტიკური ვარიანტი შეიძლება იყოს [10, 65], მით უმეტეს, რომ ბერძნული რელიგიის სპეციალისტთა აზრით, თავად ჰეფესტო ელინურ სამყაროში აშკარად მცირე აზიიდან შემოსული ღმერთი უნდა ყოფილიყო [11, 260-262]. თუ ყოველივე ზემოთქმულს „მიჯაჭვული პრობლემა“ მითსაც დავუმატებთ, სავსებით შესაძლებელია ქართულ წარმართულ პანთეონში მჭედლობის ღმერთი მართლაც არსებებულიყო.

ლიტერატურა

Referenses

1. **ZoweniZe q.**, zemoimeruli leqsikoni, *arn. Ciqobavasa* da *m. alaviZis* redaqqiT. Tb., 1974 (Georgian)
2. metalurgiis terminologiuri leqsikoni (qarTul-rusul-inglisur-germanul-franguli), Seadgina teqnikiis mecnierebaTa kandidatma **omar SuraZem**, prof. *g. qaSakaSvilis* saerTo redaqqiT, Tbilisi, `mecniereba~, 1999 (Georgian)
3. metalurgiuli terminebis leqsikoni (qarTul-rusul-ukrainul-inglisur-germanul-franguli), t. 1, Tb., 2011 (Georgian)
4. **abulaZe i.**, Zveli qarTuli enis leqsikonisaTvis (masalebi), Tb., 1973). (Georgian)
5. **orbelianis s-s.**, Txzulebani. tomi IV. leqsikoni qarTuli. avtografული nuxxebis mixedviT gamosacemad moamzada *i. abulaZem*, Tb., 1966(Georgian)

6. **andronikaSvili mz.**, narkvevbi iranul-qarTuli enobrivi urTierTobidan. I. Tb., 1966 (Georgian)
7. см. Из истории слов Древнерусское кръчий «кузнец» и топоним Керчь. Вопросы языкознания. 1, 1959 (Russian)
8. qarTuli enis ganmartebiTi leqsikoni (rvatomeuli), **arn. Ciqobavas** saerTo redaқiiT. t. VII, Tb., 1962 (Georgian)
9. **lorTqifaniZe k.**, rCeuli nawerebi or tomad. t. I. kolxeTis ciskari (romani), saxelgami, Tb., 1955 (Georgian)
10. **kobaxiZe e.**, etruskuli sakulto terminologia (semantika, genezisi), prof. **r. gordezianis** redaқiiT, `logosi~, Tb., 1994 (Georgian)
11. **Burhert W.**, Griechische Religion der archaischen und klassischen Eposh, Stuttgart, 1977 (Germany)

Guram Kashakashvili, Badri Tskhadadze, EkaTskhadadze **Origin of metallurgical term “grdemli” (anvil)**

Summary

The western Georgia, including Imereti region (upper, lower, middle) is smith-metallurgists historical homeland. No wonder, that lexico-terminological and phonetic-semantic similarity and difference are remain in the local language till present days. It’s notable, that in villages of upper Imereti is still meeting the term’s “**grdemli**” (old Georgian “**gurdeml -i**”, “**qurdeml-i**”) different forms of the word: “**grdeml-i**”, “**dgeml-i**”, “**dgvevl-i**”, “**dgveml-i**”, “**dgvlemi**”. By informant’s information and explanation “for shaping the mow, mower is taking a “**dgemli**” (anvil), which from the one side is sharpen and drives into the tree, and another side is plane. On this plane surface are putting the scythe and hitting by hummer. It is calling scythe serrate”.

By our explanation, “**grdeml-i**” and its different derivatives forms are created from verbal forms, which are a lot in Georgian language’s Imeretian dialect: “**dgvlema**” (to spoil something, damage), “**dgvlamadgvlumi**” (pig’s noise making while eating a corn), “**dgvephs – dgvipha // dgvephs // dgvlipha**” (making a terrible noise, using during the damaging, wrecking, dropping), “**dgvlaph-i**” (impassable watery mud, formation after heavy shower). By our conclusion, in all examples is an initial root “**dgv**”, which other theme version is “**dgvlem**” (→ “**dgvlima**”), where the “**grdem**” is represented in Georgian language and transforms as linguistic lexical standard and term. It looks, that this word has Georgian beginning and is not borrowed (as in special literature it’s considered famous Iranian professor Andronikashvili). And we express our assumption about existence of the smithery God in Kartvelian world (as known by Greek mythology specialist’s opinion, Gefest, by himself was the God, entered from the small Asia

into Greek world, what is from our side, is approving the myth about of “chained Prometheus”).

Keywords: The western Georgia, Origin of metallurgical term “grdemli” (anvil), smith-metallurgists, Georgian language’s Imeretian dialect, professor M. Andronikashvili, Kartvelian world, Gefest, Greek world, chained Prometheus.

Reviewer: Professor Irakli Kashakashvili, Georgian Technical University

Гурам Кашакашвили, Бадри Цхададзе, Эка Цхададзе

К происхождению металлургического термина грдемл’и (გრდემლ’ი «наковальная»)

Резюме

Западная Грузия, в том числе Имеретия (верхняя, нижняя, средняя) является исторической родиной кузнецов-металлургов. Поэтому нас не должны удивлять те лексико-терминологические и фонетико-семантические сходства-разновидности, сохранившиеся по сей день в речи жителей этого уголка. Необходимо отметить, что в селах Верхней Имеретии и сейчас встречаются вариационные словоформы **грдемли (გრდემლი)** (древнегрузинского **გურდემლ-ი // ქერდემლ-ი**): **გრдемл-ი // дгемл-ი // дгвевл-ი// дгвемл-ი// дгвлеми (გრდემლ-ი // დგემლ-ი // დგვევლ-ი // დგვემლ-ი // დგვლემა)**. По сведениям и разъяснениям информатора, «для того, чтобы заточить косу, косарь берет с собой **дгемл-и (დგემლ-ი)**, который заострен с одного конца и им забивается в дерево, а противоположная сторона у него прямая, на нее кладут лезвие топора и сверху ударяют молотком с тонким наконечником, то есть квери (молоточек). Это называется вострием (затачиванием) топора»).

По нашему мнению, **грдемли (გრდემლი)** и его вариационные словоформы происходят от лицевой и отглагольной (вербальной) форм, которые в множестве встречаются в имеретинских диалектах грузинского языка: **дгвлема (დგვლემა)** (портить что-то, вредить), **дгвламадгвлуми (დგვლამადგვლუმი)** (шум, поднятый свиньей при поедании кукурузы), **дгвепс// дгвина// дгвлепс //дгвлипа (დგვეფს – დგვიფა // დგვლეფს // დგვლიფა)** (издавание громкого звука; используется при поломке, рассыпании, падении вниз), **дгвლაп-и (დგვლაფ-ი)** (непроходимая жидкая грязь, возникшая от сильного проливного дождя). По нашему заключению, во всех этих словах есть архаичный корень **дгв (დგვ)**, вариантом которого (имеющим общинный признак) является **дгвлем (-->дгвлима) (დგვლემ (-->**

დგვლობა)), откуда и произросла лексема **გრემლ** (**გრდემლ**), ставшая языково-лексической нормой и термином в грузинском литературном языке. По-видимому, это древнее слово имеет грузинское происхождение, а не заимствованное (как это указывается в специальной литературе известным иранистом, профессором Мз. Андроникашвили). Здесь же мы высказываем предположение о существовании бога кузнечного дела в древнейшем картвельском мире (как известно, по мнению специалистов по греческой религии, сам Гефест в эллинистском мире очевидно должен быть богом, пришедшим с Малой Азии, что, с нашей стороны, подкрепляется также мифом «О прикованном Прометее»).

Ключевые слова: Западная Грузия, Имеретия, имеретинский диалекты грузинского языка, кузнец-металлург, словоформ, косарь, лексема грдемл, Гефест, проф. Мз. Андроникашвили, металлургический термин грдемл'и (გრდემლ'ი «наковальная»).

Рецензент: профессор Ираклий Кашакашвили, Грузинский технический университет

ია ბურღული
ზიურების მხატვრული კოდი და ნიჭის
“დისტანციის პათოსი” პოსტმოდერნისტულ ზრილში

შეუძლებელი იქნებოდა შინაგანი ზრდა და ფორმირება „ადამიანად“, თუ მუდმივად არ მოხდებოდა „ადამიანის მიერ საკუთარი თავის დაძლევა“, – აღნიშნავს ნიცშე და ამ მორალურ ფორმულირებას ზემორალურად განიხილავს.

მისი აზრით, დისტანციის პათოსი ადამიანს სისხლში აქვს გამჯდარი, რომელიც გამორჩეულობის გრძნობასთან ერთად ღვივდება და ფარულ პათოსს აძლევს – დისტანციის ზრდას საკუთარ სულში და სულ უფრო მეტად ამადლებულ, იშვიათ და შორეულ მდგომარეობას. მაგრამ აღსანიშნავია, რომ დისტანციურ განწყობას ნიცშე ადამიანის ინსტიქტად განიხილავს და თავის ნაშრომში „სიკეთისა და ბოროტების მიღმა“ „დისტანციის პათოსს“ „ელიტური კასტის“ წინაშე თავყვანისცემის შინაგან მოთხოვნილებას უწოდებს (1).

შემოქმედის დისტანციურობა გამოკვეთილი ნიშანია თომას მანის, რაინერ მარია რილკეს, ჰერმან ჰესეს ინტრავერტი ხელოვანი-პერსონაჟებისათვის, რაც ლაიტმოტივად გასდევს მათ შინაგან ტრაგიზმს. მავდროულად საგულისხმოა, რომ პოსტმოდერნისტულ და, გარკვეულწილად, მოდერნისტულ მხატვრულ დისკურსში ამ საკითხისადმი დამოკიდებულება ამბივალენტურია:თუ ჭეშმარიტად რომანტიკული, სულთ პოეტის მიმართება მასსთან და საზოგადოებასთან უმეტესად შეუმჩნეველი ან დისტანციური, კამერულია და მისი დისტანციურობა მისივე, ასე ვთქვად, ფაქიზი შინაგანი სამყაროდან მომდინარეობს, დღეს დისტანციურობა, ძირითადად, ელიტის პოზაა, შოუბიზნესს უკავშირდება და ხშირად ფსევდონტელექტუალიზმს გამოხატავს.

თანამედროვე გერმანელი მწერლის პატრიკ ზიუსკინდის ამბივალენტური ირონია იდეალებისადმი ნარცისული შეხედულებების გადახინჯვას გულისხმობს, რასაც ნიცშე „გრძელ-იერარქიულ კიბესა“ და „ღირებულებას“ უწოდებს, რომელიც ერთ ადამიანს გამოარჩევს მეორისგან, იმ საზოგადოებისგან, რომელიც მონობას მიეღტვის ამ სიტყვის სხვადასხვა გაგებით. თანამედროვე ინფორმაციას, ზიუსკინდი ასე ვთქვათ, პრიზმაში ატარებს, რაც პერმანენტულ გადაფასებასთან არის დაკავშირებული.

მწერალთან ირონიზებულია „სოციალური ინტერესი“, სოციალური ჯგუფის მისია, რაც ადღერის მიხედვით, ზღუდავს უმწიფარ ინდივიდუალურ შეხედულებას იმის შესახებ, რომ ადამიანმა უნდა დაამტკიცოს სხვებთან შედარებით თავისი არაჩვეულებრიობა და რომ, მეორე მხრივ, თვითშეფასება უფრო ღირებულია, როცა

ინდივიდი საკუთარი თავის საჭიროებას გრძნობს შედარებით ფართო სპექტრის, ანდა მთელი კაცობრიობის კონტექსტში.

ადღერის ინდივიდუალური ფსიქოლოგია მიიჩნევდა, რომ საკუთარი თავის ადმატებული შეფასებისას, კაცობრიობის გათავისუფლებისაკენ ამ შეფასების მიმართვა, უმეტესად ათავისუფლებს განდიდების მანიით შეპყრობილ ადამიანს პათოლოგიური ნარცისიზმისაგან (2).

ზიუსკინდი ამ საჭიროების პაროდიულ იმიტაციას ქმნის თავის რომანში „სუნამო“, თავისი გმირისა, თუ ანტიგმირის – გრენუის შემოქმედების საბოლოო, მთელ კაცობრიობაზე გათვლილი „დიადი“ მიზნის დასახვით.

გრენუის თითქოს სარგებელი უნდა მოეტანა საზოგადოებისთვის მისი არაჩვეულებრივი შემოქმედებითი ტალანტის წყალობით, – „ის სურნელთა შემოქმედი უნდა გამხდარიყო. ყველა დროის საუკეთესო მენელსაცხებლე“ რეფორმატორი და რევოლუციონერი. ეს სწორედ ის თემაა, რაზეც ზიუსკინდი პაროდიას აგებს. მწერალი მენელსაცხებლეზე, როგორც მესიაზე, ირონიულად შენიშნავს, რომ „მას უნდა განეხორციელებინა რევოლუცია სურნელთა სამყაროში“ (3).

ყოველივე ამან კი, როგორც ნაპოლეონის, ჰიტლერის პერიოდში მსხვერპლი მოითხოვა. გრენუის გენიამ სხვერპლი მოითხოვა ქაღალდითა სახით, რამაც გრენუი საბოლოოდ ერთ-ერთ მკვლელად „ტიპურ რევოლუციურ ურჩხულად“ ჩამოაყალიბა.

ზიუსკინდი იმიტაციის პროცესში ეყრდნობა როგორც სენსორულ, ყნოსვით ინფორმაციას, როგორცაა „რევოლუციის სუნი“, „დახვავებული გვამის სუნი“, „სიკვდილის, სიღარიბის სუნი“, ასევე როგორც პოსტმოდერნისტი მწერალი, ეყრდნობა მკითხველის მესხიერებასა და მის წარმოსახვაში უკვე არსებულ ინფორმაციას, გამოცდილებას, მოგონებებსა და განცდებს.

გერმანელი ლიტერატურათმცოდნე ვერნერ ფრიცენი, რომელიც გრენუიზე ავადმყოფობათა მთელ სტრუქტურას აგებს, შენიშნავს, რომ ზიუსკინდის გმირში ირონიულად იმიტირებულია მითი მიგდებულ ბავშვზე, რომელიც თავისი ხალხის მსხნელად უნდა გაიზარდოს (4).

რომანში პაროდირებულია განმანათლებლური, მოდერნი-სტული და თავად პოსტმოდერნისტული ყოფა და ამ უკანასკნელის დამოკიდებულება ამ გარემოშივე აღზრდილი მსხნელის მიმართ. ეს მესიანიზმი, განსაკუთრებული გენიალურობა, ისევე როგორც ამ საკითხთან დაკავშირებული ნიცშეს ხაზის ირონიული ინტერტექსტუალობა, მთელ ნაწარმოებს ლაიტმოტივად გასდევს.

დეკადენსური ხელოვანის დისტანციის პათოსის პაროდირებისა და ასევე ხელოვანის ზემორალური ყარობობის, განდევილობის ირონიულ იმიტირებას ეხმიანება ნიცშეს განმარტება, რომ „ადამიანი მრავალ-მხრივი, მატყუარა, ხელოვნური ცხოველია, ავადმყოფური ცხოველია“, ანდა რომ „ადამიანი მამაცი ცხოველია, რითიც მან ყველა სხვა მხეცზე გაიმარჯვა“ (5).

ასე გადარჩა მაგალითად, ყველა სიტუაციაში გრენუი – „ტეიპა“, რომლის წასვლის შემდეგ ყველაფერი ნადგურდებოდა და ყველა მისი გამზრდელი თუ პატრონი კვდებოდა. სიზმარში თუ ხილვისას, ჭაობიდან ანაორთქლზე უფრო მყრალი, საკუთარი სულის სუნის შეგრძნებით, გრენუი მხოლოდ ერთხელ აღმოაჩენს მისთვისაც კი გაუსაძლის, ამყრალბულ საკუთარ „მე“-ს. საკუთარი სუნის არქონა გრენუის საკუთარი „მე“-ს არქონაზე მიანიშნებს, სიზმარში ქვეცნობიერის ნაკადის გახსნით, თუ ხილვისას „შეიცან თავი შენის“-ის გააზრებით, პოსტმოდერნისტულად ერწყმის ერთმანეთს ტაბუს მოხსნის ფროიდის ფსიქოანალიტიკური და რომანტიკული, რელიგიურ-მისტიკური, თუ შოპენჰაუერის „მე“-ს შეცნობის ირონიული ინტერტექსტუალობა, ხოლო გრენუის ცხოველური ინსტინქტების ექსპრესიულ-ნატურალისტური გამოსახვით ნიცშეს „თავისუფალი ნების“ კოდები იკითხება.

გრენუის შვიდწლიანი „განდევილობა“, სხვა მრავალ კოდთან ერთად, ნიცშეს ზარატუსტრას გამოქვაბულში შვიდდღიანი გამოკეცვის ირონიული იმიტაციაა.

„თუმცა ნიცშესთვის უმაღლეს ღირებულებას პიროვნულობა და მისი ღირსება წარმოადგენდა... მაგრამ ნიცშეს ჰქონდა სხვა მხარეც, რამაც ხელი შეუწყო მისი ფილოსოფიის რეაქციული მიზნებისთვის გამოყენებას, რასაც თომას მანი სიმბოლურად და კონკრეტულად გვიჩვენებს თავის „დოქტორ ფაუსტუსში“. ნიცშე ეწეოდა ინსტინქტების თავისუფალი ნების პროპაგანდას, უარყოფდა განსჯის კონტროლს“ (6).

აღსანიშნავია, აგრეთვე რომ ნიცშე აკრიტიკებდა შოპენჰაუერს თანაგონობის გამოხატვისას: „შოპენჰაუერი ცხოვრების მტერი იყო: ამიტომაც მასთან სიბრალული სათნოებად იქცა, რაც უპირისპირდება განვითარების კანონს“. . . (7).

ზიუსკინდთან ნიცშეს ეს ტენდენციები ორმაგადაა ირონიულად კოდირებული გრენუიში. მასში ინტერტექსტუალურად იკვეთება თომას მანის რომანის „დოქტორ ფაუსტუსის“ მთავარი პერსონაჟის: ლევერკიუნის სატანასთან წილნაყარი, გამძაფრებული დისტანციის პათოსის მქონე ინტრავერსის, „დიონისური“ ხელოვანის პოსტმოდერნისტულად იმიტირებული სახე, რომლის ერთ-ერთ

პროტოტისაც თავად ნიცშე წარმოადგენდა. ხოლო შეშლილობისა და დეგენერაციის ელემენტები თავიდანვე ჩნდება გრენუის სახეში, რასაც ლოგიკურად ესმიანება რომანის ფინალი, და სადაც ასევე მოჩანს ნიცშესა და ლევერკიუნის ცხოვრების დასასრულის, შეშლილობის კოდები და ნიცშესეული ბიოლოგიური, ვიტალური მოთხოვნები, თავისუფალი – სიცოცხლის ნების გამოთავისუფლების ტენდენციები.

ნიცშესთან, ეს როგორც ცნობილია, ძალაუფლების ნებას უკავშირდება – „ჩემი ფორმულა, მისი გაგება ღაღადებს – სიცოცხლე – ეს არის ძალაუფლების ნება.“ – *Meine Formel dafür lautet, Leben ist Wille zur Macht* (8).

ზიუსკინდის რომანში ძალაუფლების ნება ზეიმობს, როცა გრენუი საბოლოოდ, ქალწულთა სერიული მკვლელობებით, მათი სურნელთა შეთვისება გადამუშავებით, ღვთაებრივი სუნამოს ავტორი გახდება და საზოგადოებას ექსტაზში გაახვევს, ყველასთვის „ზეკაცად“, „გენიალურ გრენუიდ“ გადაიქცევა.

აქ ირონიულ კოდად ნიცშეს გენიოსი იკვეთება – შუაღელური არსება დამნაშავესა და შეშლილს შორის, რომელსაც ერთდროულად გააჩნია მგრძობიარობა და სისასტიკე და რომლის შესახებაც – „გვიანდელი ნიცშეს“ შესახებ, თომას მანი წერდა: „მისი გამომსახველობითი საშუალებები და აქცენტები, ცხადია, გამოწვეული იყო დემონური შეპყრობით და შესაბამისად იმ სულიერი მდგომარეობით, რაც მის ფსიქიკურ მდგომარეობას ახლდა“ (9).

გრენუის იზიდავდა ზღვის ქაფით, ჭერმის ყვავილით შეზავებული ჰაერი, შემდეგ კი ფაუსტური დანაშაულის აღმძვრელი ქალწულებრივი მშვენიერების სურნელი, რასაც მოჰყვა წამება და სიკვდილი – მკვლელობა, საბოლოოდ კი „აკლდამა“ – გრენუის ბრბოში „განბნევა“. შემოქმედი-მკვლელის ეს პაროდი-რეზული გზა და ასევე თავად ხელოვნება ეტაპობრივი, საკარნავალო მსვლელობით სუნის აზრობრივ დეტერმინიზმთან არის გაიგივებული. მუსიკა, რომელსაც ჯერ კიდევ ნიცშე მხატვრული გამომსახველობის უმაღლეს ფორმად მიიჩნევდა, იდენტურობას პოულობს სურნელთან როგორც აბსტრაქტული გამომსახველობით, ასევე ფიზიოლოგიური აღქმის თვალსაზრისით. ზიუსკინდთან აღქმის ორგანო – ყური – შეცვლილია ცხვირით. ამ იდენტურობაზე მინიშნებას მწერალი თვითონვე ახდენს – „როგორც მუსიკალური ბავშვი იქნებოდა შეპყრობილი ორკესტრის ახლოს ნახვის წადილით, ანდა აღმაფრენას იგრძნობდა ტაძარში ორღანის იდუმალი კლავიატურის ნახვით აღელვებული, სწორედ ისე იყო შეპყრობილი გრენუი პარფიუმერიაში ნახედვის სურვილით“. გრენუის ეს პათოლოგიურ სწრაფვაში

გადასული შემოქმედებითი მუხტი თომას მანის გმირების მუსიკალური აღტყინების ირონიულ იმიტაციად იკითხება. სურნელთა გადაცემის მუსიკალური

მოდელი თავიდანვე წინა პლანზე იწევს „სუნამოში“. ზიუსკინდი თავად მიანიშნებს ბავშვი-გრენუის ტალანტზე, რომ მისი ეს ზეჭეშმარიტი საოცარი უნარი ყველაზე კარგად სწორედ მუსიკალურ სამყაროში იქნებოდა გამოყენებული.

„მართლაც, ყველაზე უფრო ზუსტი იქნებოდა, რომ იგი შეგვედარებინა იმ მუსიკალური ნიჭის ვუნდერკინდთან, რომელმაც მელოდიიდან და ჰარმონიიდან ცალკეულ ბეერთა ანბანი აიტაცა, ახლა კი თვითონ ქმნის სრულიად ახალ მელოდიასა და ჰარმონიას, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ სურნელთა ანბანი, ბგერით ანბანთან შედარებით, ბევრად მასშტაბური და მრავალფეროვანია“ (10).

ზიუსკინდი თავის რომანში ნიცშეს მრავალმხრივ კოდირებას ახდენს, რითიც ინარჩუნებს თავად ნიცშეს ამბივალენტურ აღქმასა და პარადოქსულ წერის მანერას. გრენუი, ერთი მხრივ, ნიცშესეულ ავადმყოფური სულის ხელოვანს ესადაგება, ნიცშეს ვერ წარმოუდგენია ხელოვანი, რომელიც ავად არ იქნებოდა ხოლო, მეორე მხრივ კი, გენიოსი მენელსაცხებლე „ფიურერის“ პაროდიულად იმიტირებულ სახეს იღებს (11).

დისტანციის პათოსი კი შავი იუმორით იხსნება “მესიასთან” ურთიერთობისას, როცა უბირი ბრბო სიყვარულით აღტაცებული დაგლეჯს გრენუის და თითოეული მათგანი „გაბრწყინებული ზეადამიანისაგან“ სიყვარულის სახელით იგემებს თითო წილს, ეხიარება მას და თვითკმაყოფილებას შეიგრძნობს.

„თქვენი ცოდვა კი არა, თქვენი თვითკმაყოფილება დალადებს ზეცაში; თქვენი ცოდვების არარაობა დალადებს ზეცაში!“ (12).

„მე“-ს განზოგადება, რომანში რეალურად ვერ ახერხებს სიყვარულის, ქალწულებრივი მშვენიერების შესისლხორცებას და პოსტმოდერნისტულ იმიტაციას ახდენს, რაც თვითონ რომანში არსებულ პოსტმოდერნისტულ დისკურსზე მიანიშნებს. ამას ამბაფრებს გრენუის, როგორც ბრბოს ბოროტების მასაზრდოებელი წყაროს სახე და ბრბოს ნიცშესეული აღქმის იმიტაცია, როცა ნიცშე ზარატუსტრას ქვეთავში „ბრბოსათვის“ ამბობს: „სიცოცხლე წყაროა სიხარულისა, ხოლო სად ბრბო სვამს, მოშხამულია იქ ყოველი წყარო“ (13).

გრენუი გადის ზეკაცის განვითარების სტადიებს – „შენ უნდა“, „მე მსურს“ და „გაბავშვების“ – პირველ საწყისთან დაბრუნების პერიოდს. „იგი იძენს თავის სამყაროს, თავის ქვეყანას“... მაგრამ თავის პირველ საწყისთან დაბრუნება ზიუსკინდთან, ასევე ნიცშეს

„უკანასკნელ ადამიანად“ გარდაქმნის ირონიულ იმიტაციად მოჩანს, რაც რომანში ბრბოს საზრდოდ, მასში მისტიკურ გადასვლად არის პაროდირებული. ნიცშესთან ვკითხულობთ: „რა არის სიყვარული? რა არის შემოქმედება? რა არის ლტოლვა? რა არის ვარსკვლავი? – კითხულობს უკანასკნელი ადამიანი... დედამიწა პატარავდება, მასზე დახტის უკანასკნელი ადამიანი და ყველაფერს აკინებებს, მისი მოდგამა მიწის რწყილივით შეუმუსრავია, აცხადებს ნიცშე, – პატარა ადამიანი მარად მობრუნდება!“ (14).

ზიუსკინდი პოსტმოდერნისტული გამომსახველობით, ავტორის ჩარევის, ახსნა-განმარტების გარეშე ბუნებრივად უკან აბრუნებს გრენუის ბრბოში, სადაც მისი საბოლოო გაბრწყინება მოხდა. გრენუიმ მთლიანად გადაისხა მომაჯადოებელი სუნამო და საკუთარი ნებით მივიდა დასასრულამდე, მაგრამ, მეორე მხრივ, ბოროტება გადანაწილდა, თითოეულ მათგანში გააძლიერა უკვე ღრმად გადგმული ბოროტების ფესვები და მართველი გახდა – გაგრძელდა სისხლიანი კვალი.

„ბოროტება ადამიანის უკეთესი ძალაა. „ადამიანი უნდა უკეთესი და უფრო ბოროტი იყოს“, – ამას მოვასწავებ. „უბოროტესი უხმს ზეკაცის სიკეთისათვის“, აცხადებს ზარატუსტრა „მაღალი ადამიანისთვის“ (15).

ნიშანდობლივია, რომ კოდების ურთიერთშერწყმით, პოლიფონიურობით ზიუსკინდის ტექსტი პოსტმოდერნისტულად მრავალმხრივი ინერპრეტაციის საშუალებას იძლევა. „სუნამოში“ ირონიული ორმაგი კოდების თამაში, მათი ერთმანეთში გადახლართვა თავად ნიცშეს ფენომენსა და ნიცშეს ტექსტის ამბივალენტურობაზე მიანიშნებს, რისი ინტერტექსტულობაც ზიუსკინდთან ზოგჯერ არა ირონიულად, არამედ თავისივე ნიცშესეული პარადოქსული მნიშვნელობით იჩენს თავს. „სუნამოში“ გრენუის არ იღებს საზოგადოება, რადგან მას ყნოსვითი შეგრძნების დონეზე სუნი არ გააჩნია და ხერხედიდან გამომძვრალი, მსოლოდ „ადამიანის სუნის“ სუნამოს შექმნით, რომელიც სიმყრალის და კეთილ სურნელთა ნაზავია, იქცევეს ადამიანთა ყურადღებას, უთანაბრდება მათ და ამ ქარიზმით ცდილობს მათზე ამაღლებას და შემდგომ გრენუი-ხელოვანი წარმოაჩენს თავის დისტანციის პათოსს. მას, უსიყვარულოდ შობილსა და გაზრდილს, სძულს ადამიანები და საკუთარი თავის განდიდებით უნდა მათზე შური იძიოს; ადამიანების გაბატონებას ესწრაფვის მათი გაბრუებითა და ეიფორიით.

ნიცშეს „ზარატუსტრაში“ ხერხედიდან გამომძვრალი ტარანტულის სულშიც ასევე დვარძლია, რაც სულს თავბრუს ახვევს და იგი შურისძიებაზე ოცნებობს.

„ამას იგავით გეტყვით თქვენ“, – ამბობს ზარატუსტრა, – „რომელი აბრუებთ სულს, თქვენ მქადაგებელნი თანასწორობისა! ტარანტულები ხართ და ფარული შურისმგებელნი! ... თქვენიდან გადმოხეთქს ეს, ვით ცეცხლი და შურისგების შეძლილობა“ (16).

გრენუი – „ტიკა“, სწორედ ჭაობიდან ანაორთქლი სიმყრალის – საკუთარი სამყაროს წამიერი შეგრძნების შემდეგ აცნობიერებს ბოლომდე საკუთარ არაჩვეულებრიობასა და საკუთარი ტალანტის განსაკუთრებულობას. იგი ტარანტულასა და ზარატუსტრას ნაზავია. თავდაპირველად გრენუი ცხოველივით მხოლოდ თავის გრძნობას მიჰყვებოდა, როგორც „ჭაობში ხელჩაყოფილი, წურბელების ნაკბენებით დასისხლიანებული, მიწაზე გართხმული უცნობი, რომელსაც ზარატუსტრამ ფეხი წამოჰკრა. კაცმა მას უთხრა: „რამდენი ხანია ერთ რამეს ვეძიებ, წურბელის ტვინს, რათა სლიპი ჭეშმარიტება არ გამისხლტეს! აქ ჩემი სამეფოა! ... წურბელის გულისათვის ვიწეკი აქ, ამ ჭაობთან... და კვლავ უფრო მშვენიერი ცხოველი იწყებს ჩემი სისხლის წოვას, თვით ზარატუსტრა!“ (17).

სისხლისმწოველი ზარატუსტრა გრენუის, გენიოსი ხელოვანის განდიდებისა და დისტანციის პათოსის ინტერტექსტუალობად მოჩანს.

გრენუისთვის არ არსებობდა მორალის გაგება: ერთი მხრივ, იგი ყველაფერს როგორც ცხოველი, ისე აღიქვამდა, ხოლო, მეორე მხრივ, ხელოვანის მიზანი ამართლებდა მოქმედებას, რის ერთერთ ირონიულ კოდად ნიცშეს წურბელებიანი კაცი იკვეთება. იგი ზარატუსტრას ეუბნება – „ამისთვის გულგრილი ვარ დანარჩენისთვის; და ჩემი ცოდნის გვერდით დაბანაკებულია ჩემი შავი უვიცობა... ჩემი სულის პატიოსნებას ესა სწავია, ერთი ვიცოდე და დანარჩენი არ ვიცოდე:

მძულს ყველა სულით გაორებული, მეოცნებე, აღტაცებული...სისხლით გავიმაგრე მე ჩემი ცოდნა!“.

გრენუისაც არ აინტერესებს მატერიალური ყოფა. ის ცოდნის გაღრმავებისთვის იღვწის, შრომობს და ყველაფერს თავის შემოქმედებით მიზანს უძღვნის. არ ესმის ქალისადმი სასიყვარულო-სექსუალური ლტოლვა. გრენუის ედალთმიან ახალგაზრდა ქალწულთა სურვილი მხოლოდ მათი განსაკუთრებული სურნელის დასაპყრობად იზიდავს, მასალად საკუთარი შემოქმედების მწვერვალისთვის.

ამ თვალსაზრისით, ის როგორც “ზემორალურია”, ასევე უსქესოა, ის – მისი ჯადოსნური სუნამო, მისი ქარიზმა, ერთნაირად ხვევს ეიფორიაში ქალსაც და კაცსაც და ის ყველაში განიბნევა, როგორც ცხოვრების ბოროტი მარცვალი. ის ინსტინქტების მატარებელი es-ია, რომელიც ყველაში ცხოვრობს.

მრავალი ამბივალენტური კოდის მიუხედავად, რომლითაც ზიუსკინდი თამაშობს, ავტორის ირონიულ-კრიტიკული დამოკიდებულება საზოგადოებრივი ყოფისა და გრენუისადმი აშკარაა. გრენუი თავის გამომსახველობის კოდთა იმიტაციაა.

გრენუი-„ეს“-ში ფროიდის ლიბიდოზური ინსტინქტი თავიდანვე ირონიულად სუბლიმირდება, ხოლო მის მიერ „ადამიანის სუნის“ შექმნა: – „მე“-ს, ანუ „ich“-ის, „ეს“-სა და „über ich“-ს („ზემე“-ს) შორის არსებული შუალედური ფაზის იმიტაციაა. „über ich“-ს ხელში ბავშვაყვანილი გრენუი განასახიერებს, რომელიც

ცდილობს კეთილშობილების გამომჟღავნებით საკუთარი თავი-„ეს“-ი დაფაროს. სინამდვილეში კი დასცინის ადამიანს და მის შემოქმედ ღმერთს, რომელსაც ის მიიხნევს „მდარე არომატთა მოყვარულად“, რომელსაც მას ადამიანები უკმევენ და „აქოთებულად“ მოიხსენიებს.

გრენუი ეკლესიაშიც ზიზღით შეიგრძნობს ყველა მძაფრ სუნს, რაც ადამიანის ყოფას ახლავს. ეს დისკურსი კვლავ ზარატუსტრას ზიზღის იმიტაციად იკვეთება, როცა ზარატუსტრა თავის გამოქვაბულიდან გამოდის, და როცა ეს უკანასკნელი ამბობს: „ყველგან ვნოსავ მე პატარა ფარულ მრევლს; და სად თავშესაფარია, იქ ახალი თანამლოცველია და სიმყრალე თანამლოცველ ძმათა“ (18).

პოსტმოდერნისტული კვლევისას აღსანიშნავია, რომ პოსტმოდერნისტული ამბივალენტური გამომსახველობა – სინთეზის გარეშე ურთიერთსაწინააღმდეგო წინადადებათა დიალექტიკური მთლიანობა, ფსიქოანალიტიკური თვალსაზრისით, როგორც მასტრუქტურირებელი პრინციპი – ნიცშეს ფილოსოფიიდან და ფროიდის ღრმა ფსიქოლოგიიდან მომდინარეობს (19).

ზიგმუნდ ფროიდი მიიხნევდა, რომ არა მარტო გაუცნობიერებლად, არამედ გაცნობიერებულადაც ხდება მაღალი იდეალებით, ანუ ზე – „მე“ – თი ქვენა დონეზე დაფარული ინსტინქტების შენიღბვა (20).

ნიცშეს ესეისტურ დაკვირვებაში მუდმივად ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო ექსტრემა, რომლებიც ძველი შეხედულებით ერთმანეთისგან მკაცრად განირჩეოდა, დღეს ერთმანეთს შეერწყა. ზიუსკინდთან გრენუი ზეკაცად პირველად სწორედ მორწმუნე საზოგადოებას ევლინება, დისტანციის პათოსით შეპყრობილი და ეს საზოგადოება ეიფორიაში ვარდება, ორგიას აწყობს, ადამიანები ივიწყებენ ღმერთს და საკუთარ „მე“-ს, სანამ გრენუის ჯადოსნური სურნელი იფრქვევა. ზიუსკინდის იმანენტურ განწყობას ფონს უქმნის ნიცშეს ნიჰილისტური აღიარება ადამიანების, მათი დაფარული გრძნობების მიმართ, რომელთათვისაც ჭეშმარიტი ღირებულებები გაუფასურდა (21).

ზარატუსტრა ქრისტეზე ამბობს, რომ ღმერთი „სიკეთეა, იქნებ, იმ მქადაგებელთათვის პატარა ხალხისა, რომ ის იტანჯა და ადამიანის ცოდვები იტვირთა. ხოლო მე მახარებს დიდი ცოდვა, ვით ჩემი დიდი ნუგეში“ (22).

ცოდვა-ტანჯვა ნიცშესთან განხილულია, როგორც ზოგადად დაძლევა. იგი თავის საყვარელ ადამიანებს ამ ტკივილს უსურვებდა – *Solchen Menschen, welche mich etwas angehen, wünsche ich Leiden, Verlassenheit, Krankheit, Misshandlung, Entwürdigung...* (23).

ნიცშესთან გვხვდება არა მარტო ერთმანეთის საწინააღმდეგო ტერმინები, არამედ მთელი სემანტიკური პარადიგმა. სიკეთე და ბოროტება, აღორძინება და დაცემა, ტკობა და ასკეზა, სიმართლე და ტყუილი ერთმანეთშია შეზრდილი. ნიცშეს იდეათა შესახებ ვალტერ ბენიამინი აღნიშნავს, მათზე დაკვირვებისას გასათვალისწინებელია, რომ ეს იდეები არა ერთმანეთის საწინააღმდეგოდ დგანან, არამედ ქმნიან ვირტუალურ წრეს, საიდანაც შესაძლებელი ექსტრემები ამოჭრილი არ არის (24).

სიმართლე და ტყუილი შედუღებულია ნიცშეს დისკურსში, როგორც სამყაროს მთლიანობა, და რასაც ნიცშე თვითონ აღიარებდა. ხოლო მიზანთროპიულობას, როგორც ადამიანის სავალდებულო სიყვარულს, „კაციჭამიობის“ გაგრძელებად მიიხსენებდა. მთლიანობის ასეთმა ინტერპრეტაციამ სამყარო ფსიქონალიზმამდე მიიყვანა, სადაც სიყვარული და სიძულვილი, ეროსი და თანატოსი, საღიზიმი და მაზოხიზმი ამბივალენტურ მთლიანობას ქმნიან (25).

ფროიდის ამ ფსიქონალიტიკურ სიძულვილ-სიყვარულის (*Hass-Liebe*) პაროდირება ზიუსკინდთან რომანში „სუნამო“ არაცნობიერის დონეზე შეიძლება განვიხილოთ, რასაც გრენუი გოგონათა მკვლევლობით იკმაყოფილებდა, მათ სურნელთან გაიგივებით, როგორც დედისკენ – სისხლის კვალისკენ გაუცნობიერებელ ლტოლვას. არასრულფასოვნების კომპლექსმა, რომელიც გრენუის ბავშვობაში უსიყვარულობით ჩამოუყალიბდა, დიონისური ხელოვანის პათოსი „მამისმიერი“ ფიურერის სადო-მაზოხისტური დისტანციის პათოსით ჩაანაცვლა (*eines Elternteils, des Vaters oder der Mutter, gesetzt wird*) (26).

ამრიგად, პოსტმოდერნისტულ რომანში ზიუსკინდი პიროვნულობის არა ახალ შეხედულებებს ავითარებს, არამედ წარსულისა და აწმყოს ცნობილ ლიტერატურულ შეხედულებათა მრავალმხრივ პაროდირებას ახდენს.

ზიუსკინდთან შეიმჩნევა, რომ ძიების ასეთი პროცესის დროს, იგი პოლარული პოზიციებიდან ერთს ირჩევს და თუნდაც ჰქონდეს თავიდანვე საბოლოო მზა პასუხი, იგი თამაშ-თამაშით შეუმჩნევლად მიდის მისკენ. ასეთი პოზიცია გამორიცხავს ყოველგვარ ცალმხრივ

დოგმატურ სერიოზულობას და აბსოლუტიზაციას არ ახდენს არც ერთ შეხედულებაზე, ცხოვრებისა და აზრის არც ერთ პოლუსზე. ყველა ცალსახა სერიოზულობა (ცხოვრებისა და აზრის), ცალსახა პათოსი გმირს, როგორც შემოქმედს, მკვლელს, ფიურერს და როგორც თავად ავტორს ენიჭება.

პოსტმოდერნისტული ერთ-ერთი აქტუალური თემის – სიკვდილთან თამაშის საკითხი ზიუსკინდთან თავს იჩენს როგორც ავტორის სიკვდილი. პრობლემას მორის ბლანშო მეტაფიზიკური ინტერპრეტაციით განიხილავს, როგორც არყოფნის უპიროვნო სტიქიას, „სუბიექტურ ეპოპეას“ სუბიექტის გარეშე და როგორც მეტაფორას, რომელიც იდეის ზღვარის წარმოდგენაში გვეხმარება.

ეს საკითხი რომანის პოლიფონიურ სახეობაზე მიანიშნებს. იგი მეტაფიზიკურ სუბიექტივიზმთან ერთად, პოსტმოდერნისტული პრობლემატიკიდან გამომდინარე გახდა აქტუალური. იდეის ზღვარი ზიუსკინდთან ტექსტის პოლიფონიურობის შედეგად გაბუნდოვანებულია. რომანთან მიმართებაში სუბიექტის სიკვდილი ჯერ კიდევ გოეთემ განსაზღვრა როგორც სუბიექტური ეპოპეა (27).

აღსანიშნავია, რომ “ავტორის სიკვდილის” მიუხედავად, პოლიფონიურ რომანში ავტორის ხმა მაინც ისმის, ოღონდ იგი პერსონაჟის ხმის თანასწორუფლებიანია, რადგან ირონია ხშირად სწორედ ავტორისაკენ, ან მისი ყოფითი დისკურსისაკენაა მიმართული და ავტორი არ ზღუდავს გმირის სიტყვებსა და თვალსაწიერს (28).

ლიტერატურა

References

1. Nietzsche F. 1980: *Jenseits von Gut und Böse*. Bd. 8, S.235. S. 218.
2. Adler A. (1933), 1979: *Der Sinn des Lebens Individualpsychologie und Schule* (1929). Fankfurt a.M.
3. Süskind P. 2004: *Das Parfüm. Die Geschichte eines Mörders*. Zürich, S.23, 54.
4. Friten W. 1996: Patrick Süskind, *Das Parfüm*. Interpretation Oldenbourg. München, S.30.
5. Nietzsche F. 1980: *Zur Genealogie der Moral*, Samt. W., Bd. 5, S. 413-417.
6. Какабадзе Н. 1985: *Томас Манн, Грани творчества*. Тбилиси, 126-127.
7. Nietzsche F. 1980: *Der Antichrist*. Samt.W., Bd. 6, S. 458.
8. Nietzsche F. 1984: *Briefwechsel*. Bd.5.
9. Mann Th. G.W., Bd. XII. S.462.
10. Süskind P. 2004: *Das Parfüm. Die Geschichte eines Mörders*. Zürich, S.49.
11. Nietzsche F. Bd. X, S.66

12. Zima P. 2001: *Moderne/Postmoderne, Nietzsches Erben*. Tübingen und Basel, S.130.
13. nicSe f. 1993: *ase ityoda zaratustra: gamojansaRebuli*, (Targmani erekle tatiSvili). Tbilisi, gv. 165
14. igive. gv. 165-166
15. igive, 214.
16. igive, 77-78.
17. igive, 186-187.
18. igive, 138.
19. igive, 303.
20. Freud S. *Das Ich und das Es, Massenpsychologie und Ich-analyse*, Frankf, 1982
21. nicSe f. 1993: *ase ityoda zaratustra: gamojansaRebuli*, (Targmani erekle tatiSvili). Tbilisi, gv. 250
22. igive, 214.
23. Nietzsche F. 1980: *Werke*, München, Bd. 10, S. 139.
24. Benjamin W. 1978: *Ursprung des deutschen Trauerspiels*. Frankfurt a. M., S. 31.
25. Zima P. 2001: *Moderne / Postmoderne: Moderne Liteatur und Ambivalent Zwischen Nietzsche und Freud*. Tübingen und Bassel, S.304.
26. Freud S. *Studienausgabe*. Frankfurt, Fischer.1982, S413.
27. Goete J. W.1968: *Maximen und Refl exionen*, München, DTV, (2 Auf.), S. 16.
28. Ryan J. 1991: *Pastische und Postmoderne. Patrick Süskinds Roman das Parfüm in: P.M. Lützelers Spätmoderne und Postmoderne. Beiträge zur deutschsprachigen Gegenwarts Literatur*. Frankfurt: S.99.

Ia Burduli

The artificial code of Fuehrer and the “Distance Pathos” of Nietzsche within the postmodern

Summary

For the ideology of most of the extreme right movements in the world Nietzsche's philosophy was the theoretical basement. At the same time it was playing a social role in supporting these trends in politics, philosophy and art (individualistic, liberal, anarchist, etc.). These trends either express the most common and essential interests of the monopoly elite, or generally express the vital interests of the transition, "middle" classes.

Nietzsche believed that the division of society into castes is eternal and their roots lie in the biological nature of man. In his opinion "dominant caste" or "master races" are in all respects of higher rank than the oppressed "race of slaves," in respect of which represent the idea of "over-man".

"Every elevation of the type "man" has been and will be a matter of aristocratic society, because the society believes in the rank-ordering, as well as both in the different values of people. Pathos of distance, the desire of increasing the distance of the soul itself, as well as achieving everything being more elevated, rarer, more distant, more intense and broad states; In this way, the internal growth, as well as the development in "man" would be impossible if "one didn't overcome himself"—declares Nietzsche and discusses the following moral formulation as "aussermoralisch".

Nietzsche refers himself to the "master race", as philosopher as well as ideologist, one of the "creators of the new values." Indeed, all higher culture has been created and will be created exactly by the dominant castes. Superiority of it is not in physical strength, but in soul—they were more upright men "more solid beasts." Nietzsche's extreme elitism has become very popular for the "middle strata" of society.

Postmodernist Susskind's famous novel "perfume" provides fertile ground for interpretation of Nietzscheanism. It is the play with the concept of European culture in modern times.

Key Words: ambivalence, literary codes, Zarathustra and “aussermoralisch”, Inferiority complex

Reviewer: Professor Rusudan Tabukashvili, Georgian Technical University

Ия Бурдули

Художественный код фюрера и “пафос дистанции” у Ницше в рамках постмодерна

Резюме

Философия Ницше стала теоретической основой идеологии большинства крайне правых движений в мире, В то же время играла социальную роль для обоснования таких тенденций в политике, философии и искусстве (индивидуалистических, либеральных, анархических и пр.), которые либо выражают самые общие и существенные интересы монополистической элиты, либо вообще выражают коренные интересы переходных, "средних" классов.

Ницше полагал, что деление общества на касты, вечно, а его корни лежат в биологической природе человека. господствующие касты" или "расы господ" являются, по его мнению, во всех отношениях более высокого ранга, чем угнетённые "расы рабов", по отношению к которым первые представляют собою "род сверхчеловека".

"Всякое возвышение типа " человек" было до сих пор - и будет всегда - делом аристократического общества, как общества, которое верит в длинную лестницу рангов и в разноценность людей и которому в некотором смысле нужно рабство. пафоса дистанции, стремление к увеличению дистанции в самой душе, достижение все более возвышенных, более редких, более отдаленных, более напряженных и широких состояний, словом, не могло бы иметь места именно возвышение типа "человек", продолжающееся " самопреодоление человека", - если употреблять моральную формулу в сверхморальном смысле.

Ницше причисляет себя к "расе господ" в качестве её философа и идеолога, одного из "созидателей новых ценностей". Ведь высшая культура создавалась, создаётся и будет создаваться именно господствующими кастами. превосходство ее заключалось прежде всего не в физической силе, а в душевной, - это были более цельные люди_ " более цельные звери".

Знаменитый роман постмодерна Зюскинда «Парфюмер» даёт богатую почву для интерпретаций ницшеанство. В нем лежит, игра с концепцией развития европейской культуры Нового времени.

Ключевые слова: амбивалентность, литературные коды, и Заратустра "aussermoralisch", комплекс неполноценности

Рецензент: профессор Русудан Табукашвили, Грузинский технический университет

CONTENTS

THEORY

Gasav (Akaki) Gasviani Phenomenon of freedom-----	5
Nana Gamkrelidze Communication - multidisciplinary Paradigm-----	13
Giorgi Zirakashvili Information technologies as backbone component and risks linked to it -----	18
Keti Jijeishvili, Manana Darchashvili Global and national correlation problems in Georgia in the Context of modern World Political Processes-----	30
GIORGI CHKHIKVISHVILI WESTERN IDEA OF NIKO NIKOLADZE’S VIEW-----	37

HISTORY

Mariam Rakviashvili Russian-Georgian war and the support the position of the Republic of Estonia-----	44
Tinatin Apkhaidze Russian immigration Fascism in China in 20-30’s of XX centry-----	52
Edisher Gvenetadze, Maia Kipiani West and the issues of the Georgian Statehood-----	58

ECONOMIC

Gunia G., Svanidze Z, Svanidze L., Tsertsvadze T. Requirements of maintenance of stable economic development to sphere of protection of environment of Georgia-----	65
--	----

Tamar Abuashvili
Effect of informational technologies on the development of the country's
economic----- 76

Ilia Chibirov
Internal Analysis and Control of the Company Requires More
Attention from Financial Manager----- 84

David Advadze
Essence of small-scale business and criteria of its classification----- 91

LAW

Ana Kuchukhidze
Recommendations for rising of activity effectivity
Of the Court Government----- 102

SOCIETY

Guram Kashakashvili, Badri Tskhadadze, EkaTskhadadze
Origin of metallurgical term “grdemli” (anvil) ----- 112

Ia Burduli
The artificial code of Fuehrer and the “Distance Pathos” of Nietzsche
within the postmodern----- 119

СОДЕРЖАНИЕ

ТЕОРИЯ

Гасав (Акакий) Гасвиани Феномен свободы-----	5
Нана Гамкрелидзе Коммуникация - мультидисциплинарная парадигма-----	13
Георгий Зиракашвили Информационные технологии как системообразующий компонент : связанные с этим риски -----	18
Кети Джиджеишвили, Манана Дарчашвили Соотношение глобальных и национальных проблем грузии контексте современного мирового политического процесса-----	30
ГИОРГИЙ ЧХИВИШВИЛИ ИДЕЙ ЗАПАДА ВО ВЗГЛЯДАХ НИКО НИКОЛАДЗЕ-----	37

ИСТОРИЯ

Мариам Раквиашвили Российско-Грузинская война и реакция Эстонской республики----	44
Тинатин Апхаидзе Русский эмиграционный фашизм в Китае в 20-30 годах XX-го столетия-----	52
Эдишер Гвенетадзе, Мая Кириани Запад и вопросы государственности Грузии-----	58

ЭКОНОМИКА

Гуния Г.С., Сванидзе З.С., Сванидзе Л.С., Церцвадзе Т. Требования обеспечения стабильного экономического развития к сфере охраны природной среды Грузии-----	65
---	-----------

Тамар Абуашвили Влияние информационных технологий на экономическое развитие страны-----	76
Илия чибиров Внутренний финансовый анализ и управление фирмами-----	84
Давид Адвадзе Сущность и критерии классификации малого бизнеса-----	91

ПРАВО

Анна Кучухидзе Рекомендации по повышению эффективности деятельности судебной системы-----	102
---	------------

ОБЩЕСТВО

Гурам Кашакашвили, Бадри Цхададзе, Эка Цхададзе К происхождению металлургического термина грдемლ'ი (გრდემლ'ო «наковальная»)-----	112
Ия Бурдули Художественный код фюрера и “пафос дистанции” у ницше в рамках постмодерн-----	119

აგტორები

თინათინ აფხაიძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
თამარ აბუაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
დავით ადვაძე	წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ია ბურდული	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
გასავ (აკაკი) გასვიანი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ნანა გამყრელიძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ელიშერ გვენეტაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
გარი გუნია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის ბუნებრივი გარემოს დაბინძურების მონიტორინგისა და პროგნოზების განყოფილების მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი
მანანა დარჩაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
გიორგი ზირაქაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ანა კუჭუხიძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
მარიამ რაქვიაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ზიზი სვანიძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ლილი სვანიძე	აკადემიური დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
გურამ ქაშაკაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
მაია ყიფიანი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

ილია ჩიბიროვი	წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის დოქტორანტი
გიორგი ჩხიკვიშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
თამარი ცერცვაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ეკა ცხადაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ბადრი ცხადაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ქეთი ჯიჯეიშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

Authors

Tinatin Apkhaidze	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
David Advadze	Doctorate Candidate, Georgian Patriarchate St. Andrew Georgian University
Ia Burduli	Professor of Georgian Technical University
Giorgi Chkhikvishvili	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Ilia Chibirov	Doctorate Candidate, Georgian Patriarchate St. Andrew Georgian University
Tamar Abuashvili	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Nana Gamkrelidze	Professor of Georgian Technical University
Gasav (Akaki) Gasviani	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Edisher Gvenetadze	Professor of Georgian Technical University
Garry Gunia	The Chief Scientific Collaborator of Department of the Forecast and Monitoring of Pollution of an Environment of Institute of hydrometeorology of the Georgian technical university
Keti Jijeisgvili	Professor of Georgian Technical University
Manana Darchiashvili	Professor of Georgian Technical University
Ana Kuchukhidze	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Guram Kashakashvili	Professor of Georgian Technical University
Maia Kipiani	Professor of Georgian Technical University
Mariam Rakviashvili	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Zizi Svanidze	Professor of Georgian Technical University
Lili Svanidze	The Ph.D. in Physics and Mathematics Science Academic Doctor. Georgian Technical University.
EkaTskhadadze	Professor of Georgian Technical University
Badri Tskhadadze	Professor of Georgian Technical University
Tamar Tsertsvadze	Professor of Georgian Technical University
Giorgi Zirakashvili	Professor of Georgian Technical University

Авторы

Тинатин Апхаидзе	Докторант Грузинского технического университета
Тамар Абуашвили	Докторант Грузинского технического университета
Давид Адвадзе	докторант Грузинского Университета Андрея Первозванного Патриархата Грузии
Ия Бурдули	Профессор Грузинского технического университета
Нана Гамкрелидзе	Профессор Грузинского технического университета
Гасав (Акакий) Гасвиани	Докторант Грузинского технического университета
Эдишер Гвенетадзе	Профессор Грузинского технического университета
Гарри Гуния	Главный научный сотрудник отдела мониторинга и прогнозов загрязнения природной среды Института гидрометеорологии Грузинского технического университета
Кети Джиджеишвили	Профессор Грузинского технического университета
Манана Дарчашвили	Профессор Грузинского технического университета
Анна Кучухидзе	Докторант Грузинского технического университета
Мая Кириани	Профессор Грузинского технического университета
Георгий Зиракашвили	Профессор Грузинского технического университета
Гурам Кашакашвили	Профессор Грузинского технического университета
Лили Сванидзе	Кандидат физико-математических наук; академический доктор. Грузинский технический университет
Зизи Сванидзе	Профессор Грузинского технического университета

Мариам Раквиашвили	Докторант Грузинского технического университета
Тамара Церцвадзе	Профессор Грузинского технического университета
Бадри Цхададзе	Профессор Грузинского технического университета
Эка Цхададзе	Профессор Грузинского технического университета
Илья Чибиров	докторант Грузинского Университета Андрея Первозванного Патриархата Грузии
Георгий Чхиквишвили	Докторант Грузинского технического университета

ჟურნალის რედაქლეგია

ნანა ავალიანი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, ეგვიპტეში საქართველოს საელჩოს დესპანი (საქართველო)
რუდიგერ ანდრესენი	ბერლინის უნივერსიტეტის პროფესორი ეკონომიკის დარგში, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი (გერმანია)
მეფუფე აბრაამი (გარმელია)	დასავლეთ ევროპის მიტროპოლიტი (საქართველო)
ევგენი ბარათაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ეკონომიკისა და ბიზნესის მართვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი (საქართველო)
გიორგი ბაღათურია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ოთარ ბაღათურია	პასუხისმგებელი მდივანი, პოლიტიკის დოქტორი (საქართველო)
რასა ბელოკაიტე	ვიტაუტას დიდის უნივერსიტეტის პროფესორი (ლიტვა)
ანასტასია განიჩი	რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და ურალ-ვოლგისპირეთის შემსწავლელი ცენტრის მეცნიერ-მუშაკი, დოცენტი (რუსეთი)
იური გორიცი	მოსკოვის ენერგეტიკული ინსტიტუტის პროფესორი (რუსეთი)
ვახტანგ გურული	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
შოთა დოღონაძე	მთავარი რედაქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, სახელმწიფო მართვის მიმართულების ხელმძღვანელი (საქართველო)
ელუნ დრაკე	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (საფრანგეთი)
პარალდ ვერტცი	სორბონას უნივერსიტეტის „პარი-8“-ის პროფესორი ინფორმატიკის დარგში (საფრანგეთი)
გენადი იაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ეკონომიკისა და სამართლის საერთაშორისო გერმანულენოვანი ინსტიტუტის ხელმძღვანელი (საქართველო)
სერჯო კამიზი	“ლა საპიენცა“-ს უნივერსიტეტის პროფესორი. (იტალია)

რინარდ მასი	ნოტრდამის უნივერსიტეტის პროფესორი (ნიდერლანდების სამეფო)
როინ მეტრეველი	საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (საქართველო)
იოშიკა მიცუი	იოკოჰამას ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი (იაპონია)
ბადრი ნაკაშიძე	მ. ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის ფაკულტეტის პროფესორი (რუსეთი)
ლიზავეტა უახანინა	კანზასის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (ამერიკის შეერთებული შტატები)
ბუდი ნურანი რუჩჯანა	პაჯაჯარანის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ინდონეზია)
რამონ პიეტრო-სუარესი გერტ სურმიულენი	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (ესპანეთი დოქტორი, ლოჯისტიკური კომპანიის პრეზიდენტი (გერმანია)
ქეთი ქოქრაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი (საქართველო)
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
რუსუდან ქუთათელაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტის დეკანი (საქართველო)
მაია ჩხეიძე	საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ენდრიუ ლენუქს პარდინგსი	კინგსკოლეჯის პროფესორი (დიდი ბრიტანეთი)

EDITORIAL BOARD

NANA AVALIANI	PhD of History, Counselor-envoy of Georgia in Egypt (Georgia)
RUDIGER ANDRESEN	Professor of Economics of Berlin University, Doctor of Honour of Georgian Technical University (Germany)
His Eminence ABRAHAM (GARMELIA)	Metropolitan of Western Europe (Georgia)
EVGENI BARATASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of Department of Economics and Business Management (Georgia)
GIORGI BAGATURIA	Professor of Georgian Technical University (Georgia)
OTAR BAGATURIA	Responsible Editor, Ph.D. (Georgia)
RASA BELOKAITE	Professor of the University of Vitautas the Great (Litva)
MAIA CHKHEIDZE	Professor of University of Georgia (Georgia)
ELUN DRUCKE	Expert of European Council (France)
SHOTA DOGONADZE	Chief Editor, Professor of Georgian Technical University, Head of Public Administration Department (Georgia)
ANASTASIA GANICH	Docent, Scientific worker of Central Asia, Caucasus and Ural-Volga researcher center of the Academy of Sciences of Russia (RF)
YURI GORITSKIY	Professor of Moscow Power Engineering Institute (RF)
VAKHTANG GURULI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (Georgia)
ANDRU LENUKS HARDINGS	Professor of King's college (UK)
GENADI IASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the International German Institute (Georgia)
SERGIO CAMIZ	Professor of the University of Roma „La Sapienza“ (Italia)
KETI KOKRASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Administration (Georgia)
OTAR KOCHORADZE	Deputy Editor-in-Chief, Professor of Georgian Technical University (Georgia)
RUSUDAN KUTATELADZE	Professor of Georgian Technical University, Dean of Business-Engineering faculty (Georgia)
RICHARD MAAS	Professor of the University of Notrdam (The Netherlands)

ROIN METREVELI	Academy of Science of Georgia, Academician (Georgia)
IOSHIKA MITSUI	Professor of National University of Yokohama (Japan)
BADRI NAKASHIDZE	Professor of M.Lomonosov Moscow State University (RF)
RAMON PIETRO-SUARES	Expert of European Council (Spain)
BUDI NURANI RUCHJANA	Professor of the University of Padjadjaran (Indonesia)
GERT SURMIULEN	Doctor, preident of Logistic company (Germany)
LIZAVETA DJAKHANINA	Professor of Kanzas State University (USA)
HARALD WERTZ	Professor of Informatics of Sorbona University "Pari-8" (France)

РЕДКОЛЛЕГИЯ

НАНА АВАЛИАНИ	Посол по особым поручениям МИД Грузии, доктор исторических наук (Грузия)
Владыко АВРААМ (ГАРМЕЛИЯ) РУДИГЕР АНДРЕСЕН	Митрополит Западной Европы (Грузия) Профессор экономики Берлинского университета, почетный доктор Грузинского технического университета (Германия)
ГЕОРГИЙ БАГАТУРИЯ	Профессор Грузинского технического университета (Грузия)
ОТАР БАГАТУРИЯ ЕВГЕНИЙ БАРАТАШВИЛИ	Ответственный секретарь, Ph.D. (Грузия) Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента экономики и управления бизнесом (Грузия)
РАСА БЕЛОКАЙТЕ	Профессор университета Витаутаса Великого (Литва)
ХАРАЛЬД ВЕРТЦ	Профессор информатики Сорбонского университета «Пари-8» (Франция)
АНАСТАСИЯ ГАНИЧ	Доцент, научный сотрудник исследовательского центра Центральной Азии, Кавказа и Урал-приволжья АН РФ (РФ)
ЮРИЙ ГОРИЦКИЙ	Профессор Московского энергетического института (РФ)
ВАХТАНГ ГУРУЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
ЕЛУН ДРАКЕ ШОТА ДОГОНАДZE	Эксперт Совета Европы (Франция) Главный редактор, профессор Грузинского технического университета, руководитель направления государственного управления (Грузия)
СЕРДЖИО КАМИЗ	Профессор Римского Университета «Ла Сапиенза» (Италия)
КЕТЕВАН КОКРАШВИЛИ	профессор Грузинского технического университета, глава администрации университета (Грузия)
ОТАР КОЧОРАДZE	Заместитель главного редактора, профессор Грузинского технического университета (Грузия)
РУСУДАН КУТАТЕЛАДZE	Профессор Грузинского технического университета, декан факультета Бизнес-инжинеринга (Грузия)

РИЧАРД МААС	Профессор университета Нотрдам (Нидерланды)
РОИН МЕТРЕВЕЛИ	Академик АН Грузии (Грузия)
ИОШИКА МИЦУИ	Профессор национального университета Йокогамы (Япония)
БАДРИ НАКАШИДЗЕ	Профессор МГУ им. М.Ломоносова (РФ)
РАМОН ПЬЕТРО-СУАРЕС	Эксперт Совета Европы (Испания)
БУДИ НУРАНИ РУЧДЖАНА	Профессор университета Паджанджаран (Индонезия)
ГЕРТ СУРМИЮЛЕН	Доктор, президент логистической компании (Германия)
МАЙА ЧХЕИДЗЕ	Профессор Университета Грузии (Грузия)
ЛИЗАВЕТА ЖАХАНИНА	Профессор государственного университета Канзас (США)
ЭНДРЮ ЛЕНУКС ХАРДИНГС	Профессор кингсколледжа (Великобритания)
ГЕННАДИЙ ЯШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель Международного Германоязычного института экономики и права (Грузия)